

Švietimo kokybę
gerinantys
modernios pamokos
aspektai
Lietuvos
bendrojo ugdymo
mokyklose

Analizė

2020

Švietimo kokybę gerinantys modernios pamokos aspektai Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose

Analizė

2020

PARENGĖ

dr. Albinas Kalvaitis

Stebėsenos ir vertinimo departamento
Švietimo politikos analizės skyriaus analitikas

Analizės problema, tikslas ir uždaviniai 4

Analizės metu taikyta metodika 7

Analizės imties apibūdinimas 12

1 analizės uždavinio – nustatyti organizacinių ugdymo kokybę gerinančių
pamokos aspektų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose – sprendimas 17

2 analizės uždavinio – nustatyti modernių ugdymo kokybę gerinančių
vertinimo / įsivertinimo procesų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų
pamokose – sprendimas 42

Pagrindinės analizės išvados ir rekomendacijos 50

1 priedas. Suminiai analizės duomenys 52

2 priedas. Parengtas pamokų stebėjimo protokolų analizės instrumentas 56

3 priedas. 2018 m. NMVA vertintojų vertintos bendrojo ugdymo mokyklos 58

Analizės problema, tikslas ir uždaviniai

Lietuvoje vis daugiau dėmesio skiriant bendrojo ugdymo kokybei, yra analizuojami įvairūs bendrojo ugdymo būklę apibūdinantys duomenys: tarptautinių lyginamųjų mokinių pasiekimų tyrimų, nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų rezultatai, kita mokinių pasiekimus rodanti (dažniausiai statistinė) informacija. Paprastai konstatuojama, kad Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų mokinių pasiekimų lygis nėra pakankamai aukštas ir būtina skirti daugiau dėmesio kokybiniais pokyčiams Lietuvos bendrajame ugdyme¹.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 43 str., be kitų prievolių, nustato, kad mokykla privalo užtikrinti ugdymo programų, kurias teikia, vykdymą ir geros kokybės švietimą. Kokybiškai veikiančios mokyklos sampratą geriausiai apibrėžia Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308 patvirtinta *Geros mokyklos koncepcija*. Šio dokumento pradžioje nurodyta jo paskirtis – būti universaliu šiuolaikinės mokyklos raidos orientyru, nurodančiu, kokie mokyklos bruožai laikomi vertingais ir pageidautiniais, paskatinti mokyklų bendruomenių kūrybiškumą ir ilgalaikes įvairių tipų mokyklų tobulinimo iniciatyvas². Andreaso Helmės (Andreas Helmke), žymaus bendrojo ugdymo procesų mokyklose tyrėjo, vertinimu, tam, kad įsivaizduotume veiksmingo mokymo(si) tikslus ir poveikio principus, būtina susidaryti individualaus mokymosi proceso vaizdą. Neturint žinių apie mokymo(si) proceso metu vykdomas veiklas, sunku užtikrinti veiksmingą mokymą(si)³.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. V-417 patvirtintuose 2019–2020 ir 2020–2021 m. m. pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendruosiuose ugdymo planuose, kaip ir ankstesniuose analogiškuose dokumentuose, nurodoma, kad pamoka yra pagrindinė nustatytos trukmės nepertraukiamo mokymosi organizavimo forma.

Dėl šios priežasties, siekiant kokybiško bendrojo ugdymo, kaip tik pamokai turi būti keliami pagrindiniai kokybės reikalavimai. Įvairūs mokslininkai ir švietimo organizatoriai skirtingai supranta pamokos kokybę. Ši pamokos kokybės samprata konkrečios valstybės bendrajame ugdyme paprastai priklauso nuo valstybės (o tiksliau – tos valstybės politinio elito) bendrajam ugdymui apskritai ir pamokai, kaip bendrojo ugdymo organizavimo formai, keliamų reikalavimų. Lietuvoje nėra vieningai suprantamų geros pamokos požymių ar bruožų. Pavyzdžiui, gerai pamokai gali būti priskiriami tokie bruožai⁴:

- suformuluoti mokiniams ir mokytojui aiškūs mokymosi uždaviniai;
- taikomi tinkami mokymo(si) ir (įsi)vertinimo metodai;
- pamokoje skatinamas savarankiškas mokymasis;
- laiku suteikiama grįžtamoji informacija;
- tinkamas žinių ir jų praktinio pritaikymo santykis;
- mokymas ir mokymasis individualizuojamas ir diferencijuojamas;
- aukštesnio pasiekimų lygio mokiniams siūlomos platesnės ir (ar) nuodugnesnės veiklos;
- žemesnio pasiekimų lygio mokiniams papildomai teikiama įvairiopa pagalba.

¹ Plg. https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/2306_8770b812f802657fab599b26ecb77ca3.pdf.

² Plg. <https://www.e-tar.it/portal/It/legalAct/f2f65120a7bb11e5be7fbe3f919a1ebe>.

³ Helmke Andreas. Pamokos kokybė ir mokytojo profesionalumas: diagnostika, vertinimas, tobulinimas. Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2012, p. 20.

⁴ Plg. <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/pagrindinis/kompetenciju-ugdymo-praktika/pamoka/>.

A. Helmke išskiria dešimt pamokos kokybės požymių sričių⁵:

1. vadovavimas klasei;
2. aiškumas ir struktūruotumas;
3. suvienodinimas ir užtikrinimas;
4. skatinimas veikti;
5. motyvacija;
6. mokymąsi skatinanti aplinka;
7. orientavimasis į mokinius;
8. orientavimasis į kompetencijas;
9. mokinių įvairovės paįsymas;
10. pasiūlos įvairovė.

Galimas ir dar kitoks geros pamokos apibūdinimas. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (toliau – NMVA) administruotoje interneto svetainėje „IQESonline Lietuva“ išskiriami 10 efektyvios pamokos kokybės požymių⁶:

1. mokymuisi palankus mikroklimatas;
2. motyvavimas;
3. aiškumas ir struktūruotumas;
4. orientavimasis į mokinius;
5. aktyvinimas;
6. įtvirtinimas;
7. orientavimasis į poveikį;
8. tinkamumas;
9. heterogeniškumo paįsymas;
10. metodų įvairovė.

A. Helmke's manymu, mokyklos veiklos ir pamokos vertė turi būti matuojama pagal tai, kokią apčiuopiamą naudą – pamatuojamą „vertę“ – pamoka atneša mokiniams, kiek mokymosi procesą inicijuoja patys mokiniai, kiek pamoka skatina mokinius mokytis⁷.

Paskutiniaisiais metais moderniojoje edukologijoje paplito savivaldžio mokymosi samprata. Savivaldžio mokymo principai deklaruojami ir *Geros mokyklos koncepcijoje*. Išskiriami šie esminiai savivaldžio mokymosi per pamoką bruožai⁸:

1. Savivaldis mokymasis apibrėžiamas kaip tam tikras mokymosi projektas, kurio koncepciją, formą, vykdymą ir vertinimą numato ir jį įgyvendina pats mokinis.
2. Savivaldis mokymasis siejamas ne tik su individualiu mokymusi, bet, įgyvendinant mokinio numatytus tikslus, tampa ypač svarbūs bendradarbiavimo ir kooperatyvumo aspektai. Mokiniai gali mokytis savarankiškai, tačiau, siekdami numatytų tikslų, privalo bendradarbiauti su kitais, turinčiais skirtingas patirtis ir kompetencijas.
3. Savivaldis mokymasis turi būti grindžiamas veikla, kuri yra struktūruota, susieta su naujų technologijų, ugdymosi aplinkų, inovatyvių mokymosi būdų taikymu. Platus informacinių technologijų taikymas savivaldžiam mokymesi sudaro mokiniams sąlygas dalyvauti bendruose projektuose, keistis informacija ir kurti bendras žinias.

⁵ Helmke Andreas. Pamokos kokybė ir mokytojo profesionalumas: diagnostika, vertinimas, tobulinimas. Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2012, p. 149.

⁶ Plg. <https://iqesonline.lt/index.cfm?id=a6eada10-441e-a138-8254-f967e18d6b5e>.

⁷ Plg. Helmke Andreas. Pamokos kokybė ir mokytojo profesionalumas: diagnostika, vertinimas, tobulinimas. Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2012, p. 16, 20.

⁸ Thornton K. Supporting Self-Directed Learning: A Framework for Teachers. *Language Education in Asia*, 1(1), 158–170, 2010; cituojama pagal: Jašinauskas L. Edukologinė novelė apie pamoką: ar pamokose mokome mokytis savivaldžiai?, <http://www.svietimonaujienos.lt/edukologine-novele-apie-pamoka-ar-pamokose-mokome-mokytis-savivaldžiai/>.

Galima prisiminti dar vieną priežastį domėtis bendrojo ugdymo mokyklos pamokoje vykstančiais procesais. LR švietimo įstatyme yra nustatyti Lietuvos švietimo sistemos principai, iš jų pats pirmasis – lygių galimybių principas: švietimo sistema privalo būti socialiai teisinga ir užtikrinti asmens teisių įgyvendinimą, kiekvienam asmeniui laiduoti švietimo prieinamumą, bendrojo išsilavinimo bei pirmosios kvalifikacijos įgijimą ir sudaryti sąlygas tobulinti turimą kvalifikaciją ar įgyti naują⁹. Todėl esminių modernios pamokos aspektų išskyrimas ir vėlesnė analizė, kaip ir kur šie svarbūs pamokos aspektai pasireiškia šalies bendrojo ugdymo mokyklų pamokose, leidžia taip pat tirti, ar bendrasis ugdymas Lietuvoje iš tiesų užtikrina lygias galimybes kiekvienam šalies bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui.

Geros mokyklos koncepcijoje veikla pamokoje nėra kaip nors atskirai ar specialiai apibūdinama, kita vertus, šiame dokumente aprašant veiklas mokykloje akivaizdūs siektini pamokos organizavimo būdai. Būtina aiškintis, kaip ir kiek šalies bendrojo ugdymo mokyklose vykstančiose pamokose yra įgyvendinamos *Geros mokyklos koncepcijoje* deklaruojamos nuostatos. LR švietimo įstatymo 49 str. teigiama, kad mokytojas turi teisę pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas, bet privalo užtikrinti geros kokybės ugdymą. Todėl, norint bandyti kokybiškai keisti Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose teikiamą mokymą, būtina aiškiai ir tiksliai įsivaizduoti jose vykstančius procesus. Ir tada tampa ypač aktuali dar viena A. Helmės mintis – kad įsivaizduotume veiksmingo mokymo(si) tikslus ir poveikio principus, būtina susidaryti vykstančio individualaus mokymosi proceso vaizdą. Neturint žinių apie mokymo(si) proceso metu vykdomas veiklas, sunku siekti mokymo(si) veiksmingumo¹⁰. Būtina pažymėti, kad, diskutuojant dėl bendrojo ugdymo kokybės šalyje ir tuo tikslu dažniausiai analizuojant švietimo rezultatų (iš esmės bendrojo ugdymo proceso pasekmių) rodiklius (tarptautinių lyginamųjų mokinių tyrimų, nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų rezultatus) daug rečiau analizuojamas pats švietimo proceso vyksmas. Tokią galimybę suteikia NMVA vykdyta¹¹ mokyklų vertintojų veikla ir jos metu atliekamas vertintų bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų vestų pamokų stebėjimas.

Pagal Lietuvoje taikomą bendrojo ugdymo mokyklų išorinio vertinimo modelį, vertintojų komanda vyksta į vertinamą mokyklą ir, naudodama vieningą ir standartizuotą pamokos stebėjimo protokolą, be kitų pedagoginių veiklų, stebi ne mažiau kaip dvi kiekvieno tos mokyklos mokytojo pamokas. Taigi, iš NMVA vertintojų užpildytų pamokų stebėjimo protokolų galima gauti naudingos informacijos apie realius pamokos procesus šalies bendrojo ugdymo mokyklose, visos valstybės lygmeniu apibūdinti Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose vykstančius procesus ir bandyti juos įvertinti.

Todėl galima formuluoti tokį analizės **tikslą** – nustatyti švietimo kokybę gerinančių modernių pamokos aspektų paplitimą ir jų pasireiškimo sąlygas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose.

Aptariant pamokos proceso aspektus, darančius įtaką visos pamokos, vadinasi, ir bendrojo ugdymo kokybei, juos galima suskirstyti bent į dvi dalis: į organizacinius pamokos proceso aspektus ir į pamokoje taikomus vertinimo procesus. Todėl galima išskirti tokius analizės **uždavinius**:

1. Nustatyti organizacinių ugdymo kokybę gerinančių pamokos aspektų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose.
2. Nustatyti modernių ugdymo kokybę gerinančių vertinimo / įsivertinimo procesų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų pamokose.

⁹ Plg. LR švietimo įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>.

¹⁰ Plg. Helmke Andreas. Pamokos kokybė ir mokytojo profesionalumas: diagnostika, vertinimas, tobulinimas. Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2012, p. 20.

¹¹ Nuo 2019 m. rugsėjo 1 d., po įvykusio įstaigų reorganizavimo, išorinio vertinimo vertintojų veiklą organizuoja ir koordinuoja Nacionalinė švietimo agentūra. Kadangi buvo analizuota 2018 m. parengtų pamokų stebėjimo protokolų medžiaga, šioje ataskaitoje mokyklas lankę vertintojai vadinami NMVA vertintojais, nors juos nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. reikėtų vadinti NŠA vertintojais.

Analizės metu taikyta metodika

Rengiantis analizei nebuvo pamiršta aplinkybė, kad bus atliekama antrinė NMVA vertintojų užpildytų pamokos stebėjimo protokolų analizė. T. y., apsisprendžiant, kas ir kaip bus matuojama pamokų stebėjimo protokolų analizės metu, būtina remtis NMVA vertintojų susitarimais, ką ir kaip fiksuoti pildant pamokų stebėjimo protokolą. Todėl pamokų stebėjimo protokolų analizės pagrindu negalėjo būti pasirinktas koks nors baigtinis teorinis pamokos konstruktas, kaip reikėtų elgtis, jei būtų tiesiogiai stebima ir vertinama konkreti pamoka. Analizuojant pamokos stebėjimo protokolus registruota, kaip NMVA vertintojai apibūdino tuos pamokos aspektus, kuriuos jie vertino nuvykę į mokyklą.

Analizės autorius jau trečią kartą analizavo pamokos stebėjimo protokolus. Besidomint įvairių mokymo priemonių naudojimu pamokoje, ankstesniais metais buvo analizuoti 2011 ir 2017 m. NMVA vertintojų pildyti pamokų stebėjimo protokolai. Abiejų šių analizių metu rinkta informacija ir apie kai kuriuos organizacinius mokymo priemonių naudojimo pamokoje aspektus, naudojant šią informaciją kaip kintamuosius – filtrus. 2017 m. keitėsi pamokos stebėjimo protokolo forma ir su šios formos kaita susiję NMVA vertintojų susitarimai dėl pamokos stebėjimo protokolo pildymo, todėl ne visus ankstesnių antrinių analizių metu fiksuotus organizacinius pamokos aspektus buvo galima matuoti atliekant 2018 m. stebėtų pamokų protokolų analizę. Bet kokių atveju buvo siekta pasinaudoti visa galima ankstesniais metais surinkta informacija, kad būtų įmanoma palyginti surinktus duomenis ir spręsti apie pokyčius Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų pamokose.

Remiantis pirmine pamokų stebėjimo protokolų analize nuspręsta, kad ir pasikeitus pamokos stebėjimo protokolo formai, galima surinkti informaciją apie svarbiausius organizacinius modernios pamokos aspektus ir apie kai kuriuos su vertinimu pamokoje susijusius aspektus. Pamokos stebėjimo protokolai remiasi *Geros mokyklos koncepcija*, todėl akivaizdu, kad antrinės analizės metu vertinti *Geros mokyklos koncepcijoje* nurodomi veiklų mokykloje (ir, atitinkamai, pamokoje) aspektai. Pirminė pamokų stebėjimo protokolų analizė leido išskirti dvi svarbiausias antrinės analizės sritis:

1. kai kuriuos organizacinius ugdymo kokybę gerinančius pamokos aspektus;
2. kai kuriuos ugdymo kokybę gerinančius vertinimo / įsivertinimo proceso aspektus pamokoje.

Po pirminės stebėjimo protokolų analizės apsispręsta vertinti šių organizacinių švietimo kokybę gerinančių pamokos aspektų paplitimą:

1. modernių pamokos formų;
2. pamokoje teikiamo ugdymo turinio individualizavimo ir / arba diferencijavimo;
3. mokomosios medžiagos, aptariamose per pamoką, siejimo su mokinių patyrimu ar nagrinėta medžiaga per kitas pamokas bei ankstesnes to paties dalyko pamokas;
4. mokinių bendradarbiavimo per pamoką;
5. padedančio mokiniams mokytis mikroklimato;
6. namų darbų skyrimo / atliktų namų darbų tikrinimo;
7. mokinių aktyvumo per pamoką.

Modernios pamokos formos. Analizuojant pamokų stebėjimo protokolus buvo vertinta, ar stebėtoje pamokoje pasirinktos kokios nors modernios formos – ar buvo organizuotas porų / grupių darbas, ar vykdytas bandymas, ar pamoka vyko kitoje nei klasė vietoje, ar mokiniai pamokos metu pristatė savo parengtus

darbus, ar buvo organizuota mokinių diskusija arba edukaciniai žaidimai ir pan. Tokia modernios pamokos samprata remiasi *Geros mokyklos koncepcija*, kurioje tvirtinama, kad geroje mokykloje pamokų tipai, struktūra, scenarijai gali būti labai skirtingi, kad turi būti numatytos galimybės mokytis individualiai ir grupėmis, tyloje ir bendraujant, „švariai“ ir naudojant įvairias tepančias medžiagas bei priemones. Analizuojant pamokų stebėjimo protokolus alternatyva moderniai pamokai buvo anksčiau buvusi labai populiari pamokos organizavimo forma, kai pamokoje aktyviai veikia vien tik mokytojas, o mokiniai daugiausia tik pasyviai vykdo to mokytojo nurodymus. Modernią pamoką galima suprasti labai įvairiai, priklausomai nuo pasirinkto teorinio konstrukto. Analizei pasirinkta maksimaliai plati modernios pamokos samprata, kai pamoka vadinta modernia jau tada, jei NMVA vertintojai stebėjo nesenovišką, nepasyvią mokinių veiklą.

Pamokoje teikiamo ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas. *Geros mokyklos koncepcijoje* kalbama apie būtinybę siekti nuolatinės asmeninės pažangos atsižvelgiant į asmeninės raidos galimybes ir mokiniui optimalų būdą bei tempą. Būtina pabrėžti, kad antrinės pamokų stebėjimo protokolų analizės metu savaime suprantamas klasėje besimokiusių specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – SUP) mokinių ugdymo individualizavimas arba mokymo diferencijavimas, kai vedama jungtinė dviejų klasių pamoka, nebuvo laikomas kiek nors reikšmingu ugdymo individualizavimu ar diferencijavimu. Alternatyva pamokai, kurioje ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas, buvo pamoka, kurioje visi mokiniai (nebent išskyrus SUP mokinius) gaudavo vienodo lygio mokomąją medžiagą ir visi visiškai vienodai veikdavo pamokoje. Skirtingos mokymo apimtys skyrimas (situacija, kai greičiau užduotis atlikę mokiniai gaudavo papildomų to paties lygio užduočių) tyrėjo irgi buvo laikomas **ugdymo apimtys** diferencijavimu.

Mokomosios medžiagos, aptariamios per pamoką, siejimas su mokinių patyrimu ar nagrinėta medžiaga per kitas pamokas ir ankstesnes to paties dalyko pamokas. *Geros mokyklos koncepcijoje* tvirtinama, kad geroje mokykloje ugdymas (mokymasis) nėra savitikslis, mokomasi pagal individualius poreikius ir pasirinkimus, pagrįstus asmenine patirtimi, siekiais, prasmės suvokimu. Taip pat keliamas reikalavimas, kad mokymosi šaltiniai būtų įvairūs, įtraukiantys, tikslingi. Mokomosios medžiagos susiejimas su kontekstu tiesiogiai sietinas ir su *Geros mokyklos koncepcijoje* išsakomu reikalavimu užtikrinti atvirą ir patirtinį ugdymąsi (mokymąsi) – pagrįstą abejojimu, tyrinėjimu, eksperimentavimu ir kūryba. Analizuojant pamokų stebėjimo protokolus alternatyva tokiame ugdymo turinio pateikimui buvo mokomosios medžiagos pateikimas per pamoką apskritai jos nesiejant su iki tol mokiniui žinoma ar bent girdėta mokomąja medžiaga.

Mokinių bendradarbiavimas per pamoką. *Geros mokyklos koncepcijoje* nurodyta, kad geroje mokykloje ugdymas turi būti grindžiamas dialogu (taip pat ir mokinių su mokiniais), turi būti ugdomas bendruomeniškumas. Taip pat pabrėžiamas reikalavimas mokiniams visose gyvenimiškose situacijose dirbti komandoje, mokėti konstruktyviai ir bendradarbiaujant spręsti kylančius iššūkius. Todėl pamokų stebėjimo protokolų analizės metu buvo tirta, kaip dažnai NMVA vertintojų stebėtose pamokose buvo organizuotos kokios nors mokinių bendradarbiavimo pagrįstos veiklos.

Padedantis mokiniams mokytis mikroklimatas. Paskutiniaisiais metais tiek edukologai, tiek žiniasklaida daug dėmesio skiria aplinkos klasėje (mikroklimato) analizei. Dažniausiai yra domimasi, ar mikroklimatas klasėje padeda mokiniams mokytis. Pavyzdžiui, EBPO PISA 2018 m. tyrimas parodė, kad mokyklų, kurių mokiniai dažniau patiria patyčias, rezultatai žemesni, o mokyklų, kurių mokiniai pasižymi aukštesniu pasitikėjimu savo galia veikti, rezultatai aukštesni¹². *Geros mokyklos koncepcijoje* irgi skiriama daug dėmesio mokinių savijautai (ar mokinyš jaučiasi priimtas, gerbiamas, saugus, ar jis džiaugiasi buvimu mokykloje) ir bendruomeniškumo ugdymui (ar jaučiama narystė, vienybė, rūpinimasis kitais, pagalba, įsipareigojimai). *Geros mokyklos koncepcijoje* atkreipiamas dėmesys į būtinybę, kad mokykloje vyrautų darna, humaniški

¹² Plg. https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/2306_8770b812f802657fab599b26ecb77ca3.pdf.

santykiai, vyrautų tolerancija ir geranoriškumas. Todėl analizuojant pamokų stebėjimo protokolus buvo fiksuota, ar stebėtoje pamokoje susiformavęs mikroklimatas padėjo mokiniams mokytis.

Namų darbų skyrimas / atliktų namų darbų tikrinimas. Geros mokyklos koncepcijoje nurodoma, kad ugdymasis (mokymasis) turi vykti mokiniui optimaliu tempu, turi neapsiriboti mokyklos sienomis, o virsti gyvenimo būdu ir, be kitų vietų, tęstis ir namuose. Nuo senų laikų namų darbų skyrimas ir atlikimas bendrojo ugdymo mokykloje laikomas būdu individualizuoti ugdymąsi (mokymąsi), sudaryti galimybę mokiniui jam tinkamu tempu įtvirtinti mokomąją medžiagą. Namų darbų atlikimas atitinka ir savivaldžio mokymosi nuostatas, jeigu kalbama apie sąmoningą mokymąsi ir savo mokymosi planavimą. Be to, užduodant namų darbus, mokytojai išskyla prievolę atitinkamai pertvarkyti pamokos organizavimą, viena vertus, skiriant pamokoje laiko ir galimybių aptarti jau atlikto namų darbo rezultatus ir aiškinantis mokiniams likusius neaiškius klausimus, kita vertus, detalai išaiškinant naujai skiriamų namų darbų esmę ir tikslą. Todėl analizuojant pamokų stebėjimo protokolus buvo tirta, ar mokytojas skiria laiko ankstesnėje pamokoje užduotų namų darbų rezultatams aptarti ir naujai užduodamiems namų darbams.

Mokinių aktyvumas per pamoką. Geros mokyklos koncepcijoje daug dėmesio skiriama gyvenimo mokykloje aspektui, kalbama apie saviraiškų ir aktyvų dalyvavimą, kai turi būti lavinami mokinių mąstymo, kūrybiškumo, lyderystės gebėjimai. Tad ir geroje mokykloje vykstančioje pamokoje mokinyms turėtų būti aktyvus mokymosi dalyvis. NMVA vertintojai pamokos stebėjimo protokole žymėjo, kuri stebimos klasės mokinių dalis aktyviai įsitraukė į pamokoje vykstančius procesus.

Po pirminės stebėjimo protokolų analizės apsispręsta vertinti šių vertinimo / įsivertinimo proceso aspektų paplitimą:

1. mokinio veiklos per pamoką vertinimo kriterijų išvardijimą stebėtos pamokos pradžioje;
2. mokinių įsivertinimo kokybę stebėtos pamokos pabaigoje.

Mokinio veiklos per pamoką vertinimo kriterijų išvardijimas stebėtos pamokos pradžioje. Geros mokyklos koncepcijoje teigiama, kad geroje mokykloje mokymas nėra savitiksliis – jis padeda mokiniui ugdytis įvairias jam ir visuomenei svarbias kompetencijas, moko lankstumo kintant aplinkai ir gebėjimo susidoroti su iššūkiais, skatina savarankiškai kelti klausimus ir mąstyti. Tokia mokymo ir mokymosi samprata keičia ir patį (jį)vertinimo procesą – kiekviena pamoka turi padėti mokiniui planuoti jo kelią į sėkmę, taigi, mokinyms turi suvokti, kokius tikslus mokytojas planuoja pasiekti pamokoje ir tuo pagrindu formuluoti savo asmeninius tikslus pamokoje. Mokytojo ir mokinio siekiamų tikslų formulavimas, ko gero, patogiausias siekiant suvokti, kuo remiantis pamokos pabaigoje yra siūloma vertinti mokinių sėkmę toje pamokoje.

Mokinių įsivertinimo kokybė stebėtos pamokos pabaigoje. Geros mokyklos koncepcijoje rašoma, kad mokiniai džiaugiasi savo pasiekimais ir kantriai įveikia nesėkmes, jei jų ugdymasis (mokymasis) remiasi teise klysti, rasti savo klaidas ir jas taisyti. Tokios pat nuostatos pagrindžia ir savivaldžio mokymosi sampratą, aprašytą Geros mokyklos koncepcijoje, – mokymasis privalo remtis savistaba ir įsivertinimu. Todėl galima kalbėti apie tam tikrą vertinimo ir įsivertinimo ciklą per pamoką – pamokos pradžioje mokytojas aiškiai formuluoja pamokos tikslus ir mokinio mokymosi toje pamokoje vertinimo kriterijus, tuo remdamasis mokinyms formuluoja individualius mokymosi per tą pamoką tikslus, o baigiantis pamokai mokinyms įsivertina savo darbą per pamoką ir šitaip deda pamatą savo tolesnės raidos planavimui.

Antrinės analizės metu buvo:

- fiksuotas kiekvieno iš nuspręstų matuoti pamokos požymio pasireiškimo dažnumas;
- atlikta pamokos stebėjimo protokoluose įrašytų konkrečių pamokos aspektų apibūdinimo koreliacija su nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais ir vertinta, kaip išskirtų ir analizuotų pamokos aspektų reiškinys priklauso nuo šių mokytojo, pamokos ar mokyklos požymių.

Tokiu būdu vertinta, kaip ir kokiose pamokose ir šalies bendrojo ugdymo mokyklose paplitę šių laikų reikalavimus atitinkantys pamoką apibūdinantys bruožai. Analizuojant surinktus duomenis naudotasi šiais iš pamokos stebėjimo protokolų bendrosios dalies ir Švietimo valdymo informacinės sistemos (toliau – ŠVIS) paimtais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais (kintamaisiais – filtrais):

- stebėtą pamoką vedusio mokytojo kvalifikacinė kategorija;
- stebėtą pamoką vedusio mokytojo bendrojo darbo stažo trukmę;
- mokomuoju dalyku (buvo analizuota situacija dalykų, kurių pamokų stebėta ne mažiau kaip 100);
- ugdymo (pradinio, pagrindinio ar vidurinio) programa, kuriai priskiriama stebėta klasė;
- mokinių skaičiumi klasėje;
- mokyklos tipu;
- mokinių skaičiumi mokykloje;
- nemokamai maitinamų mokinių dalimi mokykloje (kaip mokyklos mokinių socialinio, ekonominio ir kultūrinio konteksto rodikliu);
- mokykloje dirbančių aukščiausios kvalifikacijos mokytojų (metodininkų ir ekspertų) dalimi (kaip mokyklos mokytojų bendruomenės kvalifikacijos rodikliu);
- mokytojų, kurių bendrasis darbo stažas siekia 9 metus arba mažiau, dalimi mokykloje (kaip mokyklos mokytojų bendruomenės vidutinio amžiaus rodikliu);
- mokytojų, kurių bendrasis darbo stažas siekia 14 metų arba mažiau, dalimi mokykloje (kaip mokyklos mokytojų bendruomenės vidutinio amžiaus rodikliu);
- vietoje (miestas ar kaimas), kurioje veikia mokykla.

Dar vienas būdas analizuoti duomenis iš pamokų stebėjimo protokolų gali būti vadinamasis „sprendimų medžio“ (angl. *Decision Tree*) metodas. Šis metodas įgalina klasifikuoti turimus duomenis pagal grupes ir prognozuoti priklausomus kintamuosius pagal žinomus nepriklausomus kintamuosius. Tokioje analizėje priklausomais buvo laikyti organizaciniai švietimo kokybę gerinantys pamokos aspektai ir vertinimo / įsi-vertinimo proceso aspektai, kurių paplitimas ir matuotas analizuojant pamokų stebėjimo protokolus, o nepriklausomais kintamaisiais – iš pamokos stebėjimo protokolų bendrosios dalies ir ŠVIS paimti mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiai:

- stebėtą pamoką vedusio mokytojo kvalifikacinė kategorija;
- stebėtą pamoką vedusio mokytojo bendrojo darbo stažo trukmę;
- ugdymo (pradinio, pagrindinio ar vidurinio) programa, kuriai priskiriama stebėta klasė;
- mokinių skaičius klasėje;
- mokyklos tipas;
- mokinių skaičius mokykloje;
- nemokamai maitinamų mokinių dalis mokykloje (kaip mokyklos mokinių socialinio, ekonominio ir kultūrinio konteksto rodiklis);
- mokykloje dirbančių aukščiausios kvalifikacijos mokytojų (metodininkų ir ekspertų) dalis (kaip mokyklos mokytojų bendruomenės kvalifikacijos rodiklis);
- mokytojų, kurių bendrasis darbo stažas siekia 9 metus arba mažiau, dalis mokykloje (kaip mokyklos mokytojų bendruomenės vidutinio amžiaus rodiklis);
- vietovė (miestas ar kaimas), kurioje veikia mokykla.

Kadangi atlikto tyrimo imtis pakankamai didelė, atliekant „sprendimų medžio“ analizę, buvo padidintos minimalios pagrindinių (motininių) ir atžalų mazgų¹³ reikšmės. Mažiausias pagrindinio (motininio) mazgo

¹³ Sąvokų „pagrindinis (motininis) mazgas“ ir „atžalų mazgas“ prasmę patogiau aiškinti, pasirėmus, pavyzdžiui, 14 pav. Pagrindinis (motininis) mazgas – mazgas, kuris dar dalijamas į mažesnius mazgus. 14 pav. tai, pavyzdžiui, mazgai „klasių koncentrai“ ir „nemokamai maitinamų mokinių dalis“. Atžalų mazgas – mazgas, kuris nebesidalija į mažesnius mazgus. 14 pav. tai yra, pavyzdžiui, mazgai „10 ir mažiau mokinių“ arba „9–12 klasės“.

atvejų skaičius padidintas iki 400 atvejų, o mažiausias atžalos mazgo atvejų skaičius – iki 200 atvejų. Šitaip siekta sumažinti atsitiktinių priklausomybių galimybę¹⁴.

Būtina dar kartą prisiminti svarbią dokumentų analizės ypatybę – vertinant stebėtų pamokų protokolus, atliekama antrinė duomenų analizė, t. y. apžvelgiami NMVA vertintojų jau surinkti duomenys ir nėra galimybės tuos duomenis apie konkrečią stebėtą pamoką kaip nors papildyti, t. y. analizuoti tegul ir svarbius antrinei analizei pamokos organizavimo aspektus, jei jie nebuvo svarbūs NMVA vertintojams. Ši tyrimo metodo ypatybė apsunkina galimybę antrinei analizei konstruoti kokį nors platesnį visuminį teorinį konstruktą ir paprastai apriboja teorinius apibendrinimus, išryškinant tik atskirus kokio nors platesnio teorinio konstrukto aspektus. Dėl šios priežasties analizuojant surinktus duomenis irgi aptariami atskiri pamokos aspektai, o ne koks nors visuminis teorinis modernios pamokos konstruktas.

¹⁴ Mažiausio atžalos mazgo atvejų skaičiaus padidinimas iki 200 reiškia, kad turėjo būti ne mažiau kaip 200 NMVA vertintojų stebėtų pamokų, per kurias buvo fiksuotas konkretus pamokos kokybę gerinantis aspektas. Taip sumažinama tikimybė, kad vienos ar kelių stipriai savo kokybe išsiskiriančių NMVA vertintojų stebėtų mokyklų situacija gali paveikti galutinius analizės rezultatus.

Analizės imties apibūdinimas

Buvo atlikta 2018 metais NMVA vertintojų aplankytose 75 šalies bendrojo ugdymo mokyklose parengtų stebėjimo protokolų analizė. Antrinei analizei iš viso buvo pateikti 6 152 pamokų stebėjimo protokolai, buvo atrinktas ir išanalizuotas 4 801 pamokos stebėjimo protokolas, o 1 351 protokolo analizės buvo atsisakyta, nes juose aprašyti kūno kultūros pamokų, klasės valandėlių, pagalbos mokiniui specialistų (pavyzdžiui, logopedų) užsiėmimų ar neformaliojo švietimo veiklų stebėjimo rezultatai.

NMVA vertintojų užpildyti pamokų stebėjimo protokolai nėra dažnai naudojami kaip informacijos apie būklę bendrojo ugdymo mokyklose šaltinis, todėl gali kilti klausimas, ar, remiantis šiais protokolais, galima patikimai įvertinti Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų pamokose vykstančius procesus.

Akivaizdu, kad mokytojai kruopščiau pasirengė toms pamokoms, kurias, apie tai iš anksto perspėję, stebėjo NMVA vertintojai. Pagal išorinio vertinimo tvarką mokyklų bendruomenės apie atvykstančius vertintojus informuojamos iš anksto, nustatomas tikslus išorinio vertinimo vertintojų apsilankymo mokykloje laikotarpis. Todėl galima manyti, kad NMVA vertintojų stebimas mokytojas paprastai stengiasi parodyti visa geriausia, ką tik gali. Taip pat galima manyti, kad iš stebimo mokytojo pamokos turėtų būti aišku, kaip šis mokytojas supranta gerą pamoką. Todėl NMVA vertintojai, stebimose pamokose fiksuojantys ar nefiksuojantys įvairius pagal išorinio vertinimo tvarką iš anksto numatytus pamokos aspektus, pamokos stebėjimo protokole parodo mokytojo gebėjimą organizuoti tegul ir „parodinę“ pamoką. Taigi, naudojantis pamokos stebėjimo protokolų analize, galima nagrinėti, kaip Lietuvos mokytojai supranta gerą pamoką.

Kaskart rengiant bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų, kurių veikla būna vertinama konkrečiais metais, sąrašą, nėra stengiamasi, kad tai būtų visai Lietuvai atstovaujantis sąrašas, kad tokiam sąrašė esančios mokyklos atspindėtų bendrojo ugdymo mokyklų pasiskirstymą šalyje pagal mokyklos tipą, miesto ir kaimo mokyklų santykį ar kitus labai svarbius sociologinius reprezentatyvumo kriterijus. Kita vertus, pagal NMVA vertintojų naudojamą metodiką, stengiamasi apsilankyti vidutiniškai dviejose kiekvieno vertinamos mokyklos mokytojo pamokose, todėl, jei, analizuojant pamokos organizavimą, buvo vertintas 4 801 pamokos stebėjimo protokolas, vadinasi, NMVA vertintojai stebėjo maždaug 2 400 mokytojų veiklą. Toks didelis stebėtų mokytojų skaičius leidžia tikėtis labai skirtingo lygio pamokų.

NMVA vertintojai, apibendrinami kiekvieną stebėtą pamoką, vertino įvairius iš anksto nusistatytus pamokos aspektus. Pagal patvirtintą pamokos stebėjimo tvarką vertintojai vertino penkis kiekvienos jų stebėtos pamokos aspektus:

1. ugdymo(si) aplinkas;
2. vadovavimą kiekvieno mokinio ugdymuisi;
3. mokymosi patirtis;
4. vertinimą ugdant;
5. kiekvieno mokinio pažangą ir pasiekimus.

Pamokos aspektas *ugdymosi aplinkos* pagal išorinio vertinimo tvarką buvo suprantamas kaip įrangos ir priemonių įvairovė ir šiuolaikiškumas, pastato ir jo aplinkos estetiškumas bei ergonomiškumas, aplinkų bendrakūra (mokinių įtraukimas, mokinių darbų demonstravimas), mokymosi ne mokykloje galimybės (mokyklos teritorijos naudojimas ugdymui, edukacinės išvykos) ir mokymosi virtualioje aplinkoje tikslinumas bei įvairiapusiškumas.

Pamokos aspektas *vadovavimas kiekvieno mokinio ugdymui* buvo suprantamas kaip mokymosi lūkesčių ir mokinių skatinimas (tikėjimas mokinio galiomis, mokymosi džiaugsmas, mokymosi įprasminimas – lūkesčiai, dialogas, gyvenimo ryšys, planavimas, namų darbai) ir ugdymo(si) organizavimas (diferencijavimas, individualizavimas, suasmeninimas, integralumas, įvairovė, klasės valdymas – veiklos diferencijavimas, dalykų ryšiai, integracija, pamokos struktūros kokybė).

Pamokos aspektas *mokymosi patirtis* buvo suprantamas kaip mokymasis (savivaldumas mokantis, mokymosi konstruktyvumas, mokymosi socialumas – mokėjimas mokytis, mokymosi motyvacija, mokymasis bendradarbiaujant) ir ugdymas mokyklos gyvenimu (santykiai ir mokinių savijauta, narystė ir bendrakūra, veiklos įvykiai ir nuotyčiai, darbinga tvarka – bendruomenės santykiai, klasių mikroklimatas, tapatumo jausmas, tradicijos ir ritualai, darbo tvarka ir taisyklės).

Pamokos aspektas *vertinimas ugdant* buvo suprantamas kaip vertinimas ugdymui (vertinimo kriterijų aiškumas, vertinimo įvairovė, pažangą skatinantis grįžtamasis ryšys – vertinimas kaip ugdymas, išmokimo stebėjimas) ir mokinių įsivertinimas (dialogas vertinant, įsivertinimas kaip savivoka).

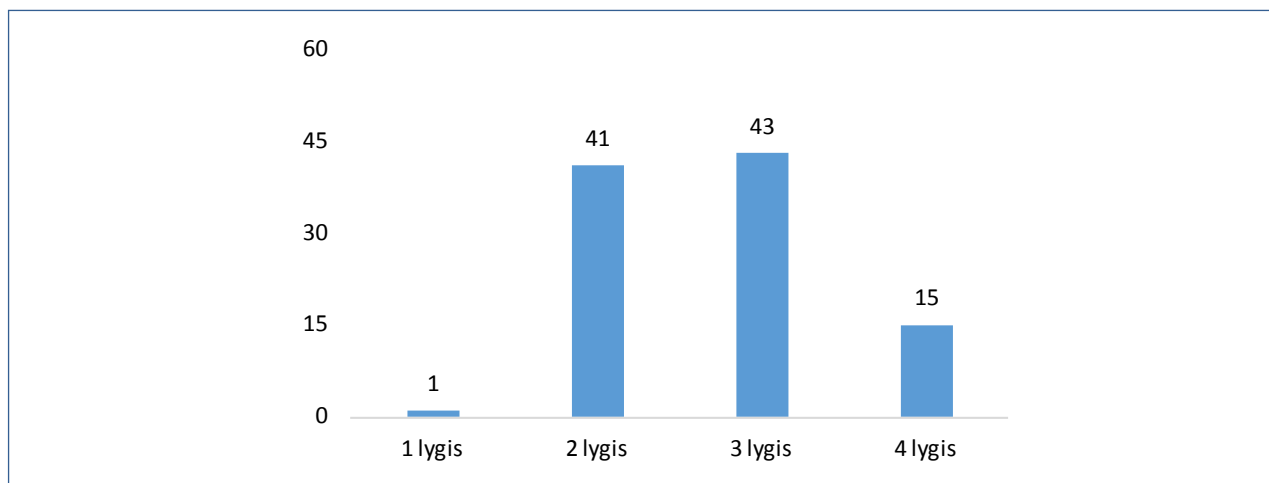
Pamokos aspektas *kiekvieno mokinio pažanga ir pasiekimai* buvo suprantamas kaip asmenybės tapsmas (savivoka, savivertė, socialumas, gyvenimo planavimas – mokinių asmenybės ir socialinė branda, mokymasis bendradarbiaujant) bei mokinio pasiekimai ir pažanga (optimalumas, visybiškumas, pažangos pastovumas, pasiekimų asmeniškumas – atskirų mokinių pažanga).

NMVA vertintojai pagal patvirtintą vertintojų darbo metodiką naudojo tokia kiekvieno pamokos aspekto vertinimo skale:

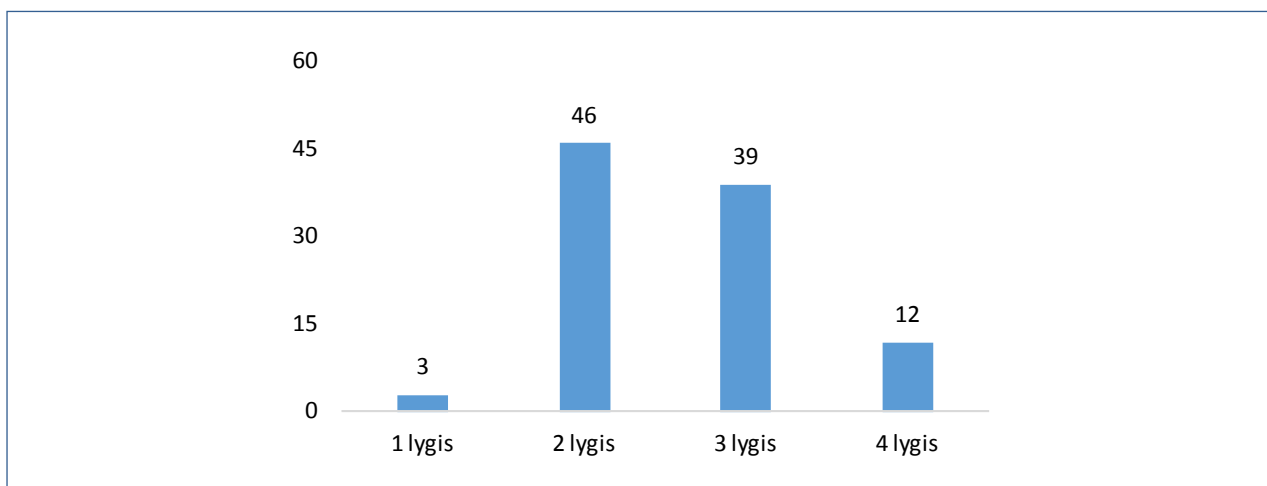
- 1 lygis – prasta veikla: neveiksminga, nekonkreči, neperspektyvi, rizikinga. Mokytojo veiklą būtina tobulinti;
- 2 lygis – patenkinama veikla: vidutiniška, priimtina, neišskirtinė, nesisteminė. Mokytojo veikla nebloga, bet yra ką tobulinti, veiklą verta sustiprinti ir išplėtoti;
- 3 lygis – gera veikla: tinkama, paveiki, savita, potenciali, lanksti. Mokytojo patyrimą verta paskleisti pačioje mokykloje;
- 4 lygis – labai gera veikla: veiksminga, kryptinga, originali, ypatinga, kūrybiška, išskirtinė. Mokytojo patirtį verta paskleisti už mokyklos ribų.

Analizuojant pamokų stebėjimo protokolus buvo fiksuota, kaip NMVA vertintojai įvertino kiekvieną stebėtos pamokos aspektą, ar šis vertinimų pasiskirstymas atitinka normalųjį (Gauso) skirstinį. Kaip žinoma, normalusis skirstinys yra idealizuotas matematinis modelis, taikomas analizuojant duomenis, kurie pasiiskirstę apytikriai normaliai, ir yra vaizduojamas varpo formos kreive.

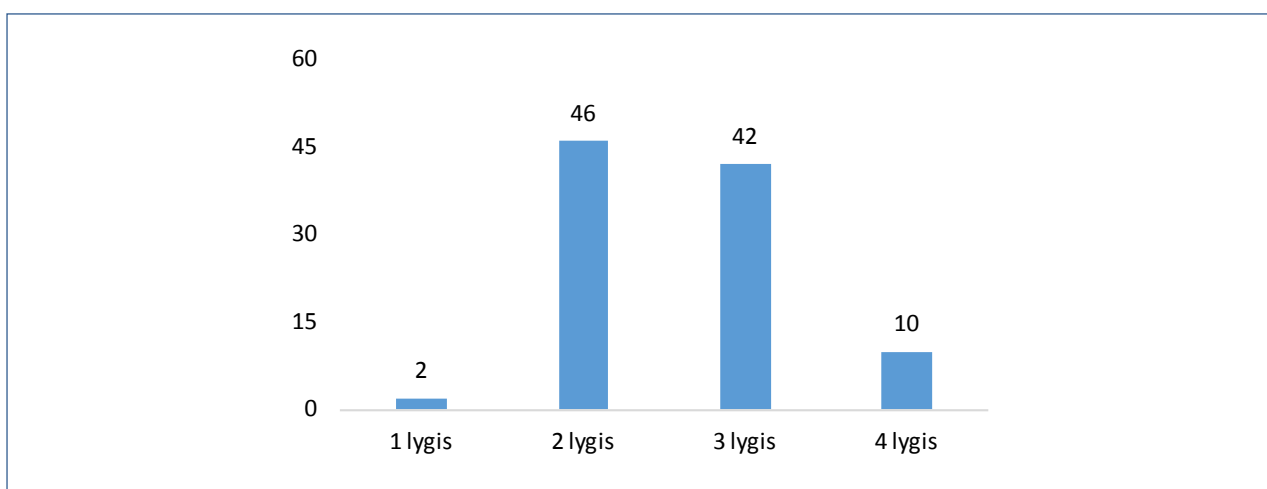
1 pav. Ugdymosi aplinkų pamokoje įvertinimo pasiskirstymas (proc.)

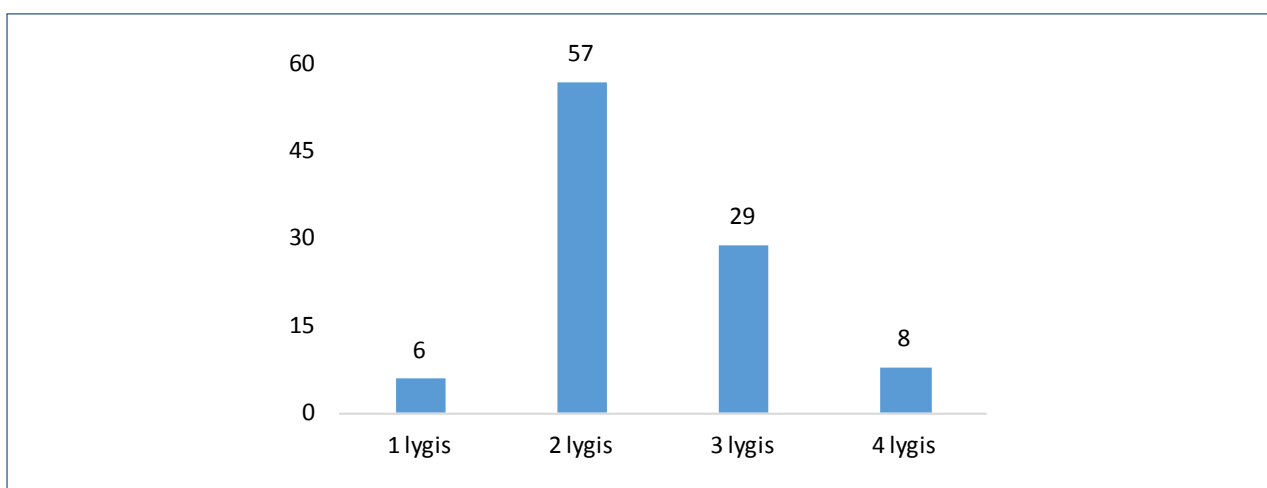
2 pav. Vadovavimo kiekvieno mokinio ugdymui pamokoje įvertinimo pasiskirstymas (proc.)

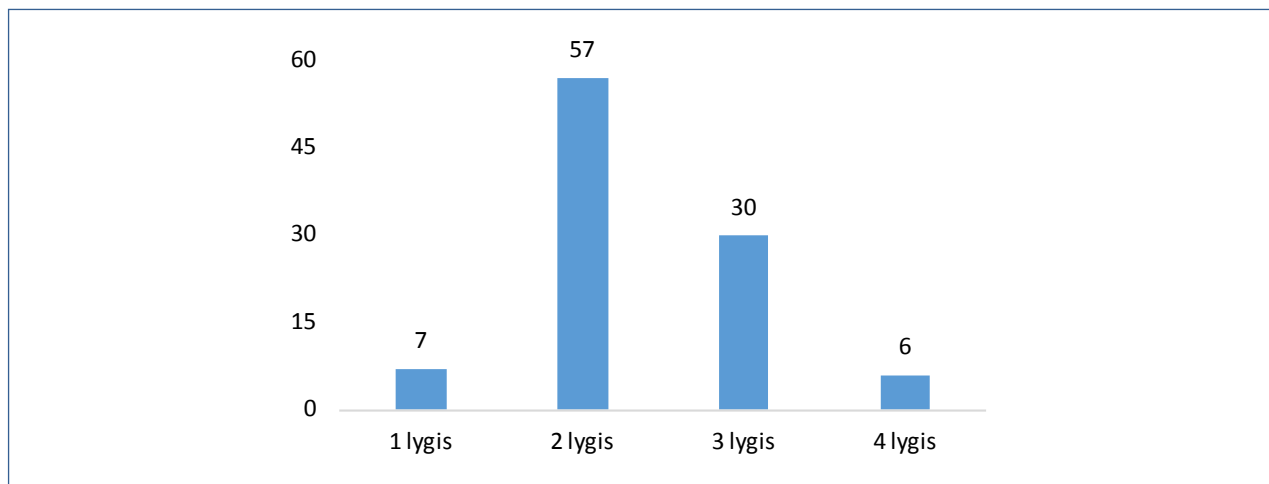

3 pav. Mokymosi patirčių pamokoje įvertinimo pasiskirstymas (proc.)

4 pav. Vertinimo ugdant pamokoje įvertinimo pasiskirstymas (proc.)

5 pav. Kiekvieno mokinio pažangos ir pasiekimų pamokoje įvertinimo pasiskirstymas (proc.)

Iš 1–5 pav. matyti, kad visų penkių pamokos aspektų įvertinimo pasiskirstymas iš esmės atitinka normalųjį (Gauso) skirstinį: skirstinio kreivės padėtis priklauso nuo vidurkio vietos skaičių ašyje, vidurinių įvertinimo reikšmių dažnumas aiškiai didesnis nei kraštutinių. Visų penkių pamokos vertinimo aspektų įvertinimų pasiskirstymą NMVA vertintojų užpildytuose pamokų stebėjimo protokoluose lengvai galima paaiškinti remiantis įvairių nacionalinių ir tarptautinių lyginamųjų tyrimų, kuriuose dalyvavo Lietuva, rezultatais. Taigi, galima manyti, kad antrinės pamokos stebėjimo protokolų analizės rezultatai atspindi bendras mokytojų veiklos tendencijas šalies bendrojo ugdymo mokyklose.

1 lentelė. Analizuotų pamokos stebėjimo protokolų pasiskirstymas pagal mokomąjį dalyką (vnt.)

Pradinio ugdymo dalykai	1017
Etika	110
Tikyba	140
Lietuvių gimtoji kalba	504
Lenkų gimtoji kalba	37
Rusų gimtoji kalba	31
Lietuvių valstybinė kalba	114
Anglų užsienio kalba	500
Vokiečių užsienio kalba	45
Prancūzų užsienio kalba	17
Rusų užsienio kalba	182
Istorija, pilietinis ugdymas	291
Geografija	182
Matematika	458
Informacinės technologijos	165
Biologija	159
Fizika	153
Chemija	148
Gamta ir žmogus	74
Muzika	111
Technologijos	221
Dailė	142

Kadangi pagal išorinio vertinimo tvarką pradinėse klasėse stebimos kelios konkretaus mokytojo, o ne kiekvieno dalyko, kurio moko konkretus pradinių klasių mokytojas, pamokos, stebėtos pradinių klasių mokytojo pamokos nebuvo detalizuotos pagal mokomąjį dalyką (pavyzdžiui, gimtosios kalbos, matematikos ar dailės ir darbų). Kita vertus, atliekant antrinę pamokos stebėjimo protokolų analizę, atskirtos pamokos, kurių pradinėse klasėse paprastai moko kitas, ne pradinių klasių mokytojas. Taip buvo atskirtos pradinėse klasėse mokomos valstybinės lietuvių kalbos, tikybos ir etikos bei anglų užsienio kalbos pamokos.

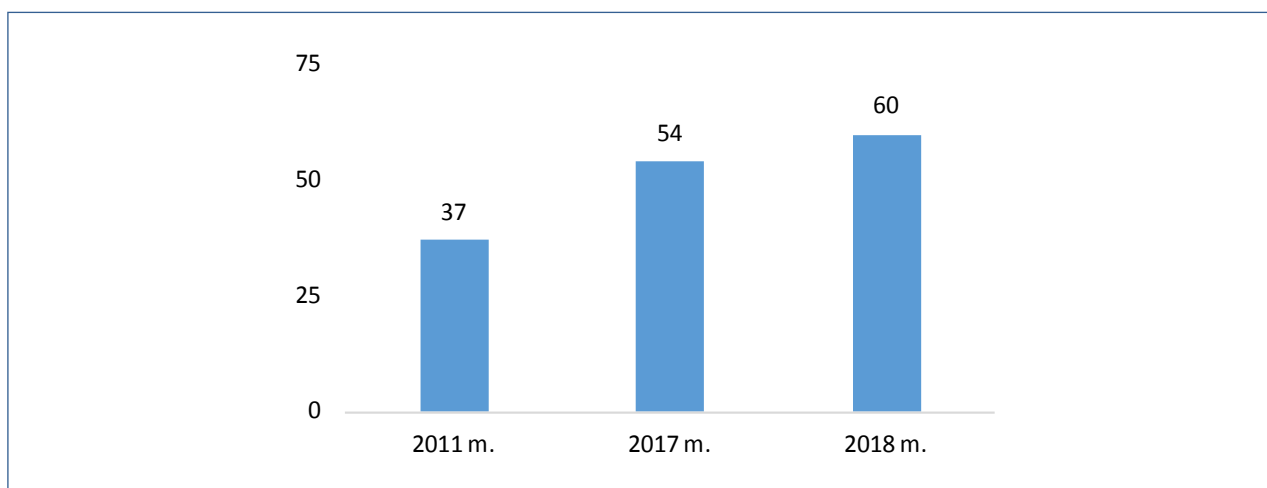
Nuodugniau analizuota situacija tų mokomųjų dalykų, kurių pamokų stebėta ne mažiau kaip 100, taigi iš 22 dalykų, kurių pamokų stebėjimo protokolai buvo atrinkti analizuoti, išsamiau analizuotos 17 mokomųjų dalykų pamokos.

Analizuotų pamokos stebėjimo protokolų pasiskirstymas pagal kitus mokytojo, pamokos ar mokyklos požymius (pavyzdžiui, stebėto mokytojo kvalifikacinę kategoriją ar jo darbo stažą, klasę, mokyklos tipą, mokinių skaičių mokykloje, vietą, kur veikia mokykla, ir pan.) pateikiamas 1 priede.

1 analizės uždavinio – nustatyti organizacinių ugdymo kokybę gerinančių pamokos aspektų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose – sprendimas

Sprendžiant 1 analizės uždavinį – nustatyti organizacinių ugdymo kokybę gerinančių pamokos aspektų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose – iš pradžių bandyta aiškintis, kokia NMVA vertintojų stebėtų pamokų dalis buvo organizuota moderniai – ar per pamoką buvo organizuotas porų / grupių darbas, ar pamokos metu vykdytas bandymas, ar pamoka vyko kitoje nei klasė vietoje, ar mokiniai pamokos metu pristatė savo parengtus darbus, ar buvo organizuota mokinių diskusija arba edukaciniai žaidimai. Modernią pamoką Lietuvos tyrėjai, priklausomai nuo jų pasirinkto teorinio konstrukto, supranta labai įvairiai. Pamokos stebėjimo protokolų analizei pasirinkta maksimaliai plati modernios pamokos samprata, kai pamoka vadinama modernia, jei mokinių veikla nebuvo pasyvi, t. y. nesenoviška. Šis lygiai taip pat suprantamas pamokos požymis buvo vertintas ir analizuojant 2011 bei 2017 metais NMVA vertintojų lankytojų mokyklų pamokų stebėjimo protokolus, todėl galima matyti pokyčius, įvykusius šalies mokyklose.

6 pav. Modernių formų pamokų dalis 2011, 2017 ir 2018 m. (proc.)

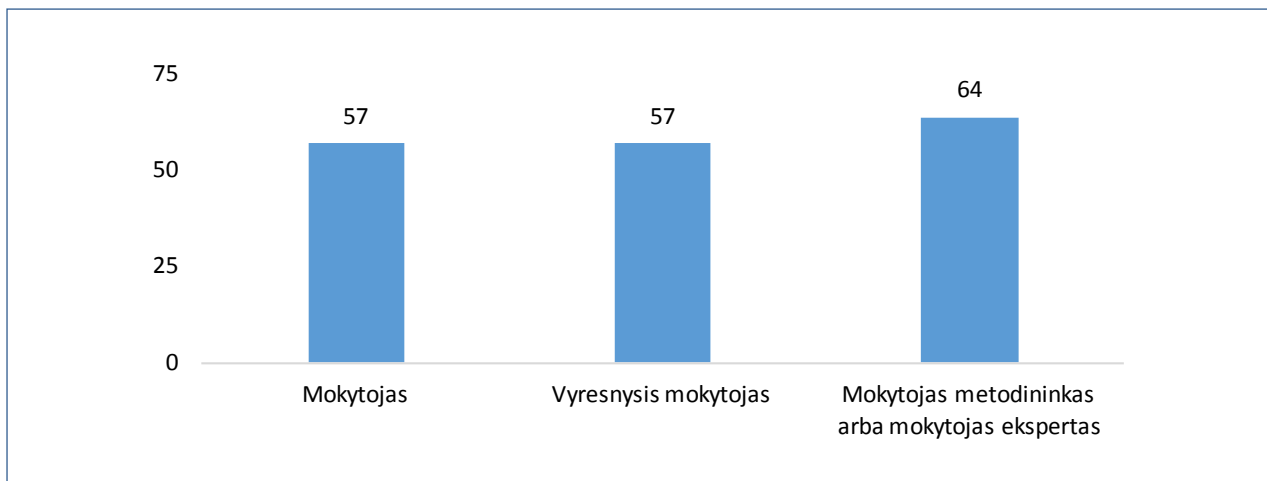

Surinkti duomenys parodė, kad 2018 m. NMVA vertintojų stebėtos modernios formos pamokos sudarė **60 proc.** visų pamokų. Iš 6 pav. matyti, kad, lyginant su 2011 m. NMVA vertintojų stebėta situacija, pamokose kur kas dažniau pradėtos taikyti kitokios, nei nuo seno įprasta, pamokos formos. Stebėta situacija 2017 ir 2018 metais iš esmės nesiskiria – praėjus tik metams negalima laukti didelių pokyčių organizuojant pamoką, kita vertus, nedideliu skirtumui 2017 ir 2018 metais įtakos galėjo turėti ir stebėtų konkrečių bendrojo ugdymo mokyklų sąrašo pasirinkimas 2018 m. vykusiam išoriniam vertinimui.

Atlikus koreliaciją su nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais (kintamaisiais – filtrais) paaiškėjo, kad stebimas statistiškai reikšmingas ryšys (reikšmingumo lygmuo 0,000¹⁵) tarp modernių stebėtų pamokų formų ir tas pamokas vedusių mokytojų kvalifikacinės kategorijos – modernių formų pamoką dažniau vedė mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai (7 pav.).

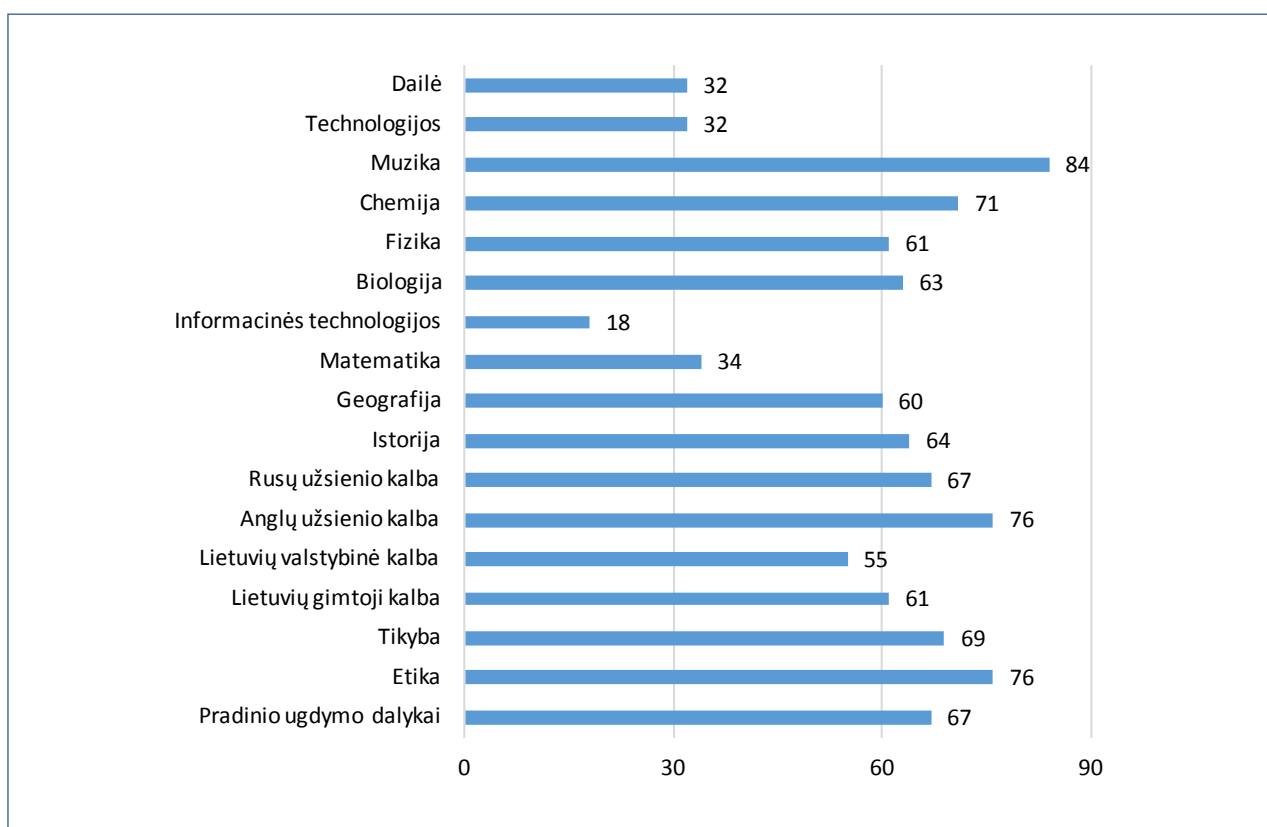
¹⁵ Čia ir toliau tekste, jei atliktos koreliacijos reikšmingumo lygmuo yra nuo 0,000 iki 0,050 (t. y. reikšmingumo lygmuo nėra mažesnis nei 95 proc.), tokia koreliacija yra statistiškai reikšminga. Tai reiškia, kad yra nustatyta kokia nors respondentų grupė, kuri pagal konkretų požymį (šiuo konkrečiu atveju – pagal įgytą kvalifikacinę kategoriją) statistiškai reikšmingai išsiskiria iš kitų respondentų grupių. Jeigu koreliacijos reikšmingumo lygmuo mažesnis nei 95 proc., vadinasi, koreliacija nėra statistiškai reikšminga ir pagal konkretų požymį visų analizuojamų respondentų grupių nuomonės iš esmės pasiskirsto vienodai.

7 pav. Modernių formų pamokų dalis 2018 m. pagal mokytojo kvalifikacinę kategoriją (proc.)

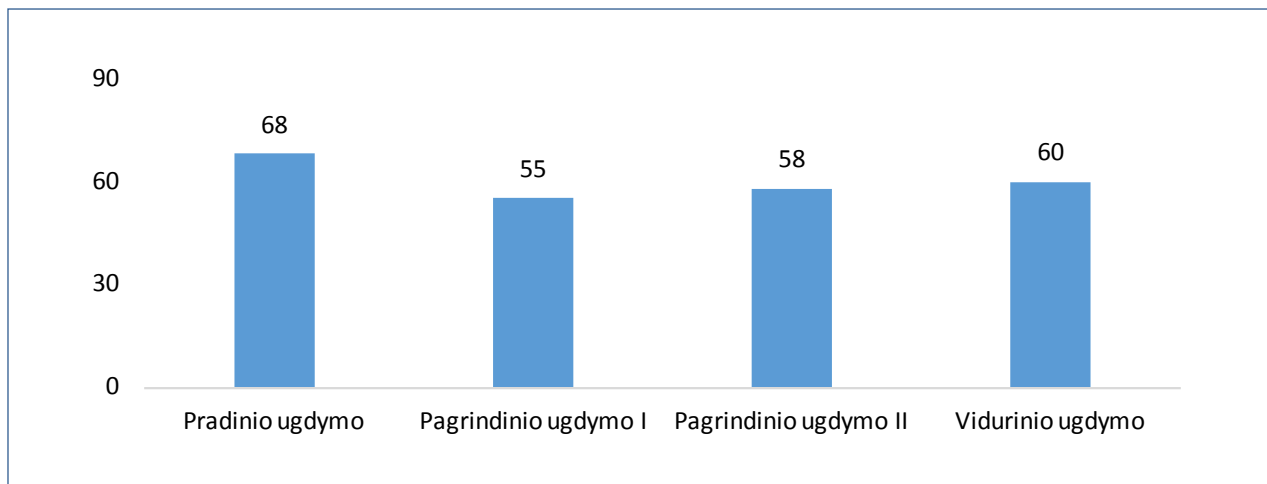
Statistiškai reikšmingas ryšys stebėtas ir tarp modernių pamokos formų ir mokomojo dalyko, kurio pamoka buvo stebėta (8 pav.). Surinkti duomenys leidžia teigti, kad statistiškai reikšmingai dažniau (statistinio reikšmingumo lygmuo 0,000) modernios pamokos formos mokytojo buvo pasirinktos stebėtose muzikos, etikos, anglų užsienio kalbos, chemijos ir tikybos pamokose. Atkreiptinas dėmesys į „eksperimentinių“ dalykų – fizikos, chemijos ir biologijos – mokymą. Tik stebėtose chemijos pamokose modernių pamokos organizavimo formų buvo stebėta gerokai dažniau. Taip pat pažymėtinas dailės pamokų organizavimas – stebėtose dailės pamokose ypač retai buvo atsisakoma tradicinių pamokos organizavimo formų.

8 pav. Modernių formų pamokų dalis 2018 m. pagal mokomąjį dalyką (proc.)

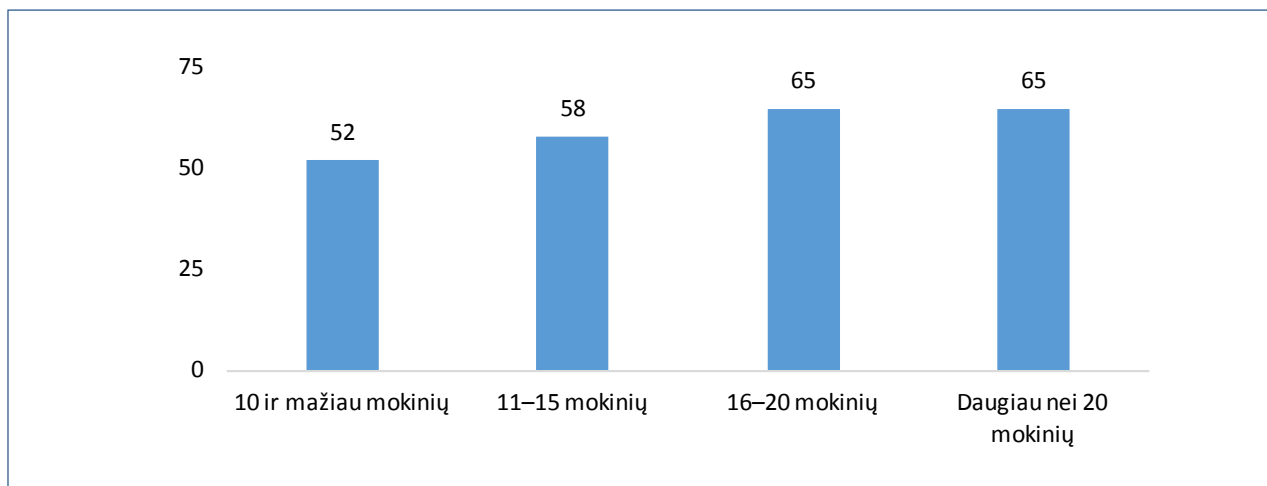
Kitas kintamasis, kuris parodė aiškią koreliaciją su modernių pamokos formų kintamuoju, buvo ugdymo programos kintamasis. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) naujoviškai organizuotos pamokos formos buvo stebėtos pradinėse klasių pamokose, o rečiausiai – pagrindinio ugdymo I dalies (5–8 klasių) pamokose (9 pav.). Manytina, kad tokia pat tendencija būdinga ir daugumai šalies mokyklų: mokiniai, perėję į 5 klasę, turėtų jausti tam tikrą nepatogumą, kai 5 klasės pamokose jiems rečiau tenka susidurti su daugeliui jų jau įprastomis moderniomis pamokomis.

9 pav. Modernių formų pamokų dalis 2018 m. pagal ugdymo programą, kuriai priskiriama stebėta klasė (proc.)

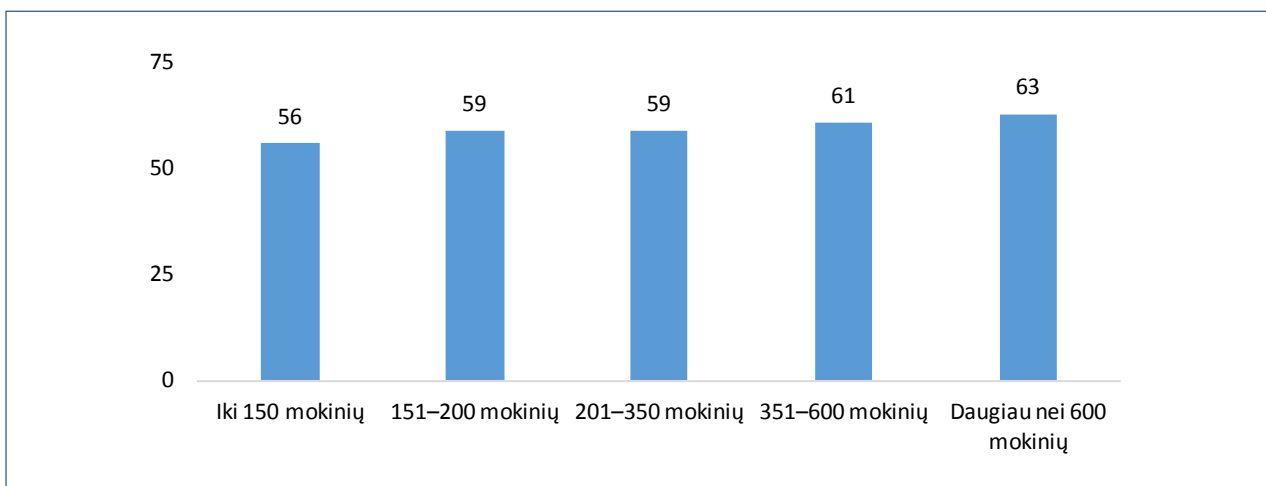
Surinkti duomenys rodo, jog tikimybė, kad pamoka bus moderni, statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) priklauso nuo mokinių skaičiaus klasėje. Galima teigti, kad modernios pamokos NMVA vertintojų statistiškai reikšmingai dažniau buvo stebėtos didesnėse mokinių skaičiumi klasėse (10 pav.).

10 pav. Modernių formų pamokų dalis 2018 m. pagal mokinių skaičių klasėje (proc.)

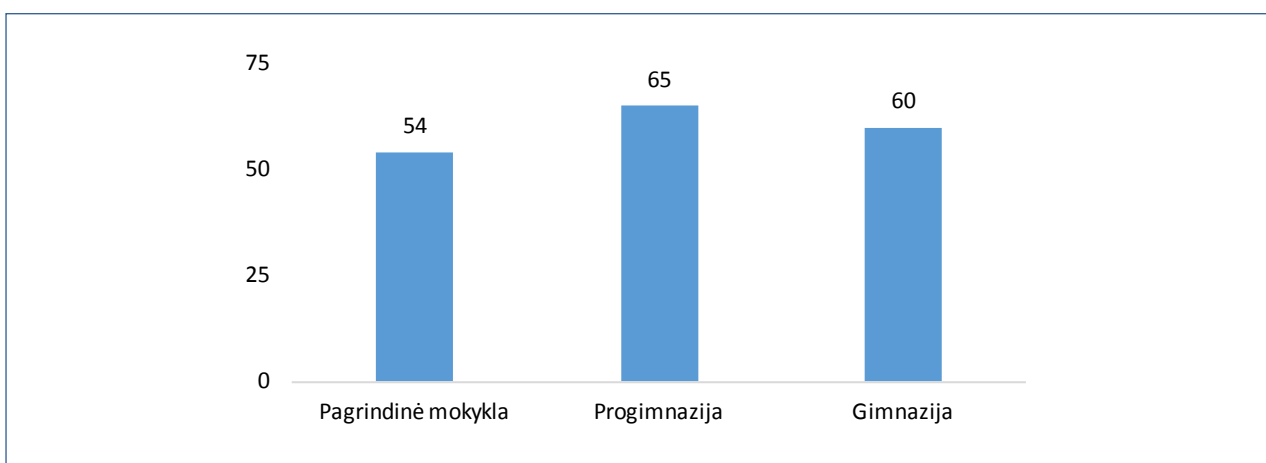
Modernios pamokos tikimybė padidėja ne tik tada, kai klasėje yra daugiau mokinių, tokią pat tendenciją stebime ir lygindami mokyklas, kuriose buvo stebėtos pamokos – didesnėse mokinių skaičiumi mokyklose yra statistiškai reikšmingai (reikšmingumo lygmuo 0,009) didesnė tikimybė stebėti modernių formų pamoką (11 pav.). Kita vertus, akivaizdu, kad labai dažnai mokinių skaičiaus klasėje ir mokinių skaičiaus mokykloje kintamieji yra susiję (priklausomi) – didesnės mokinių skaičiumi klasės paprastai veikia didesnėse mokinių skaičiumi bendrojo ugdymo mokyklose.

11 pav. Modernių formų pamokų dalis 2018 m. pagal mokinių skaičių mokykloje (proc.)

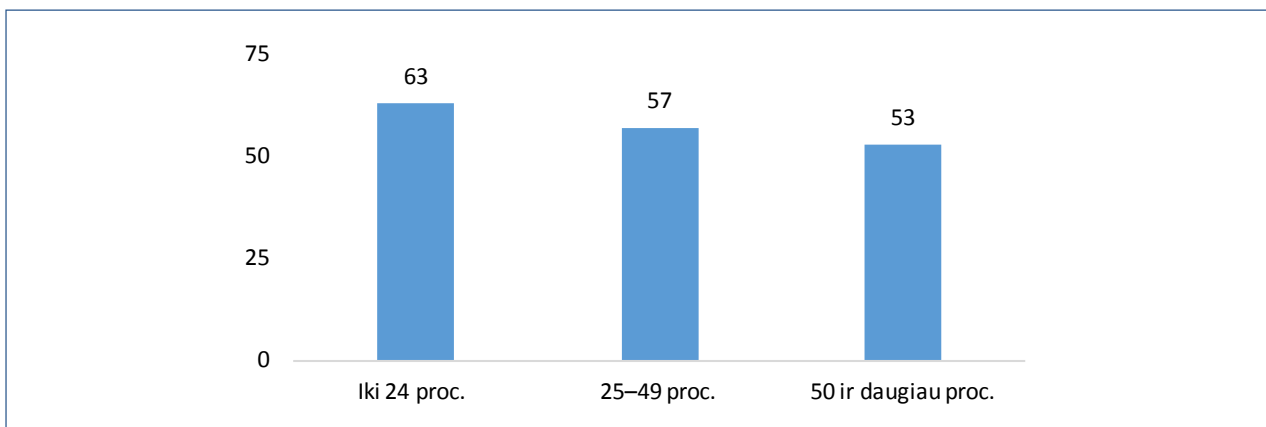
Modernių pamokų dalis statistiškai reikšmingai skiriasi ir skirtingų tipų mokyklose. Surinkti duomenys rodo, kad modernios pamokos statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) stebėtos progimnazijoje, o rečiau – pagrindinėje mokykloje (12 pav.).

12 pav. Modernių formų pamokų dalis 2018 m. pagal mokyklos tipą (proc.)

Tikimybė, kad pamoka bus moderni, priklauso ir nuo mokykloje nemokamai maitinamų mokinių dalies (kaip mokyklos mokinių socialinio, ekonominio ir kultūrinio konteksto rodiklio). Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) moderniai organizuotos pamokos buvo stebėtos mokyklose, kuriose nemokamai maitinamų mokinių dalis nesiekė 25 proc. (13 pav.).

13 pav. Modernių formų pamokų dalis 2018 m. pagal nemokamai maitinamų mokinių dalį mokykloje (proc.)

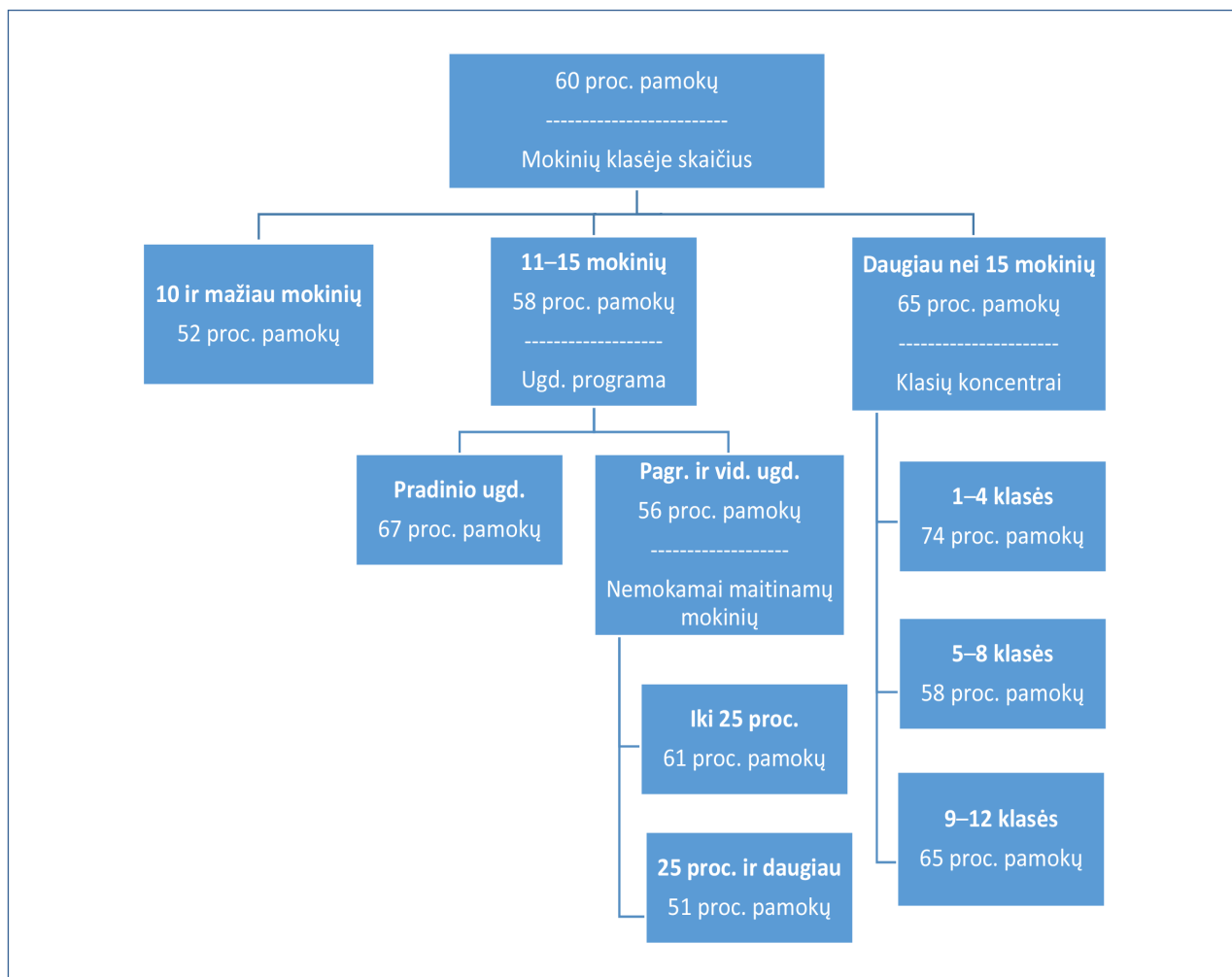
Galima manyti, kad mokyklose, kuriose nemokamai maitinamų (paprastai nepalankios SEK aplinkos) mokinių yra didesnė dalis, ko gero, kyla didesnis pavojus negauti šiuolaikinio mokymo(si) įgūdžių.

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

Dar vienas modernių formų pamokos pasirinkimo sąlygų analizės būdas gali būti vadinamasis „sprendimų medžio“ metodas. Jis įgalina klasifikuoti turimus duomenis pagal grupes ir prognozuoti priklausomus kintamuosius pagal žinomus nepriklausomus kintamuosius. Priklausomam kintamajam *modernus mokymo proceso organizavimas* įtakos turi trys nepriklausomi kintamieji (14 pav.).

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas greičiausiai apsispręs pasirinkti modernias pamokos organizavimo formas, jei jis dirba su pradinio klasių mokiniais klasėje, kurioje mokosi ne mažiau kaip 16 mokinių. Mokytojas rečiausiai apsisprendžia pasirinkti modernias pamokos organizavimo formas, jei jis su 5–12 klasėmis dirba mokykloje, kurioje nemokamai maitinami 25 ir daugiau procentų mokinių, ir moko klasę, kurioje yra nuo 11 iki 15 mokinių. Maždaug taip pat retai mokytojas apsisprendžia pasirinkti modernias pamokos organizavimo formas, jei moko klasę, kurioje yra 10 ar mažiau mokinių.

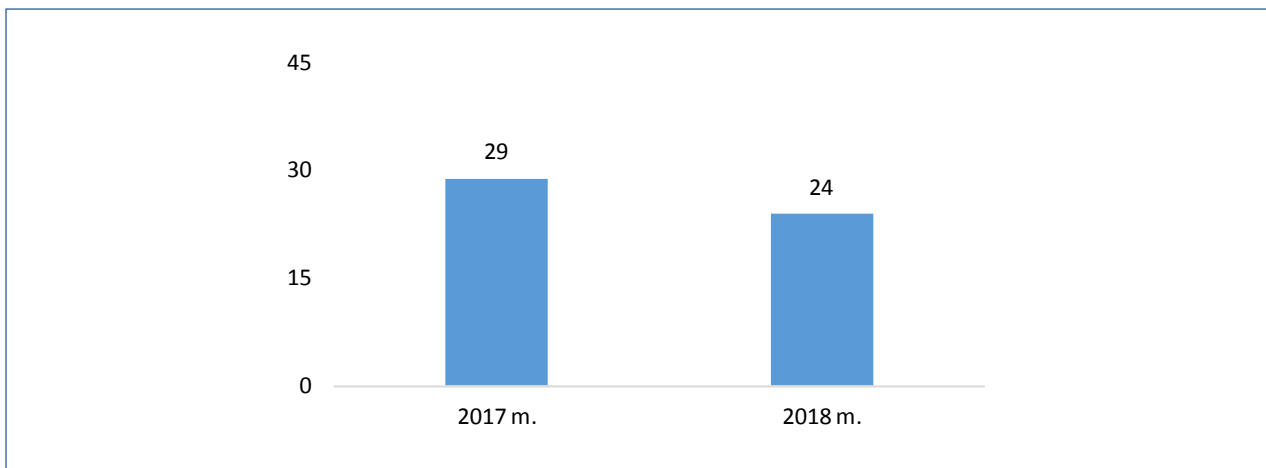
14 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka gebėjimui per pamoką dirbti moderniai

Pamokoje teikiamo ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas irgi yra laikomas modernaus pamokos organizavimo požymiu. Bendrai imant, koks nors mokomosios medžiagos individualizavimas ar diferencijavimas buvo stebėtas **24 proc.** visų NMVA vertintojų 2018 m. stebėtų pamokų. Analizuojant 2017 m. NMVA vertintojų aplankytų pamokų stebėjimo protokolus irgi buvo fiksuojamos

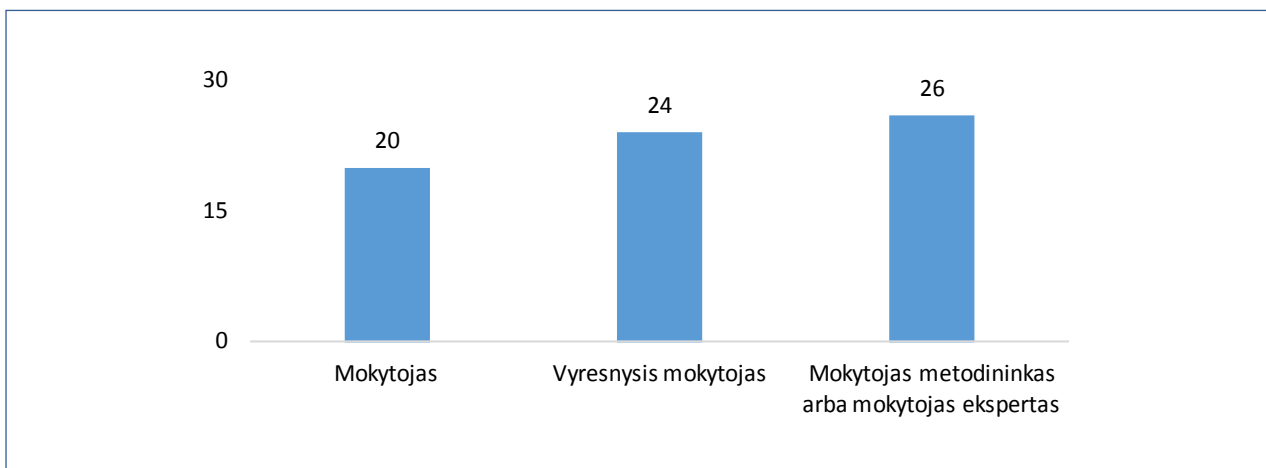
pamokos, per kurias ugdymo turinys buvo diferencijuojamas ir / arba individualizuojamas. 2017 m. nustatytų pamokų, kuriose ugdymo turinys diferencijuotas ir / arba individualizuotas, dalies skaitinė išraiška buvo kiek didesnė (15 pav.). Tai, ko gero, susiję su tais metais išoriniam vertinimui pasirinktomis bendrojo ugdymo mokyklomis. Kita vertus, tiek 2017, tiek 2018 m. stebėtų mokyklų rezultatai panašūs – abiem atvejais ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas fiksuotas tik maždaug ketvirtadalyje visų stebėtų pamokų ar šiek tiek didesniame jų skaičiuje.

15 pav. Pamokų, kurių metu buvo organizuotas ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas, dalis 2017 ir 2018 m. (proc.)

Atlikus koreliaciją su nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais (kintamaisiais – filtrais) paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingas ryšys tarp pamokų, per kurias ugdymo turinys individualizuojamas ir / arba diferencijuojamas, ir nusistatytų kintamųjų – filtrų, labai retas. Vienas iš tokių kintamųjų buvo mokytojo įgyta kvalifikacinė kategorija. Paaiškėjo, kad aukštesnę kvalifikacinę kategoriją įgiję stebėtas pamokas vedę mokytojai statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,002) individualizavo ar / ir diferencijavo ugdymo turinį (16 pav.).

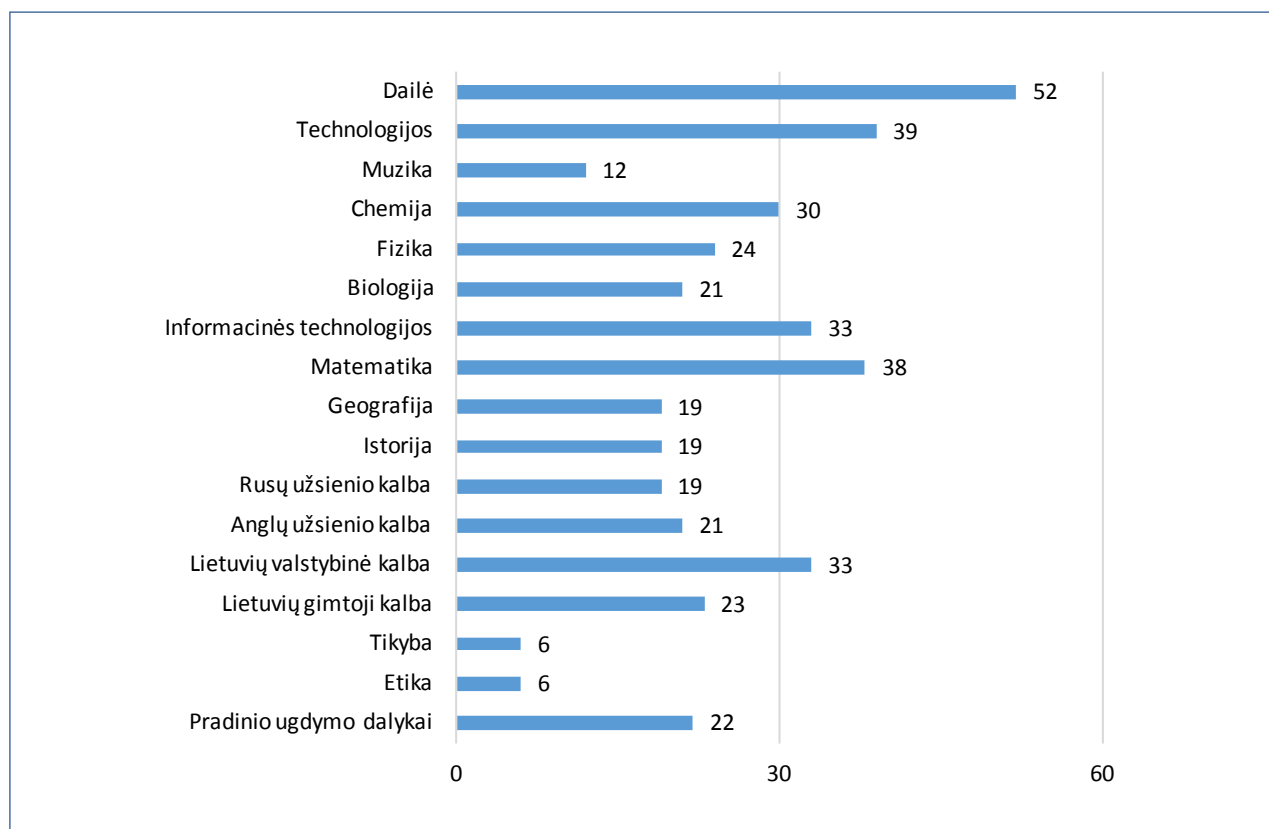
16 pav. Pamokų, per kurias buvo organizuotas ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas, dalis 2018 m. pagal stebėto mokytojo kvalifikacinę kategoriją (proc.)

Statistiškai reikšmingai išsiskiria pamokos, kuriose ugdymo turinys buvo individualizuotas ir / arba diferencijuotas, pagal mokomąjį dalyką. Surinkti duomenys rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) ugdymo turinys individualizuotas ir / arba diferencijuotas per dailės, technologijų, matematikos, informacinių technologijų, lietuvių valstybinės kalbos ir chemijos pamokas (17 pav.).

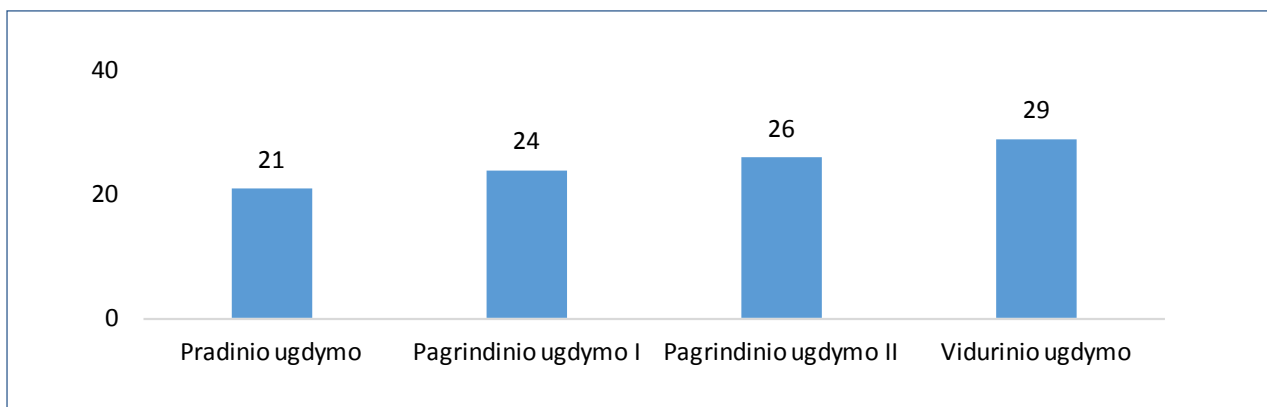
17 pav. pateikiamą informaciją galima palyginti su 8 pav. pateikiamais duomenimis, atskleidžiančiais modernios formos pamokų dalį pagal atskirus dalykus. Galima manyti, kad moderni pamokos forma ir ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas atskirų mokomųjų dalykų mokytojams yra antipodai – jie dažnai renkasi arba viena, arba kita. Išimtimi yra chemijos mokytojai, kaip rodo surinkti duomenys, dažniau besirenkantys ir modernesnę pamokos formą, ir ugdymo turinio individualizavimą ir / arba diferencijavimą. Taip pat įdomu palyginti aiškiai besiskiriančią situaciją lietuvių gimtosios ir lietuvių valstybinės kalbos pamokose. Kita vertus, stebėtas labai nelygus lietuvių gimtosios ir lietuvių valstybinės kalbos pamokų skaičius (stebėtos 504 lietuvių gimtosios kalbos pamokos ir 114 lietuvių valstybinės kalbos pamokų), tai irgi galėjo turėti įtakos akivaizdžiam situacijos skirtumui.

17 pav. Pamokų, per kurias buvo organizuotas ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas, dalis 2018 m. pagal mokomąjį dalyką (proc.)

Dar vienas požymis, pagal kurį statistiškai reikšmingai išsiskiria situacija dėl ugdymo turinio individualizavimo ir / arba diferencijavimo, yra stebėtos klasės ugdymo programa. Surinkti duomenys rodo, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) ugdymo turinys diferencijuojamas ir / arba individualizuojamas aukštesniosiose klasėse vykusiose pamokose (18 pav.).

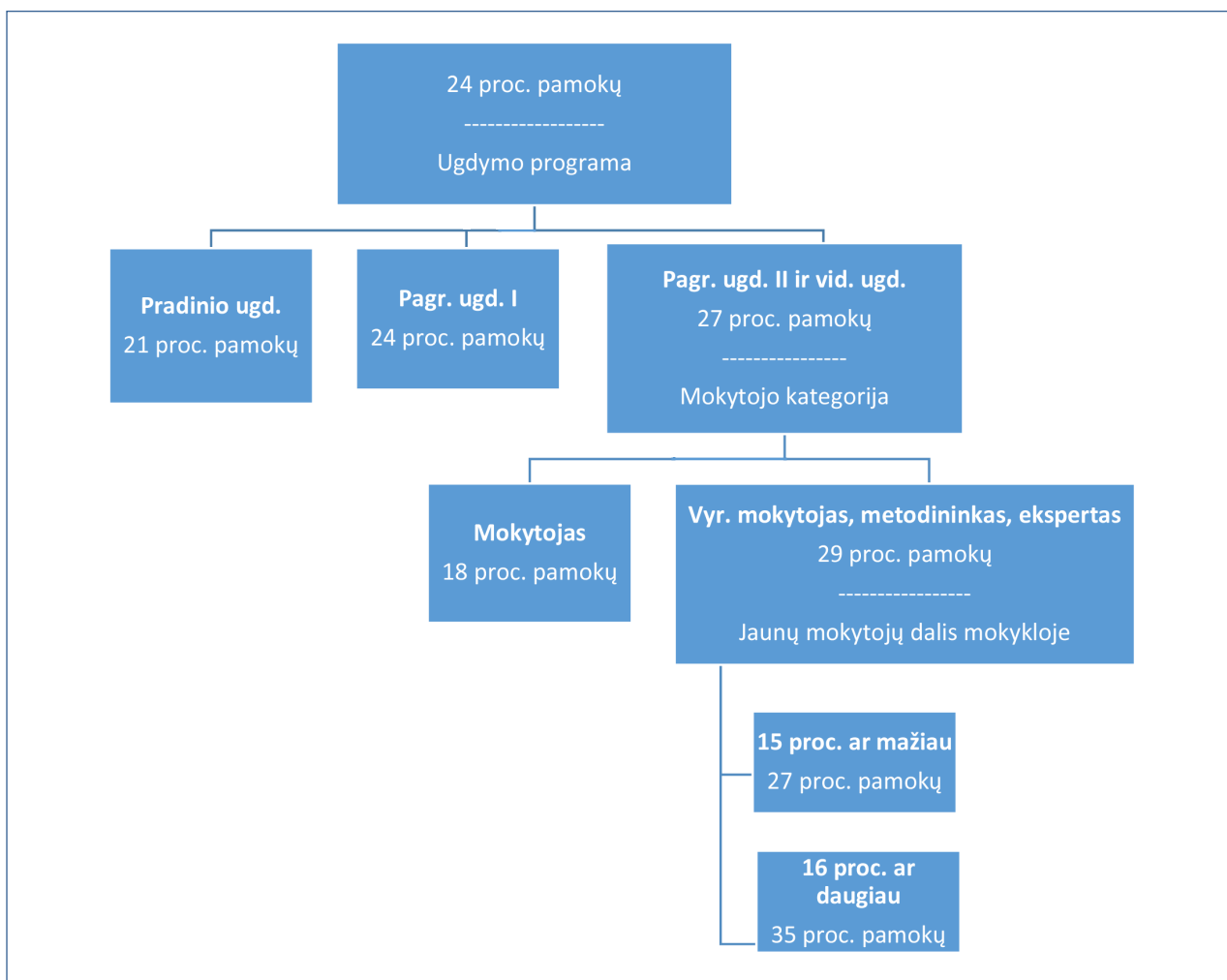
18 pav. Pamokų, per kurias buvo organizuotas ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas, dalis 2018 m. pagal stebėtos klasės ugdymo programą (proc.)

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

Priklausomas pamokų, per kurias buvo organizuotas ugdymo turinio individualizavimas ir / arba diferencijavimas, kintamasis buvo analizuotas „sprendimų medžio“ metodu (19 pav.).

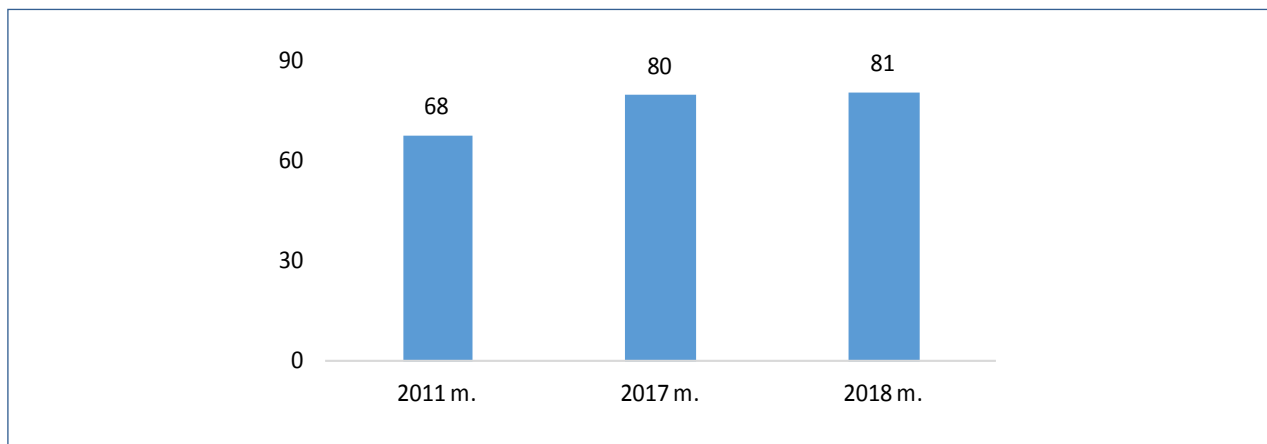
19 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka mokytojui apsisprendžiant, kad pamokoje ugdymo turinys bus individualizuojamas ir / arba diferencijuojamas

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas per pamoką veikusiai individualizuoja ir / arba diferencijuoja ugdymo turinį, jei jis dirba su 9–12 klasių mokiniais mokykloje, kurioje mažesnį nei 9 metų darbo stažą turi daugiau nei 16 proc. visų mokyklos mokytojų (dirba „jaunoje“ mokykloje), o pats mokytojas yra įgijęs vyresniojo mokytojo ar aukštesnę kvalifikacinę kategoriją. Mokytojas rečiausiai individualizuoja ir / arba diferencijuoja ugdymo turinį, jei jis dirba su 9–12 klasių mokiniais ir yra įgijęs tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją.

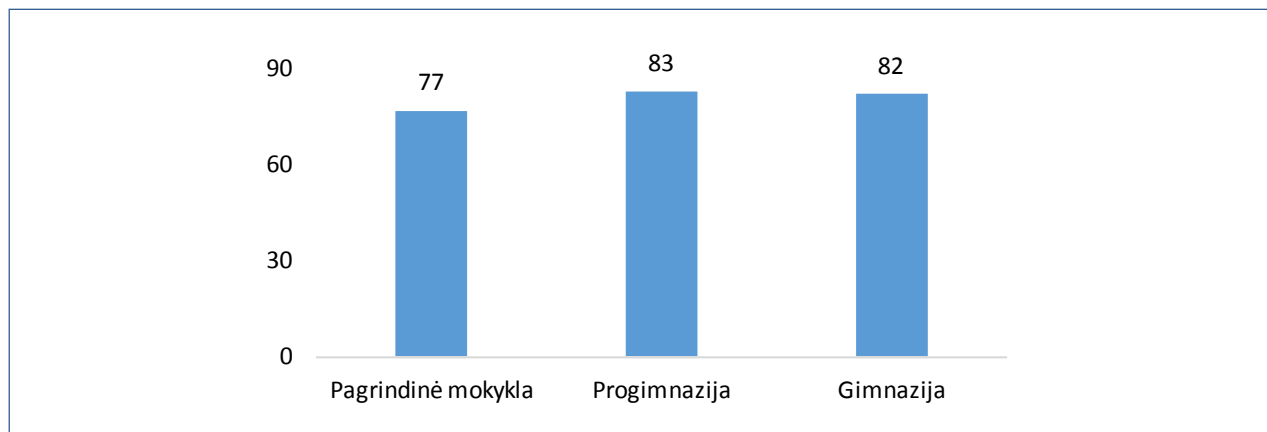
Dar vienas moderniai organizuotos pamokos požymis – per pamoką aptariamos mokomosios medžiagos siejimas su mokinių patyrimu arba su nagrinėta medžiaga per kitas pamokas ir ankstesnėse to paties dalyko pamokose. Šis požymis taip pat analizuotas vertinant 2011 ir 2017 m. NMVA vertintojų lankytų pamokų stebėjimo protokolus. Surinkti duomenys parodė, kad mokomosios medžiagos siejimas su ankstesniu mokinių patyrimu 2018 m. NMVA vertintojų stebėtas **81 proc.** visų pamokų, todėl galima manyti, kad dauguma šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų geba sieti per pamoką aptariamą ugdymo turinį su mokinių patyrimu ar kitų dalykų pamokose aptariama mokomąja medžiaga (20 pav.). Lyginant su 2011 m. situacija, Lietuvos mokytojai 2018 m. mokomąją medžiagą su mokinių patyrimu sieja dažniau. Lyginant su 2017 m. situacija nesikeitė.

20 pav. Pamokų, kuriose stebėtas aptariamos mokomosios medžiagos siejimas su mokinių patyrimu, dalis 2011, 2017 ir 2018 m. (proc.)

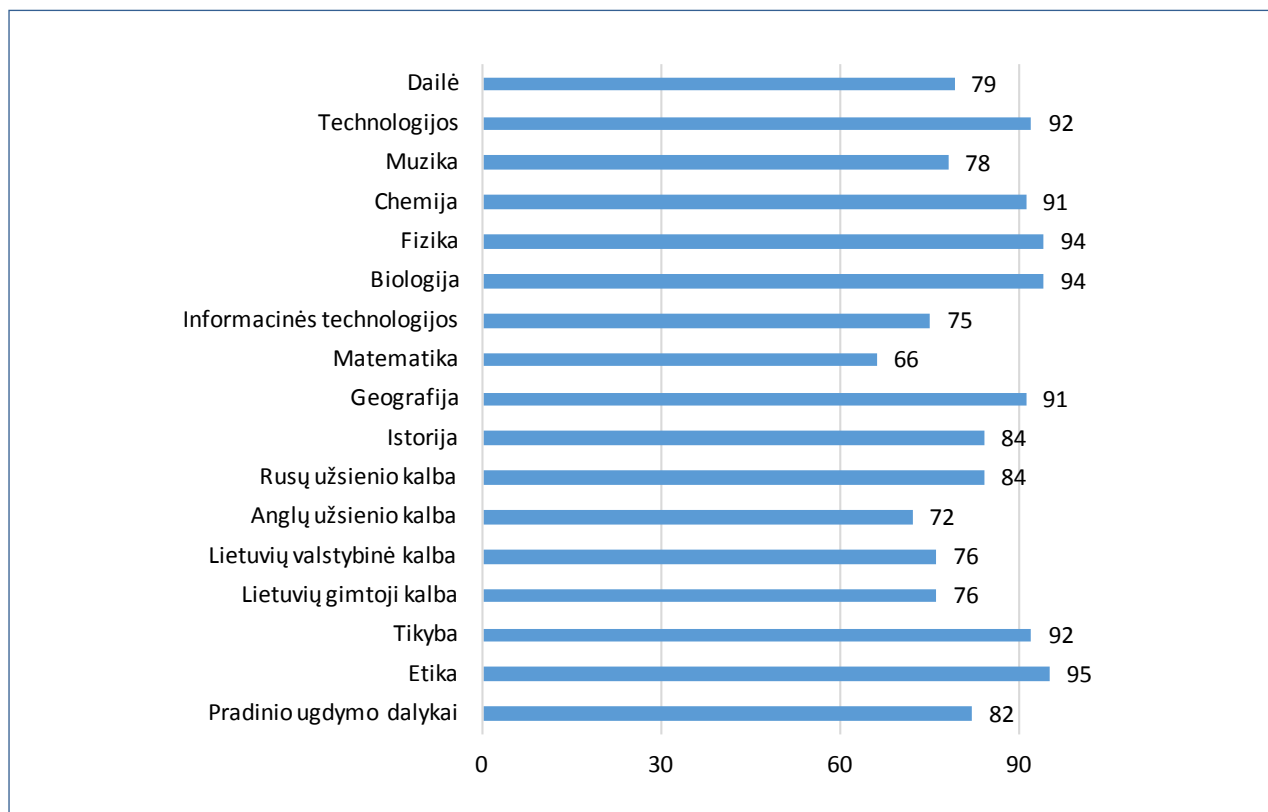
Atlikus koreliaciją su apibrėžtais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais (kintamaisiais – filtrais) paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingas ryšys tarp pamokų, kurių metu ugdymo turinys siejamas su mokinių patyrimu, ir nusistatytų kintamųjų – filtrų, labai retas. Vienas iš tokių kintamųjų buvo bendrojo ugdymo mokyklos, kurioje stebėtos pamokos, tipas. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokomoji medžiaga sieta su mokinių patirtimi per pamokas, vykusias progimnazijoje ir gimnazijoje (21 pav.).

21 pav. Pamokų, kuriose stebėtas aptariamos mokomosios medžiagos siejimas su mokinių patyrimu, dalis 2018 m. pagal mokyklos tipą (proc.)

Surinkti duomenys leidžia teigti, kad dar vienu požymiu, leidžiančiu skirtingai grupuoti NMVA vertintojų stebėtas pamokas pagal mokomosios medžiagos siejamą su mokinių patirtimi, yra mokytojo mokomas dalykas. Iš surinktų duomenų matyti, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) per pamoką aptariama mokomoji medžiaga su mokinių patyrimu buvo siejama per etikos, tikybos, fizikos, biologijos, chemijos, technologijų ir geografijos pamokas (22 pav.).

22 pav. Pamokų, kuriose stebėtas aptariamos mokomosios medžiagos siejimas su mokinių patyrimu, dalis 2018 m. pagal mokomąjį dalyką (proc.)

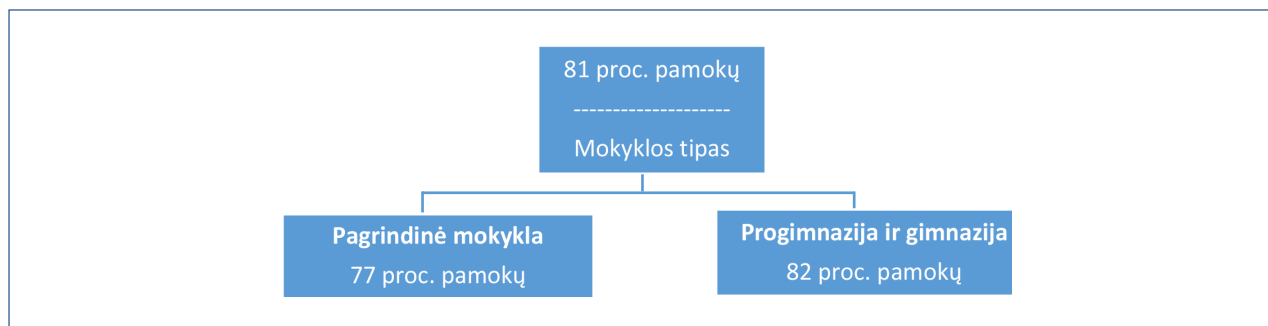

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

Pažymėtinas rezultatas gautas mokomosios medžiagos siejimo su mokinio patyrimu priklausomą kintamąjį analizuojant „sprendimų medžio“ metodu – nustatytas tik vienas turintis įtaką nepriklausomas kintamasis (23 pav.).

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas per pamoką veikiausiai susieja ugdymo turinį su mokinio patyrimu, jei jis dirba progimnazijoje ar gimnazijoje. Kiti analizuoti nepriklausomi kintamieji šiam kintamajam įtakos neturėjo.

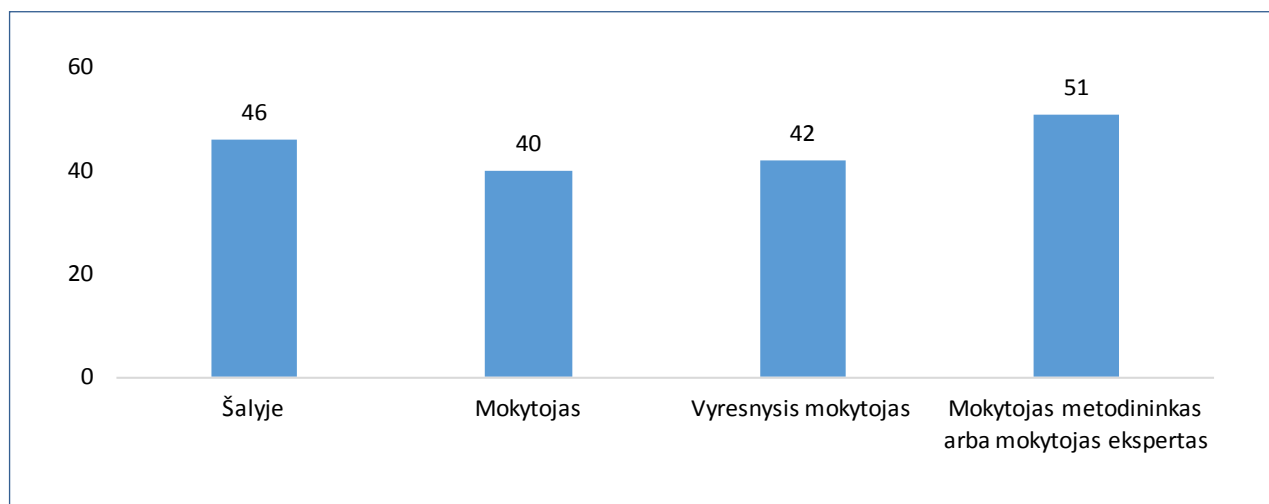
23 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka mokytojui apsisprendžiant pamokoje ugdymo turinį sieti su mokinių patyrimu

Dar vienas moderniai organizuotos pamokos požymis – mokinių bendradarbiavimo (porų ir / arba grupių darbo organizavimas, mokymas bendrai spręsti kylančias problemas ir bendradarbiaujant siekti norimo rezultato). Būtina atkreipti dėmesį, kad šis modernios pamokos požymis susijęs su kitu, analizės tekste jau aptartu požymiu – modernia pamokos forma. Kita vertus, moderni pamokos forma yra daug platesnis pamokos požymis nei vien tik mokinių bendradarbiavimas per pamoką. Ankstesniais metais analizuojant pamokų stebėjimo protokolus mokinių bendradarbiavimas per pamoką kaip modernios pamokos požymis ar kaip sąlyga, leidžianti padidinti ar sumažinti mokymo priemonių naudojimą per pamoką (ankstesniais kartais NMVA vertintojų užpildyti pamokų stebėjimo protokolai analizuoti siekiant nustatyti mokymo priemonių naudojimo per pamoką dėsninumus), nebuvo vertinti. Surinkti duomenys parodė, kad mokinių bendradarbiavimas per pamoką 2018 m. NMVA vertintojų fiksuotas **46 proc.** visų pamokų.

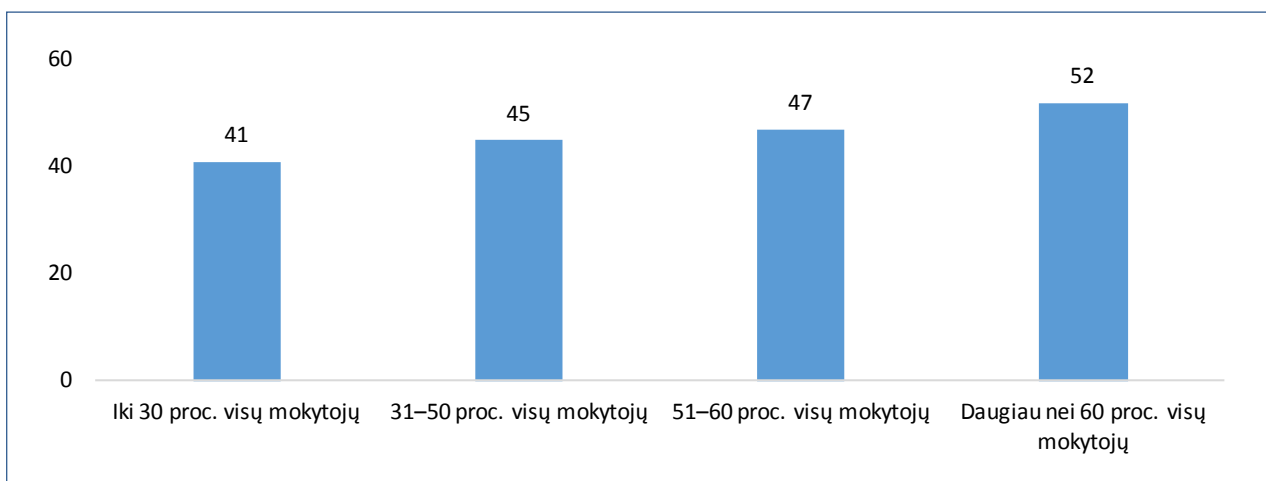
Surinkti duomenys parodė, kad mokinių bendradarbiavimas per pamoką priklauso nuo pamoką vedančio mokytojo įgytos kvalifikacinės kategorijos – mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) per NMVA vertintojų stebėtą pamoką organizavo kokį nors ilgesnį laiką trunkantį mokinių bendradarbiavimą (24 pav.).

24 pav. Pamokų, kuriose buvo fiksuotas mokinių bendradarbiavimas bendrai paėmus ir pagal mokytojo kvalifikacinę kategoriją, dalis (proc.)

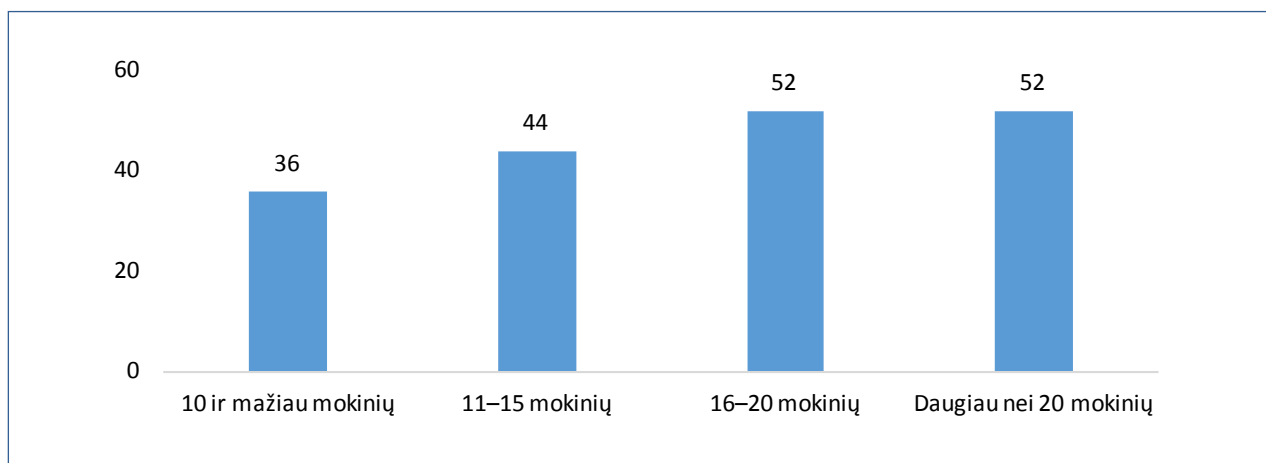
ŠVIS leidžia sukurti kintamąjį, apibūdinantį atskiros mokyklos mokytojų kvalifikaciją – aukščiausią kvalifikaciją (mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto) įgijusių **mokyklos** mokytojų dalis. Analizuojant duomenis paaiškėjo, kad šis kintamasis irgi statistiškai reikšmingai atskiria NMVA vertintojų stebėtas pamokas pagal tai, ar tose stebėtose pamokose mokytojas organizavo kokį nors mokinių bendradarbiavimą. Paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokinių bendradarbiavimas organizuotas pamokose, vykusiame bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai sudaro daugiau nei 60 proc. visų toje mokykloje pagrindines pareigas ėjusių mokytojų (25 pav.).

25 pav. Pamokų, kuriose buvo fiksuotas mokinių bendradarbiavimas, dalis pagal aukščiausios kvalifikacijos mokytojų dalį mokykloje (proc.).

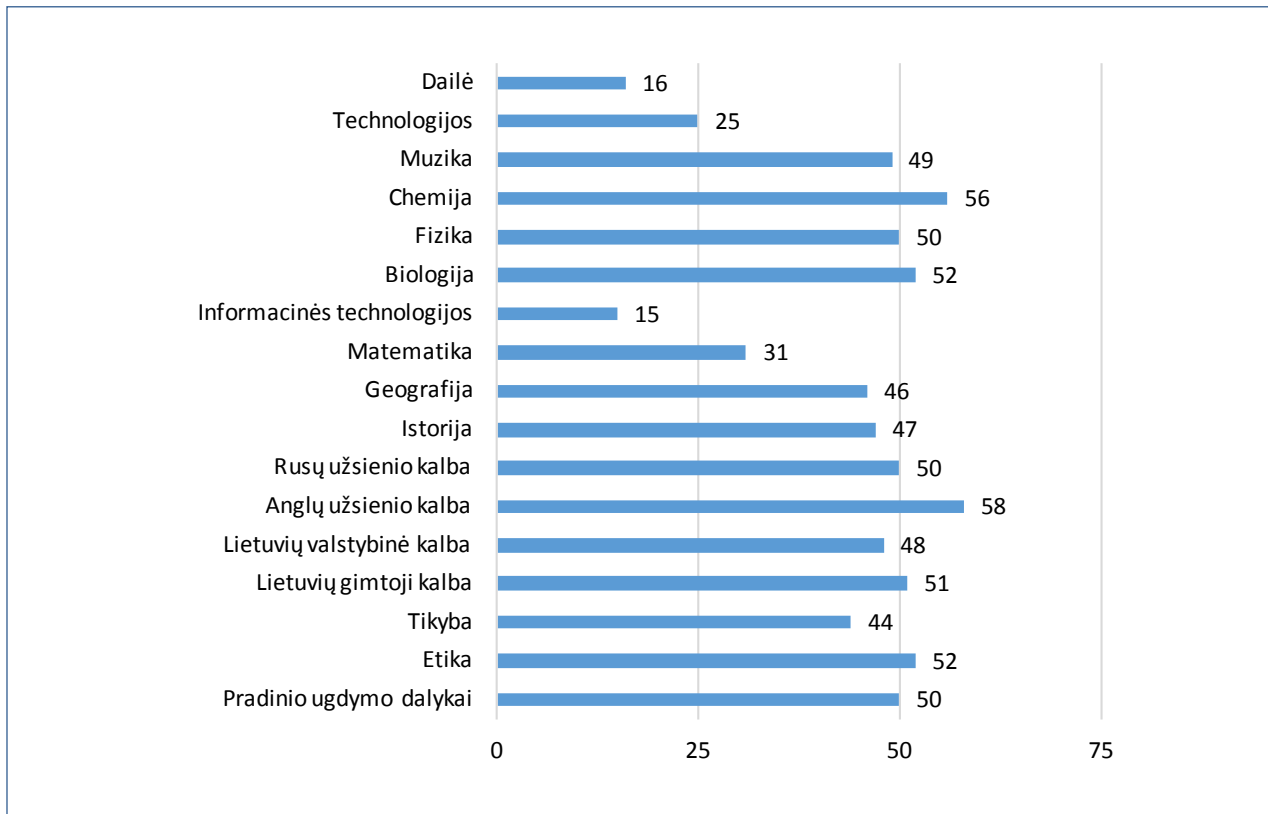
NMVA vertintojų stebėtas pamokas, kuriose buvo fiksuojamas mokinių bendradarbiavimas, galima statistiškai reikšmingai grupuoti ir pagal mokinių skaičių klasėje. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokinių bendradarbiavimas per pamoką registruotas stebėtose klasėse, kuriose mokosi daugiau nei 15 mokinių (26 pav.).

26 pav. Pamokų, kuriose buvo fiksuotas mokinių bendradarbiavimas, dalis pagal mokinių skaičių klasėje (proc.).

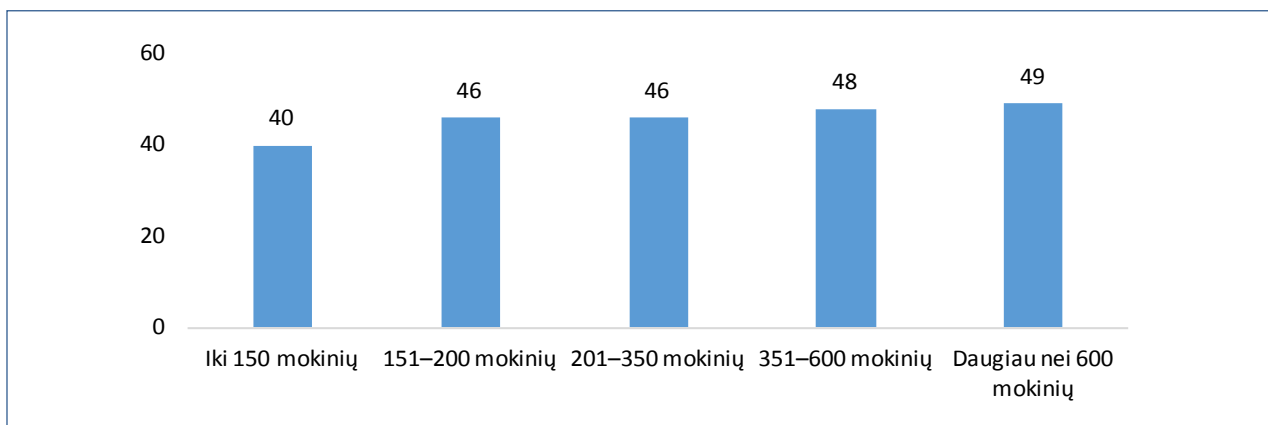
Dar vienas kintamasis, aiškiai atskiriantis NMVA vertintojų stebėtų mokytojų pamokas pagal tai, ar tose pamokose buvo organizuotas mokinių bendradarbiavimas, – mokomasis dalykas. Galima teigti, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokinių bendradarbiavimas buvo organizuotas NMVA vertintojų stebėtose anglų užsienio kalbos, chemijos, biologijos ir etikos pamokose (27 pav.).

27 pav. Pamokų, kuriose buvo fiksuotas mokinių bendradarbiavimas, dalis pagal mokomąjį dalyką (proc.)

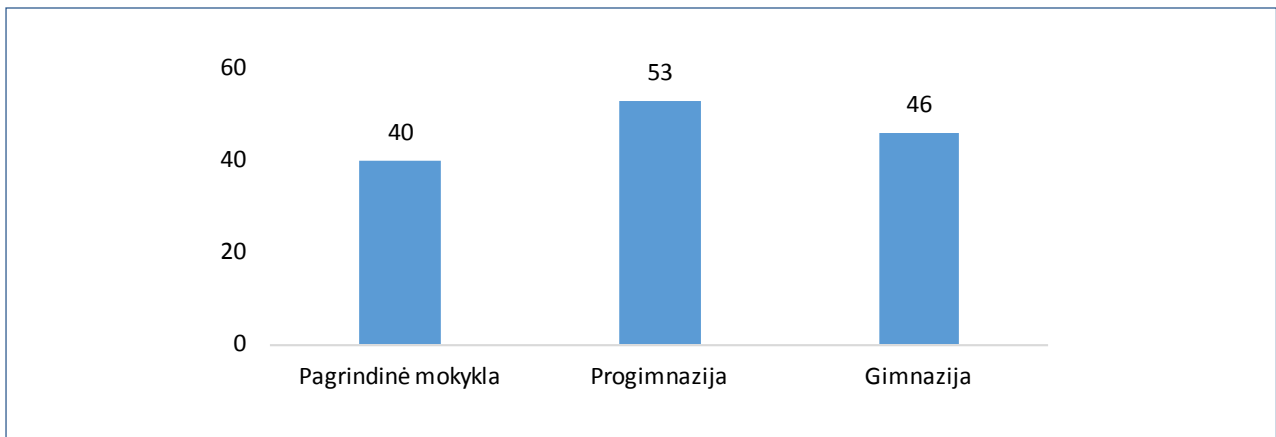
Nuo mokinių skaičiaus mokykloje irgi priklausė tikimybė per NMVA vertintojų stebimą pamoką pamatyti mokinių bendradarbiavimą. Surinkti duomenys leidžia statistiškai reikšmingai (reikšmingumo lygmuo 0,000) teigti, kad bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose mokosi daugiau nei 150 mokinių, per stebėtas pamokas buvo statistiškai reikšmingai dažniau registruotas mokinių bendradarbiavimas (28 pav.).

28 pav. Pamokų, kuriose buvo fiksuotas mokinių bendradarbiavimas, dalis pagal mokinių skaičių mokykloje (proc.)

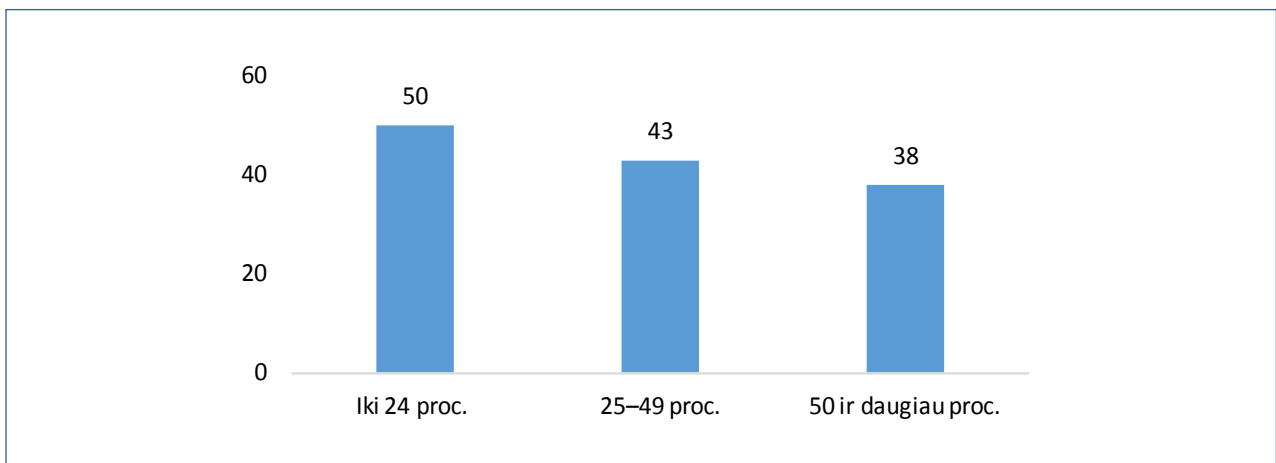
Skirtingas mokinių bendradarbiavimo per pamoką dažnumas stebėtas ir įvairių tipų bendrojo ugdymo mokyklose. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokinių bendradarbiavimas per pamoką registruotas progimnazijoje vykusiame pamokose (29 pav.).

29 pav. Pamokų, kuriose buvo stebėtas mokinių bendradarbiavimas, dalis pagal mokyklos tipą (proc.)

Analizuojant surinktus duomenis paaiškėjo, kad mokinių bendradarbiavimo per pamoką tikimybė priklauso ir nuo to, kiek mokykloje mokosi nemokamai maitinamų, arba kitaip tariant, paprastai iš nepalankios socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos mokinių. Galima teigti, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokinių bendradarbiavimas per pamoką matytas mokyklose, kuriose nemokamai maitinami mokiniai sudaro mažiau nei ketvirtį visų mokykloje besimokančių mokinių (30 pav.).

30 pav. Pamokų, kuriose buvo fiksuotas mokinių bendradarbiavimas, dalis pagal nemokamai maitinamų mokinių dalį mokykloje (proc.)

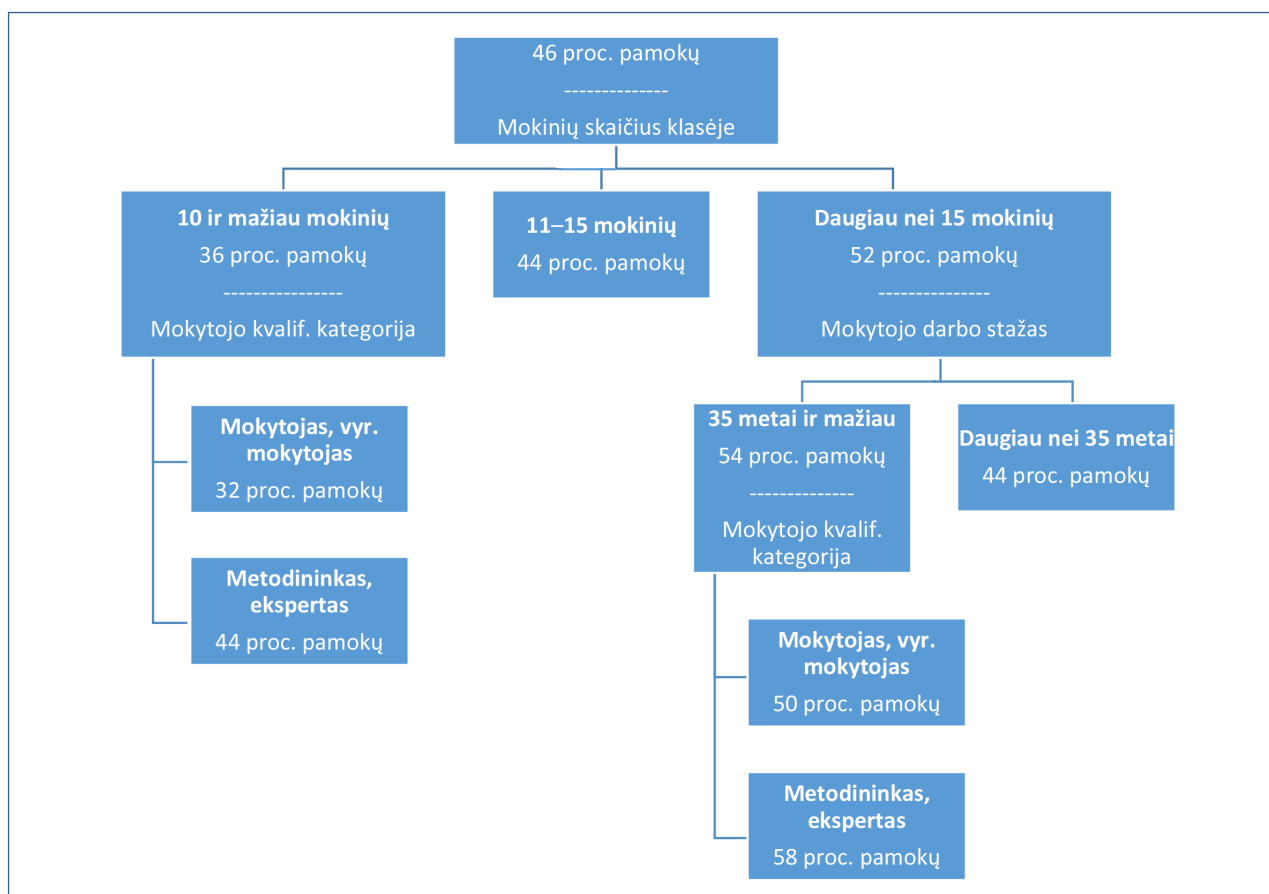

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

Priklausomas pamokų, per kurias buvo fiksuotas mokinių bendradarbiavimas, kintamasis analizuotas „sprendimų medžio“ metodu (31 pav.).

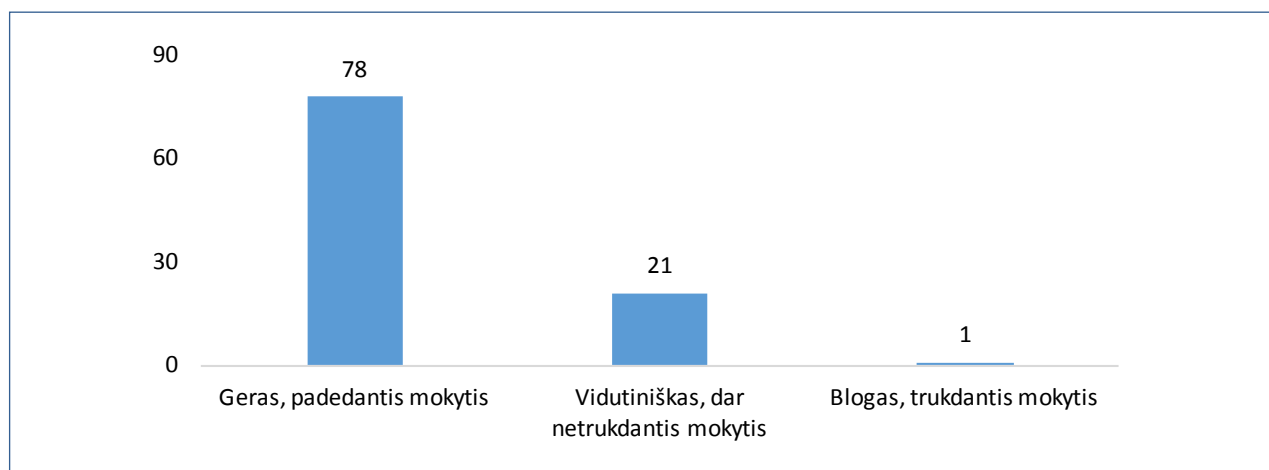
Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas per pamoką veikusiai kokiomis nors formomis organizuoja mokinių bendradarbiavimą, jei yra įgijęs mokytojo metodinio arba mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, jo pedagoginio darbo stažas neviršija 35 metų ir jis dirba klasėje, kurioje mokosi daugiau nei 15 mokinių. Mokytojas per pamoką rečiau kokiomis nors formomis organizuoja mokinių bendradarbiavimą, jei jis įgijęs mokytojo arba vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją ir dirba klasėje, kurioje mokosi 10 ar mažiau mokinių.

31 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka mokytojui apsisprendžiant pamokoje organizuoti kokias nors mokinių bendradarbiavimo formas

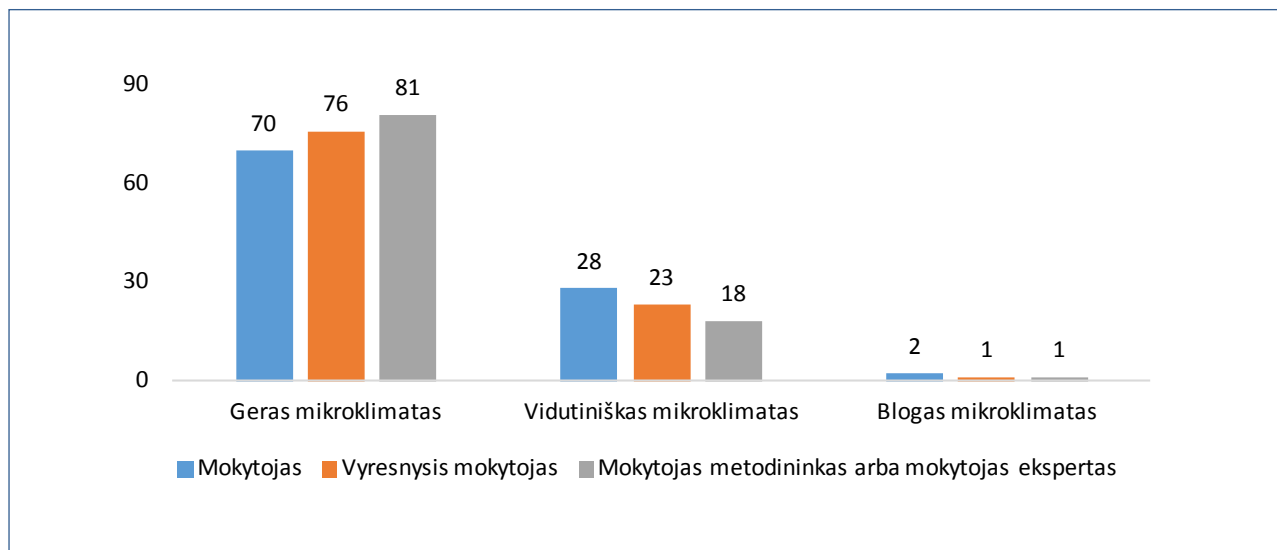
Moderniai organizuotoje pamokoje svarbus ir pamokos mikroklimatas. Siektina, kad pamokos mikroklimatas būtų palankus mokymuisi, blogiausiu atveju – bent jau netrukdytų mokiniams mokytis. Ankstesniais metais analizuojant pamokų stebėjimo protokolus, kai NMVA vertintojų užpildyti pamokų stebėjimo protokolai buvo analizuoti siekiant nustatyti mokymo priemonių naudojimo per pamoką dėsningumus, pamokos mikroklimatas kaip modernios pamokos požymis ar kaip sąlyga, leidžiantys padidinti ar sumažinti mokymo priemonių naudojimą per pamoką, vertintas nebuvo. Surinkti duomenys parodė, kad 2018 m. NMVA vertintojų stebėtose pamokose registruota, jog **78 proc.** visų stebėtų pamokų buvo susiformavęs geras, mokytis padedantis mikroklimatas, **21 proc.** – vidutiniškas, dar mokytis netrukdantis mikroklimatas ir **1 proc.** stebėtų pamokų – blogas, mokytis trukdantis mikroklimatas (32 pav.).

32 pav. Pamokų pasiskirstymas pagal jose suformuoto mikroklimato kokybę 2018 m. (proc.)

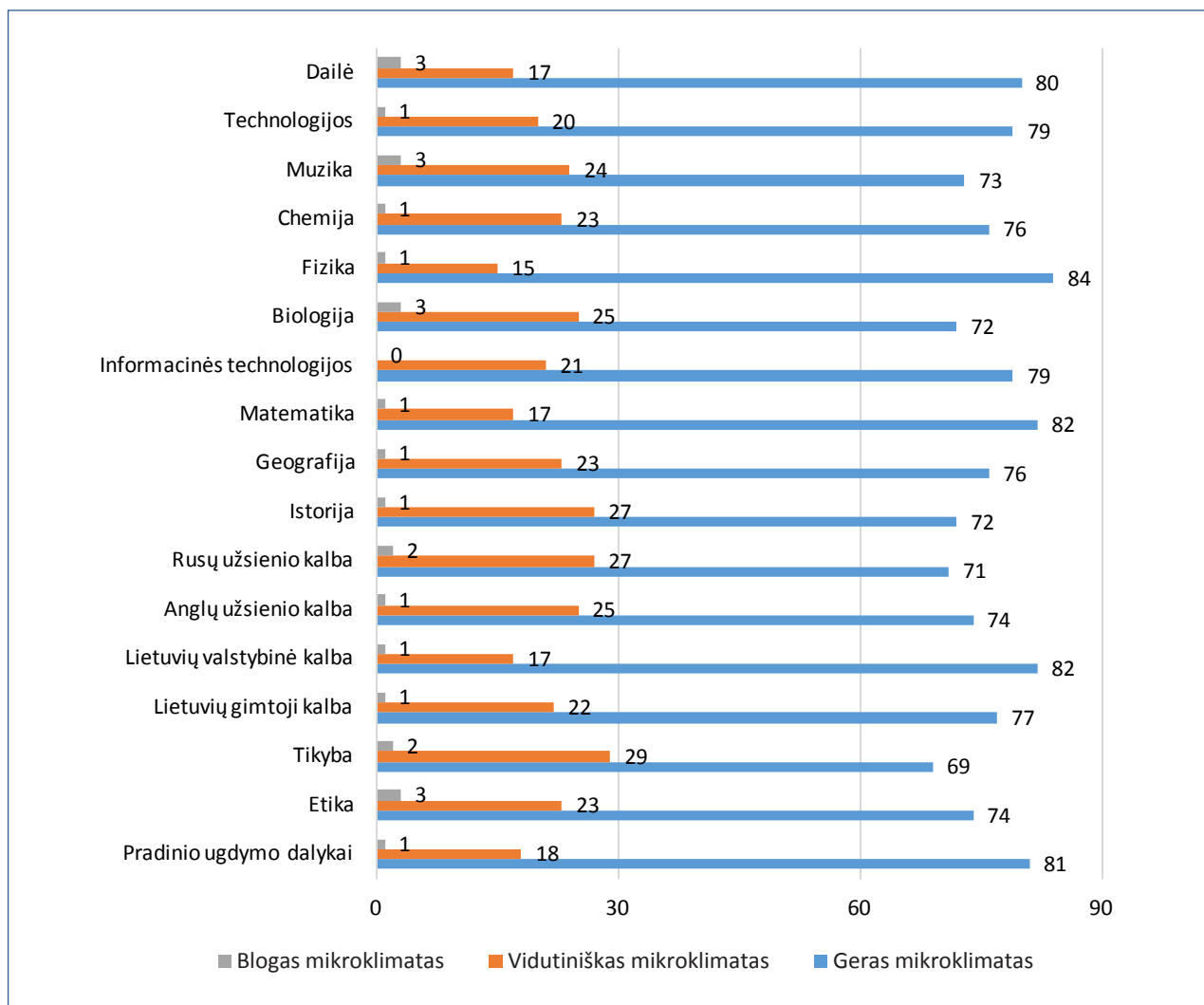
Apibendrinant galima teigti, kad NMVA vertintojai 2018 m. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose stebėdami pamokas faktiškai neregistravo blogo, mokiniams mokytis trukdančio mikroklimato. Kita vertus, atsiranda poreikis aiškintis, kada pamokoje susiformavęs mikroklimatas tebuvo tik vidutiniškas, patenkinamas. Surinktų duomenų analizė parodė, kad vienas iš požymių, pagal kuriuos galima skirti stebėtas pamokas atsižvelgiant į suformuoto mikroklimato kokybę, yra pamoką organizavusio mokytojo įgyta kvalifikacinė kategorija. Galima teigti, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) tik vidutiniškas, mokiniams netrukdantis, bet ir nepadedantis mokytis mikroklimatas buvo fiksuotas mokytojo kvalifikacinę kategoriją įgijusių mokytojų pamokose (33 pav.).

33 pav. Pamokų pasiskirstymas pagal jose suformuoto mikroklimato kokybę ir pagal mokytojo kvalifikacinę kategoriją 2018 m. (proc.)

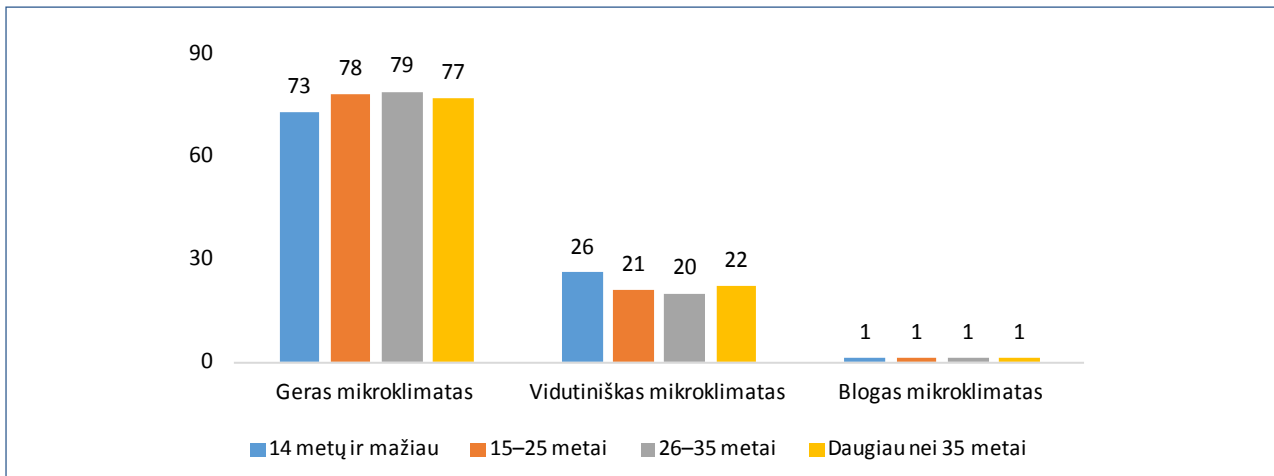
Surinkti duomenys taip pat rodo, kad NMVA vertintojų stebėtose pamokose susiformavusio mikroklimato kokybė priklausė ir nuo mokomojo dalyko. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) tik vidutiniškas, mokytis nepadedantis, bet ir netrukdantis mikroklimatas buvo fiksuotas tikybos, istorijos, rusų užsienio kalbos, biologijos ir anglų užsienio kalbos pamokose (34 pav.).

34 pav. Pamokų pasiskirstymas pagal jose suformuoto mikroklimato kokybę ir pagal mokomąjį dalyką 2018 m. (proc.)

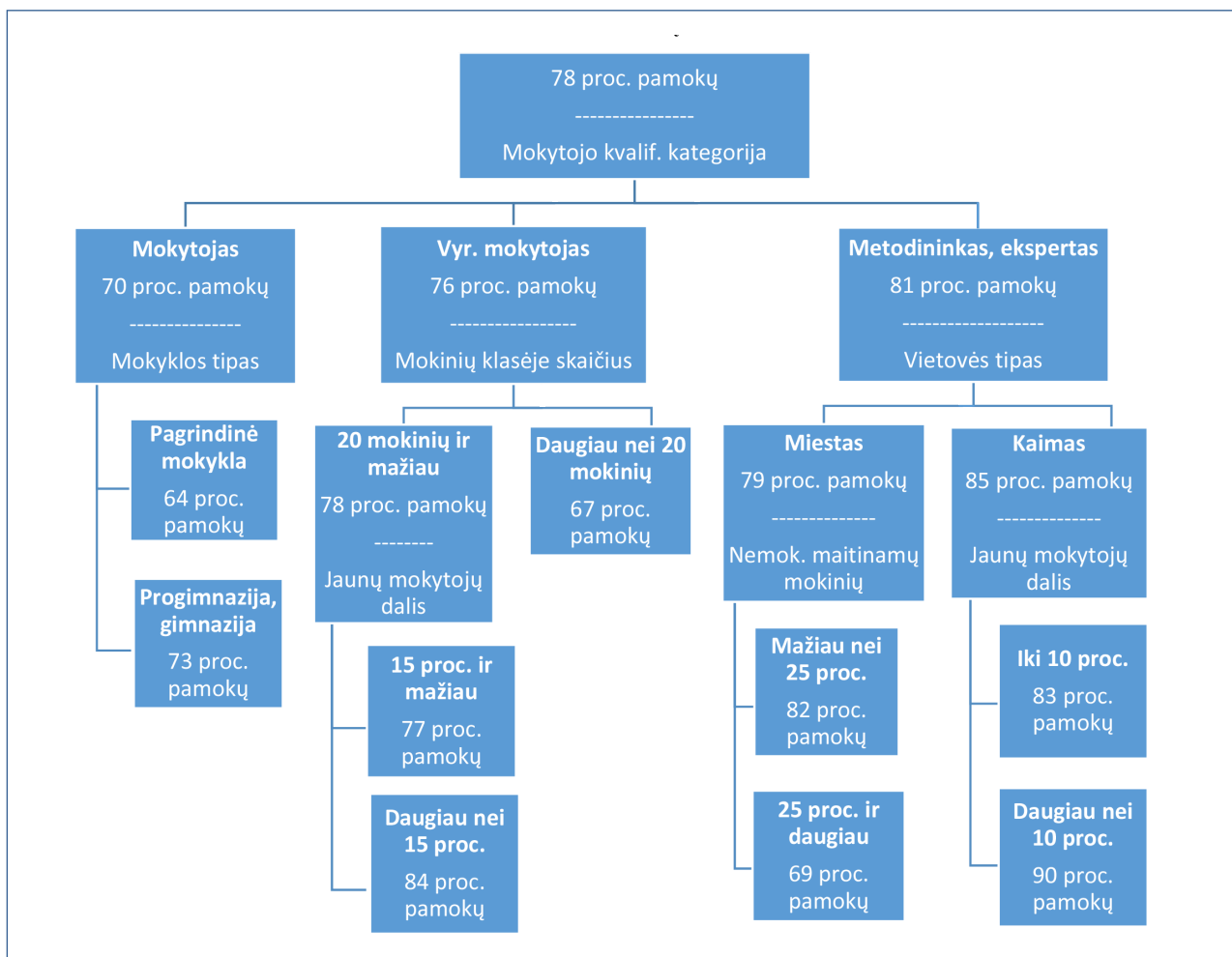
Surinktų duomenų analizė taip pat parodė, kad mikroklimatas pamokoje priklauso ir nuo mokytojų darbo stažo trukmės – bent 15 metų darbo stažą turinčių mokytojų pamokose statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,035) NMVA vertintojai fiksavo gerą, padedantį mokytis mikroklimatą ir gerokai rečiau – vidutinišką, dar itin netrukduojantį mokytis mikroklimatą. Kita vertus, statistiškai reikšmingai dažniau mažiausią darbo stažą turinčių mokytojų pamokose buvo fiksuotas tik vidutiniškas klasės mikroklimatas (35 pav.).

35 pav. Pamokų pasiskirstymas pagal jose suformuoto mikroklimato kokybę ir pagal stebėto mokytojo darbo stažą 2018 m. (proc.)

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

36 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka mokytojui per pamoką formuojant gerą, mokytis padedantį mikroklimatą

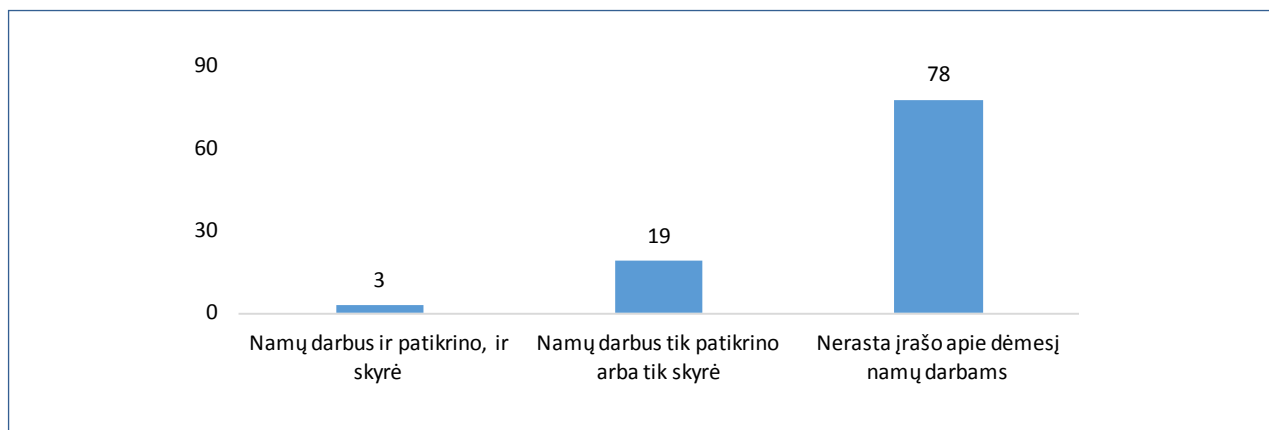
Kadangi „sprendimų medžio“ metodu analizuojamos tik dichotomijos, mikroklimato pamokoje kintamasis buvo perkoduotas ir analizuotos sąlygos, kai pamokoje buvo geras, mokiniams mokytis padedantis mikroklimatas (36 pav.).

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas per pamoką veikiausiai geba suformuoti gerą, mokytis padedantį mikroklimatą, jei jis įgijęs mokytojo metodininko arba mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, dirba kaimo mokykloje, kurioje daugiau nei 10 proc. visų mokytojų pedagoginio darbo stažas nėra didesnis nei 9 metai. Mokytojas per pamoką rečiau geba suformuoti gerą, mokytis padedantį mikroklimatą, jei jis įgijęs tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją ir dirba pagrindinėje mokykloje. Taip pat rečiau geba suformuoti gerą, mokytis padedantį mikroklimatą mokytojas, įgijęs vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją ir dirbantis klasėje, kurioje mokosi daugiau nei 20 mokinių.

Nuo seno namų darbų skyrimas ir atlikimas bendrojo ugdymo mokykloje laikomas būdu individualizuoti ugdymąsi (mokymąsi), sudaryti galimybę mokiniui jam tinkamu tempu įtvirtinti mokomąją medžiagą. Namų darbų atlikimas atitinka ir savivaldžio mokymosi nuostatas, kai kalbama apie sąmoningą mokymąsi ir savo mokymosi planavimą. Be to, užduodant namų darbus, mokytojui iškyla prievolė atitinkamai organizuoti pamoką, viena vertus, skiriant pamokoje laiko ir galimybių aptarti jau atlikto namų darbo rezultatus ir aiškinantis mokiniams likusius neaiškius klausimus, kita vertus, detalai išaiškinant skiriamų namų darbų esmę ir tikslus. Todėl, analizuojant NMVA vertintojų stebėtų pamokų protokolus, buvo svarbu žymėtis, kaip mokytojai į pamokos kontekstą įtraukia namų darbų temą. Namų darbų problema dar aktualesnė dėl to, kad šiuo metu žiniasklaidoje pateikiama nuomonių, jog bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai skiria per dideles namų darbų apimtis ir tarpusavyje menkai derina mokiniams jų krūvius.

Per pirminę pamokų stebėjimo protokolų analizę nustatyta, kad NMVA vertintojai savo pildomuose pamokų stebėjimo protokoluose žymėjo, ar mokytojas skyrė dėmesio ir laiko ankstesnėje pamokoje užduotims namų darbams aptarti ir naujai skiriamiems namų darbams užduoti ir paaiškinti. Iš analizuotų pamokų stebėjimo protokolų matyti, kad kai kada kaip namų darbams mokiniams būdavo skiriama užduotis namie užbaigti per pamoką nespėtas atlikti užduotis. Analizuojant pamokų stebėjimo protokolus tai irgi buvo laikoma namų darbų skyrimu.

37 pav. Pamokų, kuriose buvo skirta laiko atliktiems namų darbams aptarti arba naujai užduodamiems skirti, dalis 2018 m. (proc.)

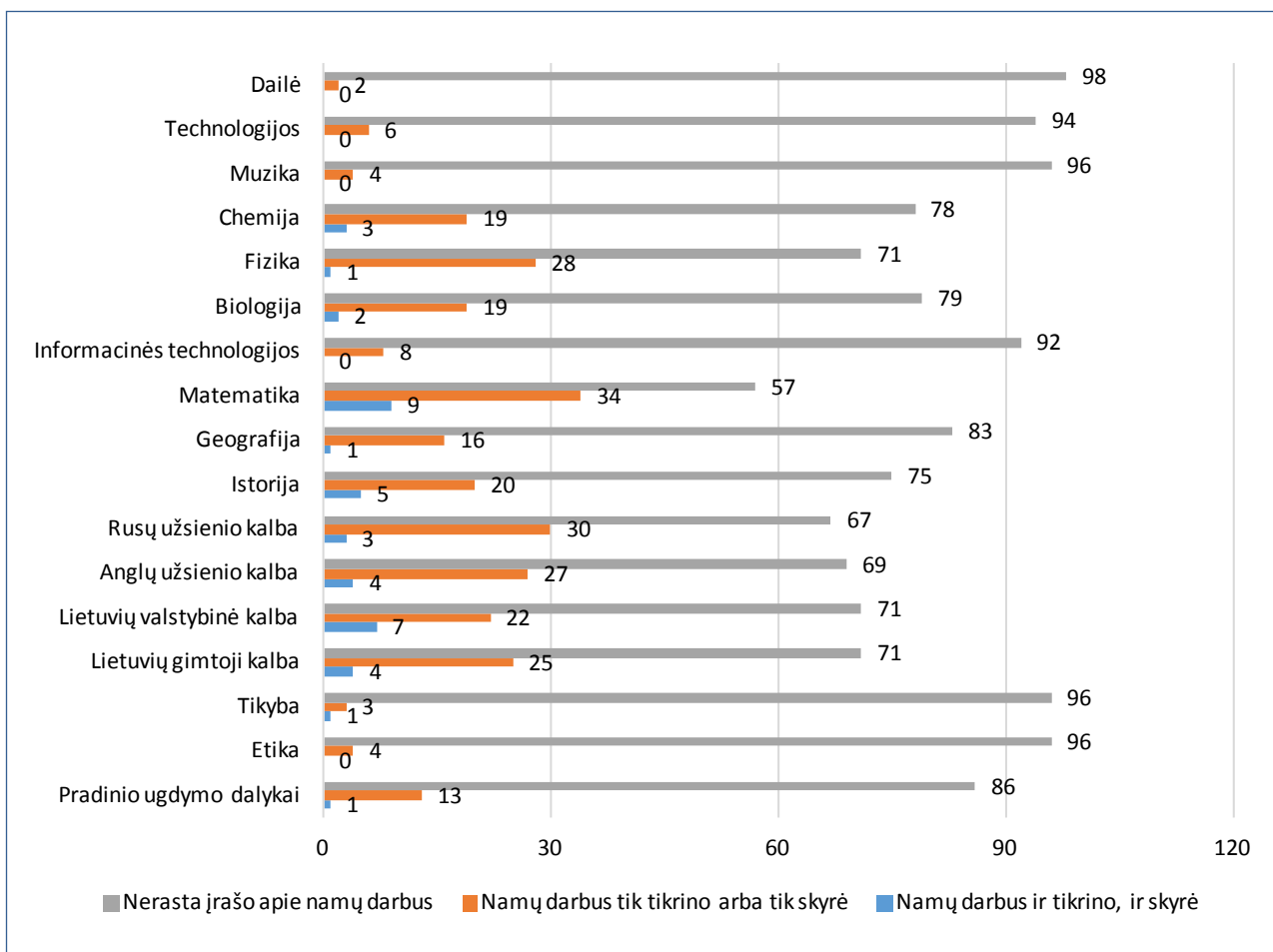

Iš 37 pav. matyti, kad 2018 m. **3 proc.** NMVA vertintojų stebėtų pamokų namų darbai buvo ir patikrinti, ir skirti, **19 proc.** stebėtų pamokų – tik patikrinti arba tik skirti (dažniausiai tik skirti), o **78 proc.** stebėtų pamokų protokolų NMVA vertintojai apskritai neužfiksavo namų darbų tikrinimo arba skyrimo. Ankstesniais metais analizuojant NMVA vertintojų užpildytus pamokų stebėjimo protokolus nebuvo skirta dėmesio namų darbų skyrimui ir tikrinimui, todėl būtų sunku nustatyti kokias nors su namų darbų aptarimu per pamoką susijusias tendencijas. Jeigu periodiškai žiniasklaidoje pasirodantys pranešimai apie dideles namų darbų apimtis, kurias bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai skiria savo mokiniams, atitinka realią situaciją, tada galima manyti, jog per pamokas, kurias stebi NMVA vertintojai, mokytojai tiesiog sąmoningai nenumato aptarti savo mokiniams skirtus namų darbus ir apibūdinti naujai skiriamus. Pavyzdžiui, NMVA ver-

vertintojai savo užpildytuose pamokų stebėjimo protokoluose dažnai fiksavo, kad mokytojai nesugebėdavo laiku užbaigti pamoką, taigi, galima manyti, jog tada mokytojams nebelikdavo laiko ir namų darbams skirti. Kita vertus, gali būti, kad stebimi mokytojai nesijaučia stiprūs spręsti namų darbų problemą pamokoje (ypač aptariant ankstesnėje pamokoje skirtų namų darbų rezultatus), todėl per pamoką, kurioje dalyvauja vertintojai, jie namų darbų tematikos apskritai vengia. Namų darbų skyrimo problematika mokykloje yra daug platesnė. Pavyzdžiui, pakankamai aktualus yra namų darbų, kuriuos mokiniams skiria įvairių mokomųjų dalykų mokytojai, apimties derinimas, bet šiai problemai NMVA vertintojai dėmesio neskyrė, taigi, ir antrinės pamokų stebėjimo protokolų analizės metu įvairių dalykų mokytojų skiriamų namų darbų apimties derinimas nebuvo aptariamas.

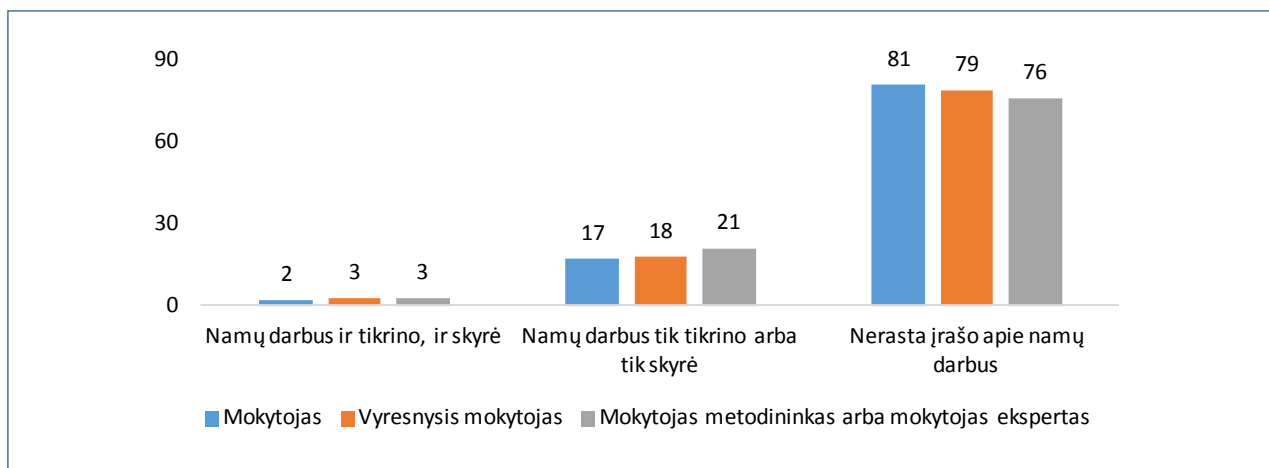
Mokytojo dėmesys namų darbams priklausė ir nuo to, kokio dalyko pamoką jis vedė. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) namų darbų klausimas buvo paliečiamas per matematikos, anglų ir rusų užsienio kalbų, lietuvių gimtosios ir lietuvių valstybinės kalbų bei fizikos pamokas (38 pav.).

38 pav. Pamokų, kuriose buvo skirta laiko atliktų namų darbų aptarimui arba naujai užduotų namų darbų skyrimui, dalis 2018 m. pagal mokomąjį dalyką (proc.)

Surinkti duomenys rodo, kad vienas iš požymių, kurie išskiria stebėtas pamokas pagal tai, ar jose buvo skirta dėmesio namų darbams, yra mokytojo kvalifikacinė kategorija. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,014) namų darbai būdavo aptariami per stebėtas mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų pamokas (39 pav.).

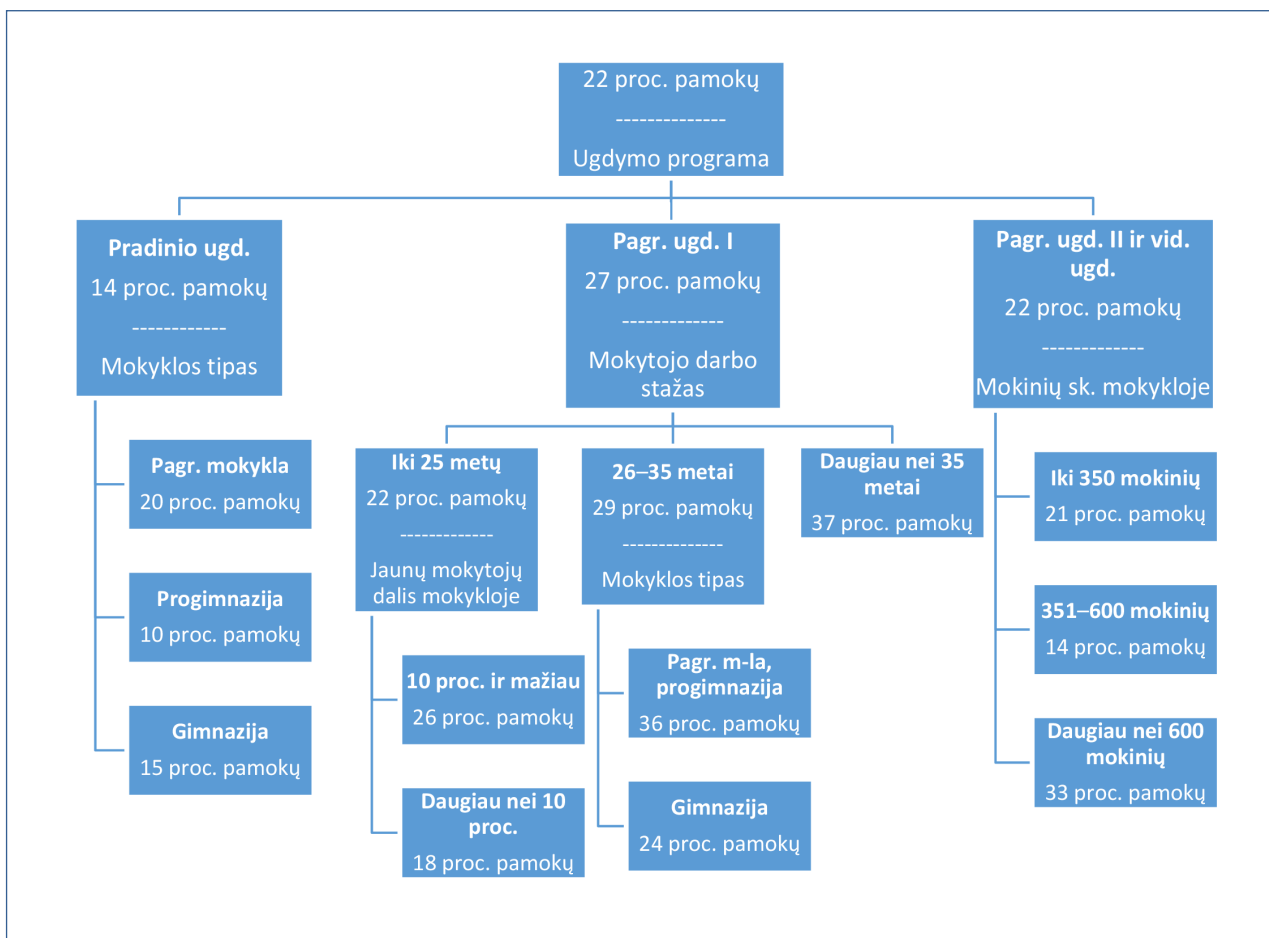
39 pav. Pamokų, kuriose buvo skirta laiko atliktų namų darbų aptarimui arba naujai užduotų namų darbų skyrimui, dalis 2018 m. pagal stebėto mokytojo kvalifikacinę kategoriją (proc.)

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

Kadangi „sprendimų medžio“ metodu analizuojamos tik dichotomijos, namų darbų aptarimo pamokoje kintamasis buvo perkoduotas ir analizuotos sąlygos, kai pamokoje apskritai buvo aptariama namų darbų tema (40 pav.).

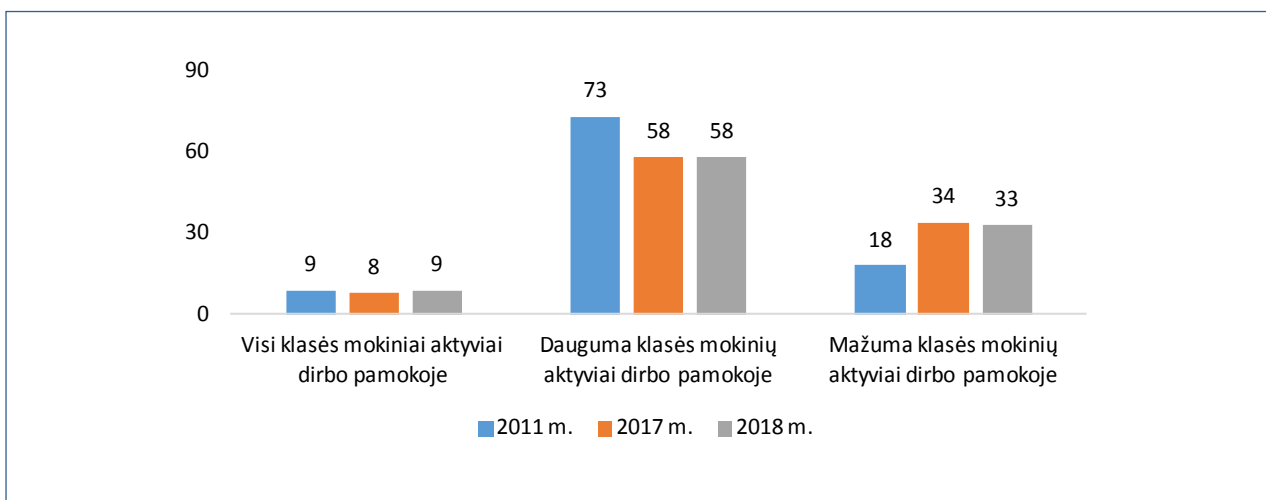
40 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka mokytojui per pamoką aptariant namų darbų temą

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas per pamoką dažniau aptarė namų darbų temą, jei dirbo su 5–8 klasių mokiniais ir jo pedagoginio darbo stažas yra didesnis nei 35 metai. Tokia pat tikimybė, kad mokytojas per pamoką aptaria namų darbų temą, jei jis dirba su 5–8 klasių mokiniais pagrindinėje mokykloje arba progimnazijoje, jo pedagoginio darbo stažas siekia nuo 26 iki 35 metų. Mokytojas per pamoką rečiau aptarė namų darbų temą, jeigu jis dirbo progimnazijoje ir mokė pradinės klases.

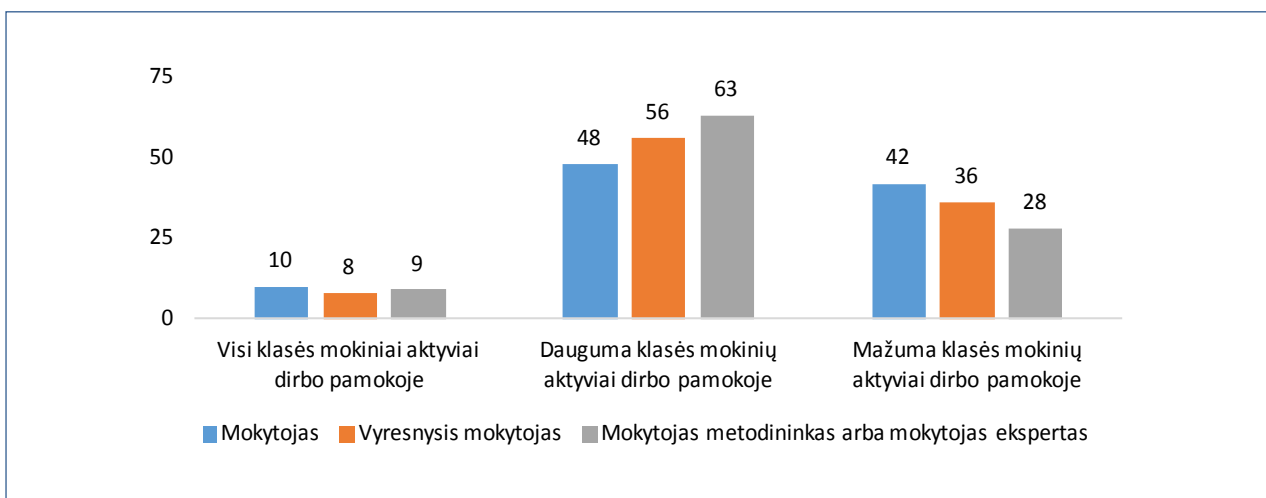
Paskutiniu analizuotu organizaciniu pamokos aspektu buvo mokinių aktyvumas per pamoką. Geroje mokykloje vykstančioje pamokoje mokinys turėtų būti aktyvus mokymosi dalyvis. Surinkti duomenys rodo, kad 2018 m. **9 proc.** NMVA vertintojų stebėtų pamokų aktyviai dirbo faktiškai visi klasės mokiniai, **58 proc.** pamokų – aktyviai dirbo dauguma klasės mokinių, o **33 proc.** pamokų – tik mažuma klasės mokinių. Šis pamokos organizavimo aspektas buvo analizuotas ir vertinant 2011 bei 2017 m. pamokų stebėjimo protokolus. Galima teigti, kad 2018 m. situacija beveik nesiskiria nuo 2017 m. stebėtos situacijos, o 2011 m. buvo stebėta gerokai daugiau pamokų, kuriose aktyviai dirbo dauguma klasės mokinių ir aiškiai mažiau pamokų, kuriose aktyviai dirbo tik mažuma klasės mokinių (41 pav.).

41 pav. Mokinių aktyvumas per pamoką 2011, 2017 ir 2018 m. (proc.)

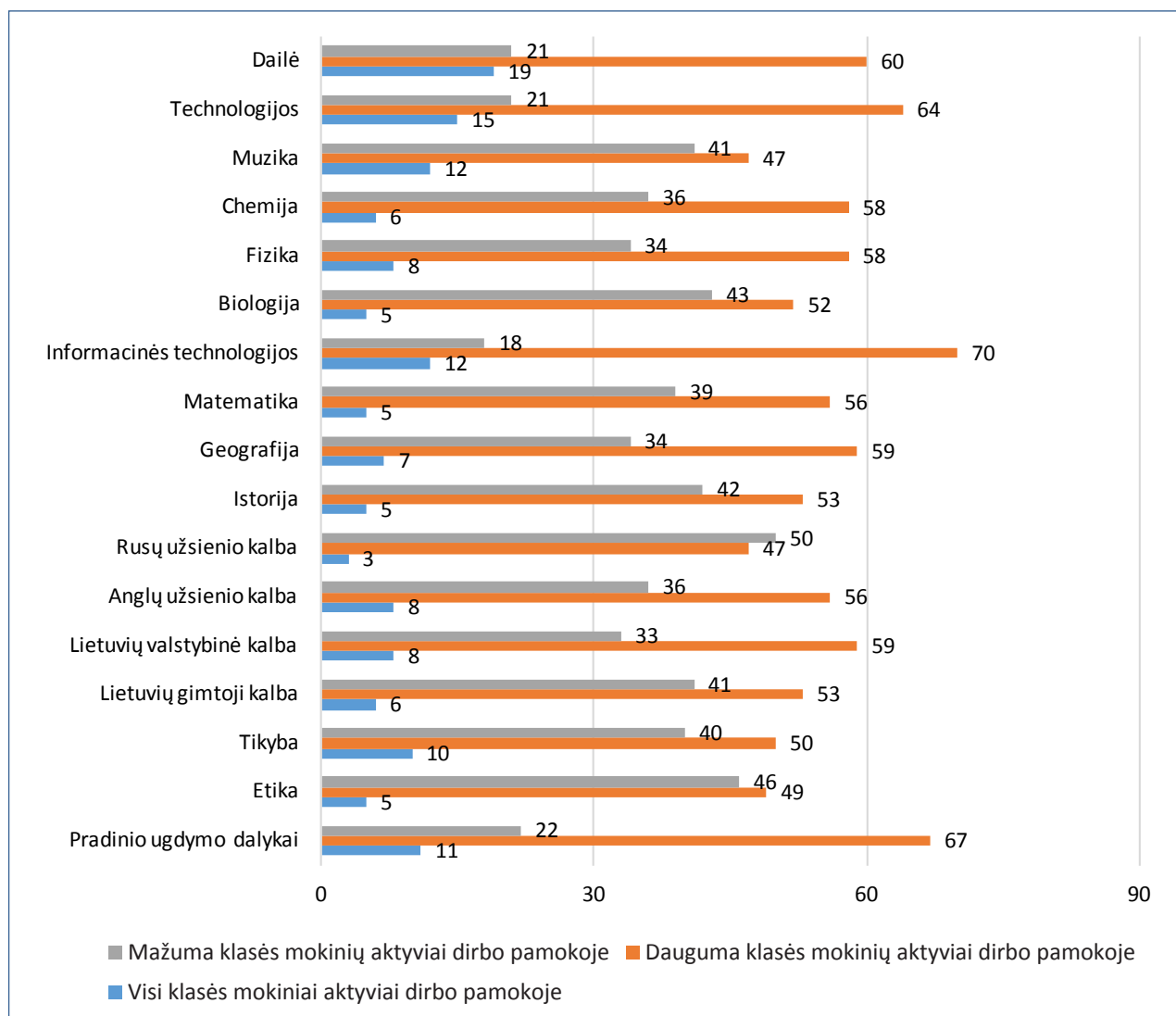
Atlikta pamokų stebėjimo protokolų analizė atskleidžia, kad mokinių aktyvumas per pamoką priklauso nuo mokytojo įgytos kvalifikacinės kategorijos. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) dauguma mokinių aktyviai dirbo per mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų pamokas (42 pav.).

42 pav. Mokinių aktyvumas per pamoką 2018 m. pagal stebėto mokytojo kvalifikacinę kategoriją (proc.)

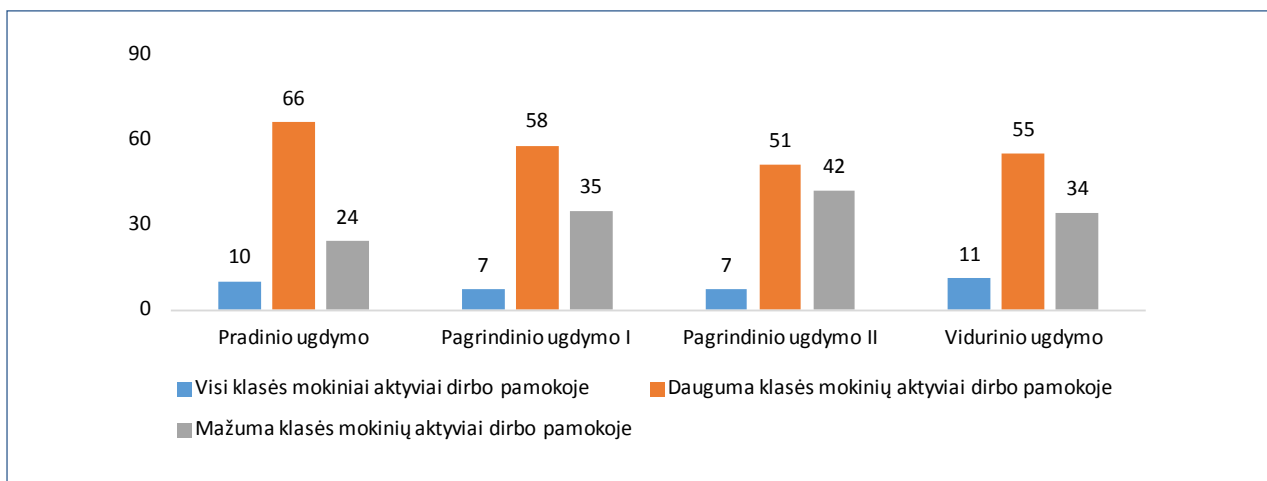
Surinktų duomenų analizė rodo, kad įvairių dalykų pamokose aktyviai dirbančių mokinių dalis nebuvo vienoda. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) 2018 m. mokiniai aktyvesni buvo per informacinių technologijų, dailės, technologijų ir pradinio ugdymo dalykų pamokas (43 pav.).

43 pav. Mokinių aktyvumas per pamoką 2018 m. pagal mokomąjį dalyką (proc.)

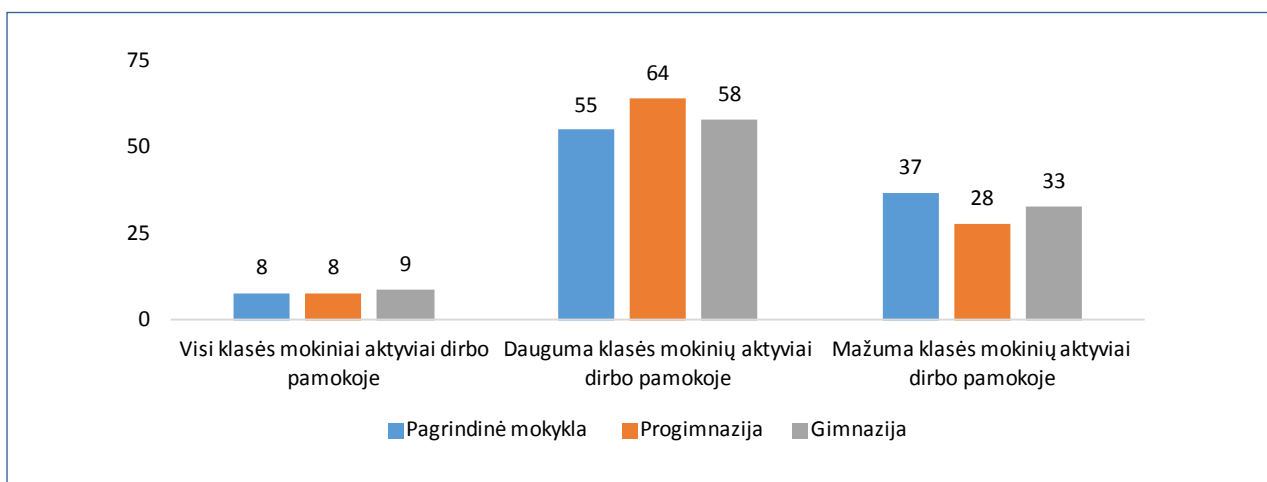
Aktyviai dirbančių mokinių dalis priklauso ir nuo ugdymo programos, kuriai priskiriama NMVA vertintojų stebėta klasė. Galima teigti, kad statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokiniai buvo aktyvesni pradinio ugdymo dalykų pamokose (44 pav.).

44 pav. Mokinių aktyvumas per pamoką 2018 m. pagal ugdymo programą, kuriai priskiriama stebėta klasė (proc.)

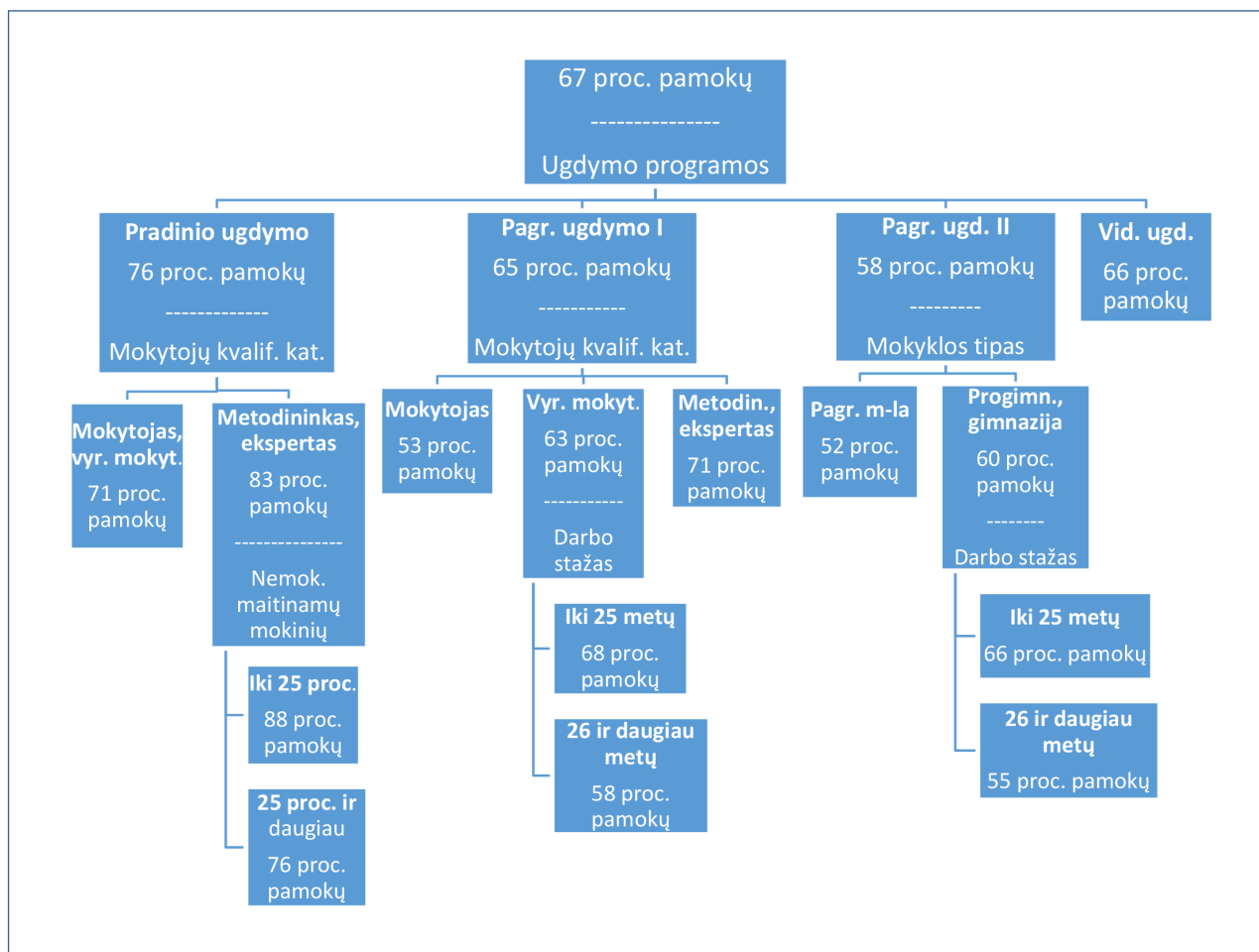
Per pamoką aktyviai dirbančių mokinių dalis skiriasi ir įvairių tipų bendrojo ugdymo mokyklose. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,001) progimnazijoje vykusiose pamokose mokiniai aktyviau dalyvavo pamokoje (45 pav.).

45 pav. Mokinių aktyvumas per pamoką 2018 m. pagal mokyklos tipą (proc.)

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

46 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka mokytojui pamokos metu skatinant, kad bent dauguma mokinių dirbtų aktyviai

Kadangi „sprendimų medžio“ metodu analizuojamos tik dichotomijos, mokinių aktyvumo per pamoką kintamasis buvo perkoduotas ir analizuotos sąlygos, kai visi arba dauguma mokinių per pamoką dirbo aktyviai (46 pav.).

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas per pamoką dažniau sugebėjo pasiekti, kad klasės mokinių dauguma dirbtų aktyviai, jei jis mokė pradinį klasių mokinius mokykloje, kurioje nemokamai maitinami mokiniai sudarė mažiau kaip 25 proc. visų mokinių, buvo įgijęs mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją. Mokytojas per pamoką rečiau sugebėjo pasiekti, kad klasės mokinių dauguma veiktų aktyviai, jeigu dirbo pagrindinėje mokykloje su 9–10 klasių mokiniais arba su 5–8 klasių mokiniais ir buvo įgijęs tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją.

2 analizės uždavinio – nustatyti modernių ugdymo kokybę gerinančių vertinimo / įsivertinimo procesų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų pamokose – sprendimas

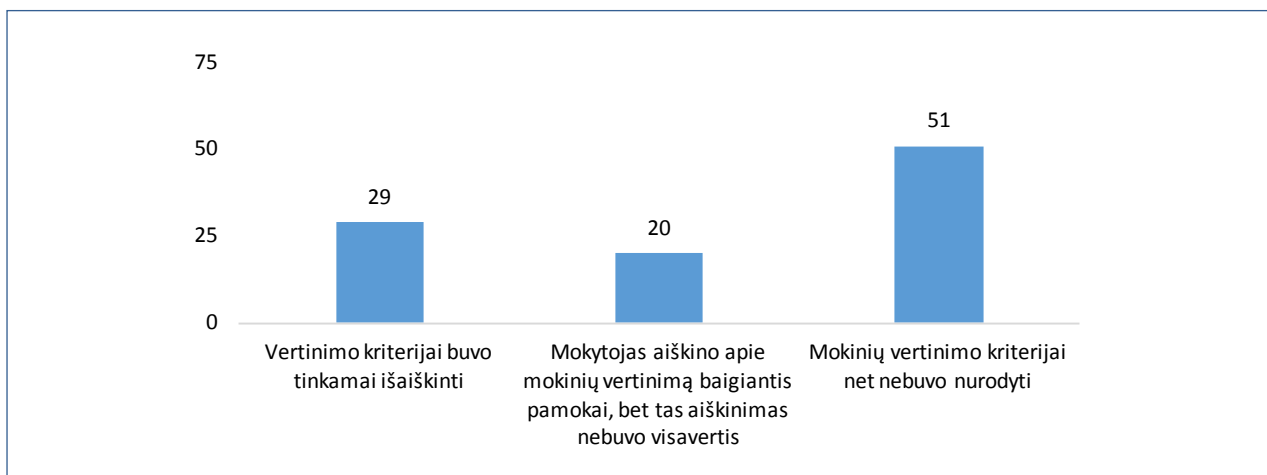
Sprendžiant 2 analizės uždavinį – *nustatyti modernių ugdymo kokybę gerinančių vertinimo / įsivertinimo procesų paplitimą Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų pamokose* – apsiribota dviejų modernaus vertinimo proceso požymių matavimu. Pradžioje aiškintasi, kiek NMVA vertintojų stebėtų mokytojų savo pamokos pradžioje aiškiai apibūdino mokinio veiklos per tą pamoką vertinimo kriterijus, kad vėliau klasėje buvę mokiniai, remdamiesi šiais kriterijais, formuluotų savosios veiklos per pamoką vertinimo kriterijus. *Geros mokyklos koncepcijoje* teigiama, kad geroje mokykloje mokymas nėra savitiksliis – jis padeda mokiniui ugdytis įvairias jam ir visuomenei svarbias kompetencijas, moko lankstumo kintant aplinkai ir gebėjimo susidoroti su iššūkiais, skatina savarankiškai kelti klausimus ir mąstyti. Todėl mokinys turi suvokti, kokius tikslus mokytojas numato pasiekti pamokoje, ir tuo pagrindu formuluoti savo asmeninius tikslus pamokoje. Mokytojo ir mokinio siekiamų tikslų formulavimas, ko gero, patogiausias aiškiai suvokiant, kuo remiantis pamokos pabaigoje bus vertinama mokinių sėkmė per šią pamoką.

Pamokų, kurių pradžioje mokytojas aiškiai nubrėžia ir paaiškina mokiniams jų veiklos per tą pamoką vertinimo kriterijus, paplitimas buvo matuotas tik analizuojant 2018 m. NMVA vertintojų užpildytus pamokų stebėjimo protokolus. Po pirminės pamokų stebėjimo protokolų analizės nutarta skirti tokias šio kintamojo reikšmes:

- mokinių veiklos per pamoką vertinimo kriterijai pamokos pradžioje buvo tinkamai išaiškinti;
- mokytojas skyrė laiko pamokos pradžioje paaiškinti, kad bus vertinama mokinio veikla per pamoką, bet tas aiškinimas nebuvo visavertis;
- mokytojas apie mokinių veiklos per pamoką vertinimą apskritai neužsiminė.

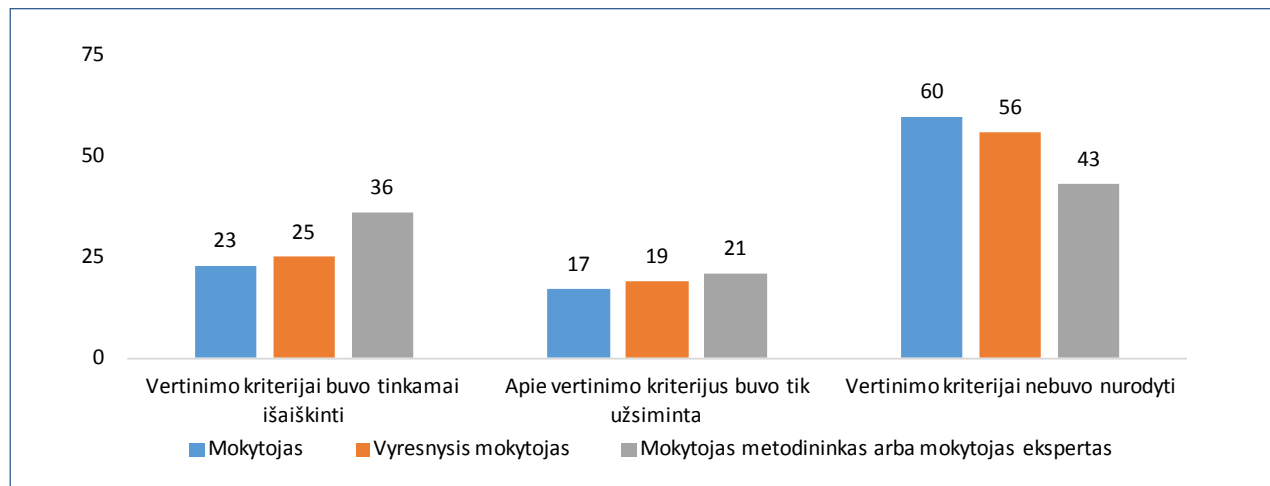
Surinkti duomenys rodo, kad **29 proc.** NMVA vertintojų stebėtų pamokų pradžioje mokiniams buvo tinkamai išaiškinti jų veiklos per pamoką vertinimo kriterijai, **20 proc.** stebėtų pamokų pradžioje mokytojas skyrė laiko aiškindamas mokinių veiklos vertinimo kriterijus, bet šis aiškinimas nebuvo visavertis ir suprantamas mokiniams, o **51 proc.** stebėtų pamokų pradžioje arba vėliau net nebuvo užsiminta apie kokį nors mokinių veiklos per tą konkrečią pamoką vertinimą arba kokius nors sėkmingo mokinių darbo per pamoką kriterijus (47 pav.).

47 pav. Pamokų, kurių pradžioje buvo aptarti mokinio vertinimo kriterijai, dalis 2018 m. (proc.)

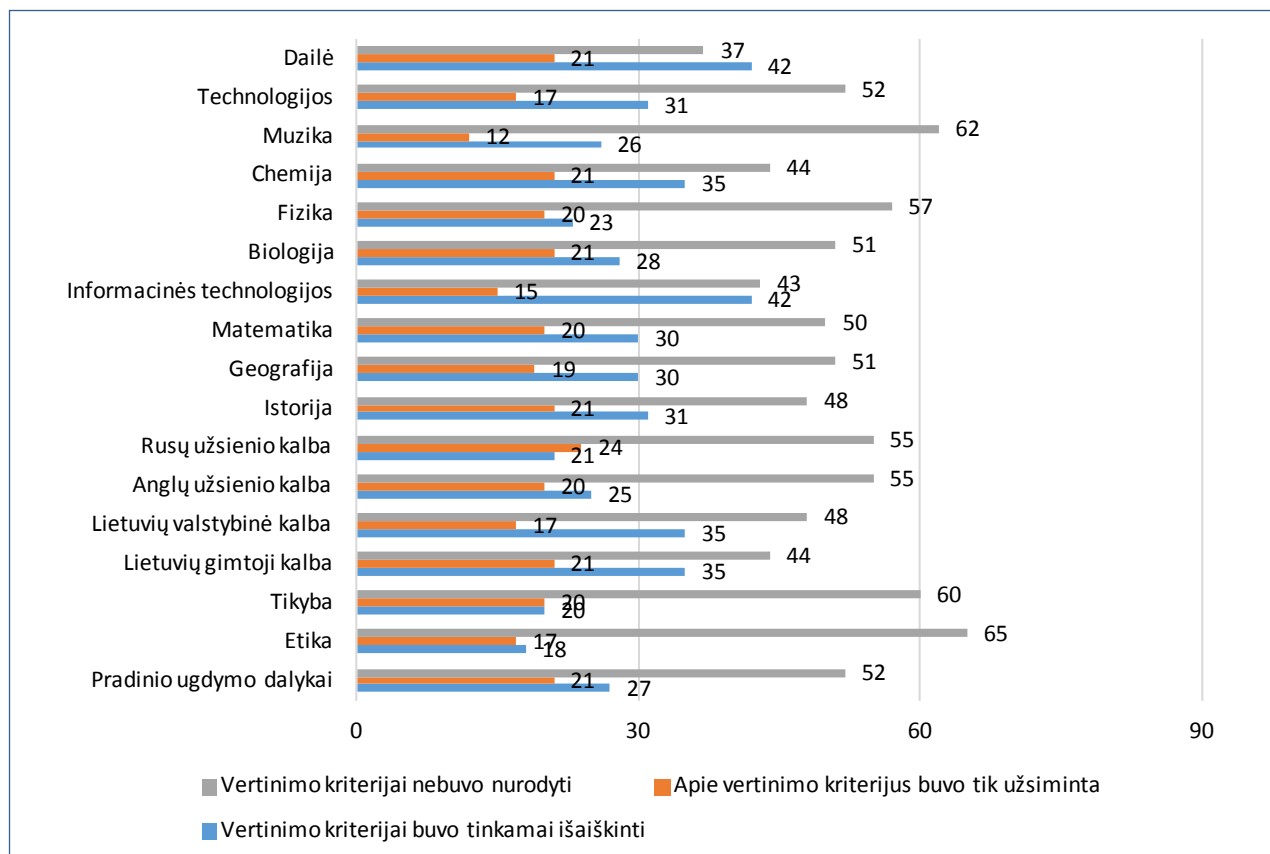
Surinktų duomenų analizė rodo, kad galima atskirti mokytojų elgesį pamokos pradžioje pagal jų įgytą kvalifikacinę kategoriją. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokinių veiklos vertinimo kriterijus tinkamai išaiškino mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją įgiję mokytojai (48 pav.).

48 pav. Pamokų, kurių pradžioje buvo aptarti mokinio vertinimo kriterijai, dalis 2018 m. pagal stebėto mokytojo kvalifikacinę kategoriją (proc.)

Dar vienu požymiu, kuris statistiškai reikšmingai atskyrė respondentus, buvo mokomasis dalykas. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokytojas pamokos pradžioje tinkamai išaiškino mokinių veiklos per pamoką vertinimo kriterijus informacinių technologijų, dailės, lietuvių gimtosios ir valstybinės kalbų bei chemijos pamokose (49 pav.).

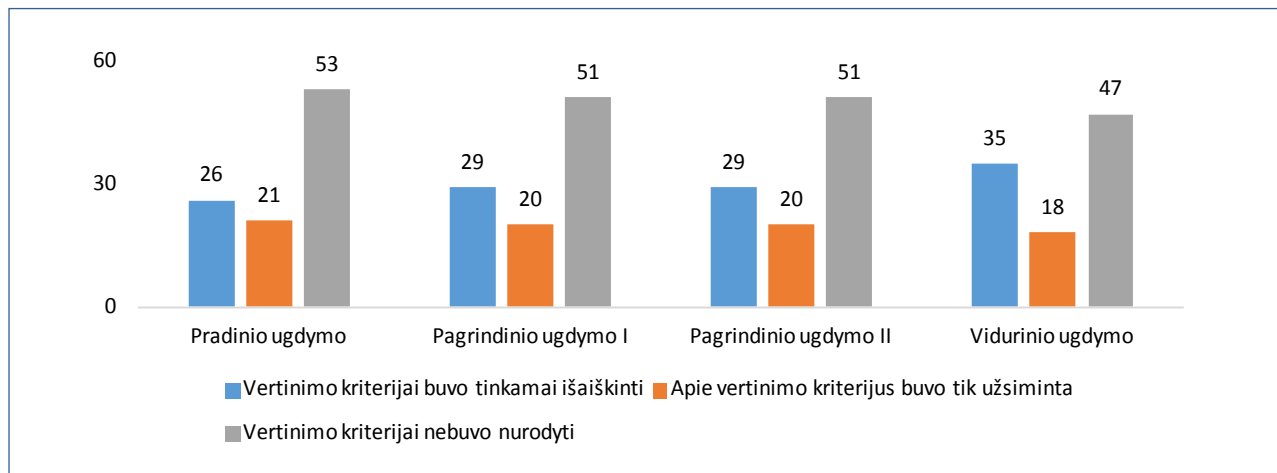
49 pav. Pamokų, kurių pradžioje buvo aptarti mokinio vertinimo kriterijai, dalis 2018 m. pagal mokomąjį dalyką (proc.)

Pažymėtina, kad mokinių veiklos vertinimo kriterijai per pamoką statistiškai reikšmingai dažniau net nebuvo įvardyti etikos, tikybos ir muzikos pamokose.

Kaip rodo surinkti duomenys, mokinių veiklos vertinimo kriterijų nurodymas priklauso ir nuo ugdymo programos, kuriai priskiriama stebėta klasė. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,006) mokinių veiklos vertinimo kriterijai buvo gerai išaiškinami per pamokas vidurinio ugdymo programai priskiriamose klasėse (50 pav.).

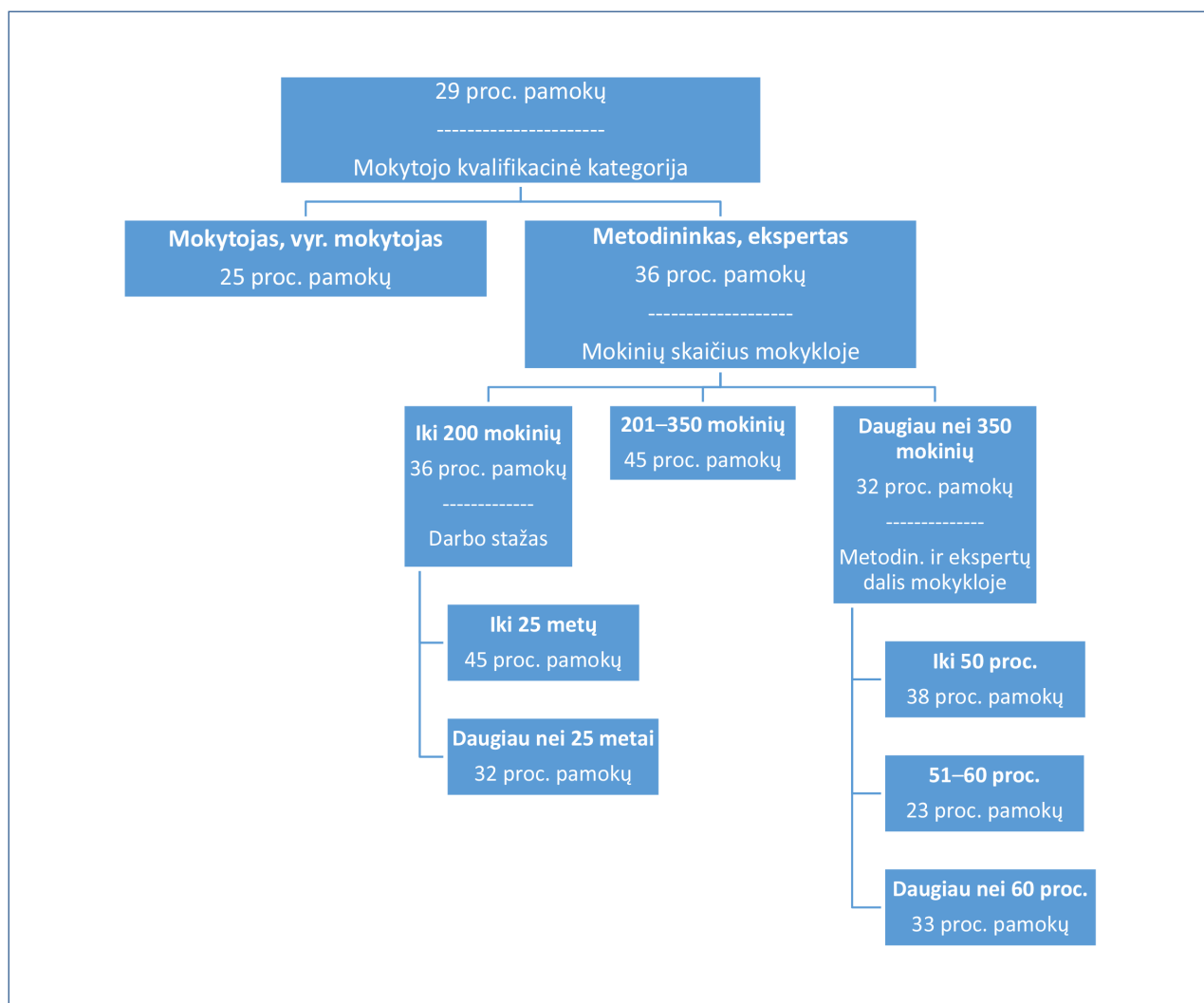
50 pav. Pamokų, kurių pradžioje buvo aptarti mokinio vertinimo kriterijai, dalis 2018 m. pagal ugdymo programą (proc.)

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

Kadangi „sprendimų medžio“ metodu analizuojamos tik dichotomijos, mokinių vertinimo kriterijų aptarimo kintamasis buvo perkoduotas ir analizuoti atvejai, kai mokinių vertinimo kriterijai pamokos pradžioje buvo išaiškinti tinkamai (51 pav.).

51 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka situacijai, kai mokytojas pamokos pradžioje tinkamai išaiškina mokiniams jų veiklos per pamoką vertinimo kriterijus

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokytojas pamokos pradžioje dažniau tinkamai išaiškino mokinio veiklos per pamoką vertinimo kriterijus, jei buvo įgijęs mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją ir dirbo bendrojo ugdymo mokykloje, kurioje mokėsi nuo 201 iki 350 mokinių. Lygiai taip pat dažnai mokytojas pamokos pradžioje tinkamai išaiškino mokinio veiklos per pamoką vertinimo kriterijus, jei buvo įgijęs mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, dirbo mokykloje, kurioje mokėsi iki 200 mokinių, ir jo pedagoginio darbo stažas buvo ne didesnis nei 25 metai. Mokytojas pamokos pradžioje rečiau tinkamai išaiškino mokinio veiklos per tą pamoką vertinimo kriterijus, jei buvo įgijęs mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, dirbo mokykloje, kurioje mokėsi daugiau nei 350 mokinių, ir joje mokytojų metodininkų bei mokytojų ekspertų dalis sudarė nuo 51 iki 60 proc. visų mokyklos mokytojų. Faktiškai taip pat retai pamokos pradžioje tinkamai išaiškino mokinio veiklos per tą pamoką vertinimo kriterijus mokytojas, įgijęs tik mokytojo arba vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją.

Sprendžiant antrąjį analizės uždavinį taip pat aiškintasi, ar ir kaip mokiniai įsivertino savo darbą per pamoką tos pamokos pabaigoje. *Geros mokyklos koncepcijoje* nustatyta, kad mokinių ugdymasis (mokymasis) turi remtis teise klysti, rasti savo klaidas ir jas taisyti. Tokios pat nuostatos pagrindžia ir savivaldžio mokymosi sampratą, aprašytą *Geros mokyklos koncepcijoje* – mokymasis privalo remtis savistaba ir įsivertinimu. Todėl galima kalbėti apie tam tikrą vertinimo ir įsivertinimo ciklą per pamoką – pamokos pradžioje mo-

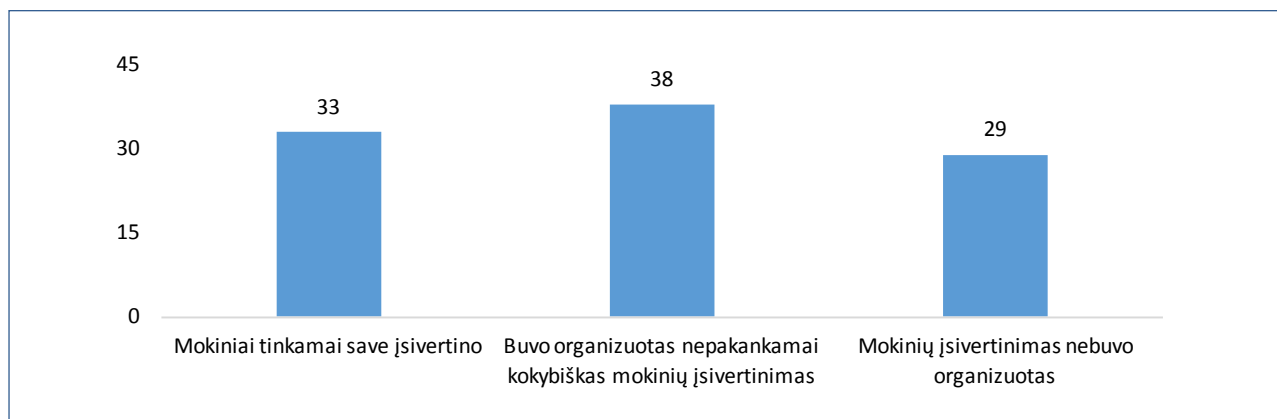
kytojas aiškiai formuluoja pamokos tikslus ir mokinio mokymosi vertinimo toje pamokoje kriterijus; į tai atsižvelgdamas, mokinys formuluoja savo veiklos per pamoką tikslus, o baigiantis pamokai pagal šiuos mokytojo nurodytus vertinimo kriterijus ir paties mokinio suformuluotus veiklos toje pamokoje tikslus mokinys įsivertina savo darbą per pamoką ir taip planuoja tolesnę savo raidą.

Pamokų, kurių pabaigoje mokinys įsivertina savo veiklą, paplitimas buvo matuotas tik analizuojant 2018 m. NMVA vertintojų užpildytus pamokų stebėjimo protokolus. Po pirminės pamokų stebėjimo protokolų analizės nutarta skirti tokias šio kintamojo reikšmes:

- mokiniai tinkamai įsivertino savo veiklą per pamoką;
- buvo organizuotas mokinių įsivertinimas, bet jis nebuvo tinkamai organizuotas (pavyzdžiui, mokiniai nykščiais parodė, ar jie per tą pamoką pavargo; arba mokytojas mokiniams pasiūlė įsivertinti savo veiklą, bet tai padarė tik keli klasės mokiniai; arba mokytojas mokiniams pasiūlė įsivertinti savo veiklą, bet mokiniai nežinojo, ką jie turi tokiu atveju daryti ir pan.);
- mokinių įsivertinimas baigiantis pamokai iš viso nebuvo organizuotas.

Surinkti duomenys rodo, kad baigiantis **33 proc.** NMVA vertintojų stebėtų pamokų mokiniai tinkamai save įsivertino, **38 proc.** stebėtų pamokų pabaigoje mokiniai save vertino, bet, NMVA vertintojų duomenimis, nepakankamai kokybiškai, o baigiantis **29 proc.** stebėtų pamokų apskritai nebuvo organizuotas koks nors mokinių veiklos per pamoką įsivertinimas. Tokius pamokų stebėjimo protokolų analizės rezultatus būtina turėti galvoje vertinant 2018 m. EBPO tarptautinio mokymo ir mokymosi tyrimo (TALIS) išvadą, kad Lietuvoje net 66 proc. mokytojų, jų pačių teigimu, dažnai į vertinimą įtraukia mokinius – leidžia patiems įsivertinti savo pažangą (EBPO vidurkis – 41 proc.)¹⁶.

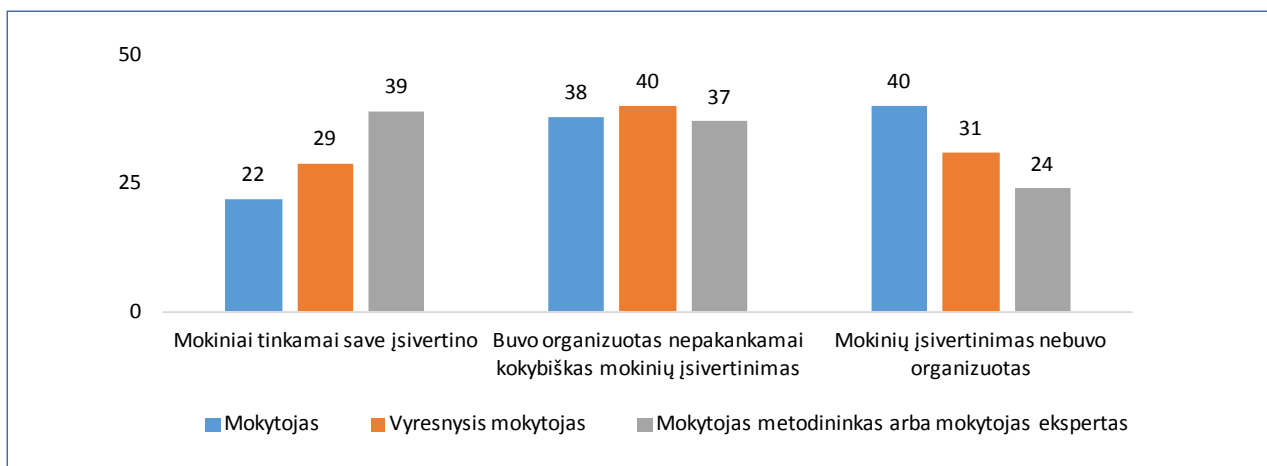
52 pav. Pamokų, kurių pabaigoje mokiniams buvo skirta laiko įsivertinti savo pasiekimus per pamoką, dalis 2018 m. (proc.)

Atlikta surinktų duomenų analizė parodė, kad tinkamo mokinių įsivertinimo baigiantis pamokai galimybė priklauso nuo mokytojo turimos kvalifikacinės kategorijos. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) tinkamas mokinių įsivertinimas buvo organizuotas baigiantis pamokoms, kurias vedė mokytojai metodininkai ir mokytojai ekspertai (53 pav.).

¹⁶ Plg. https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/2170_4d2a5edf95aeee75f7da93953d5b6864.pdf.

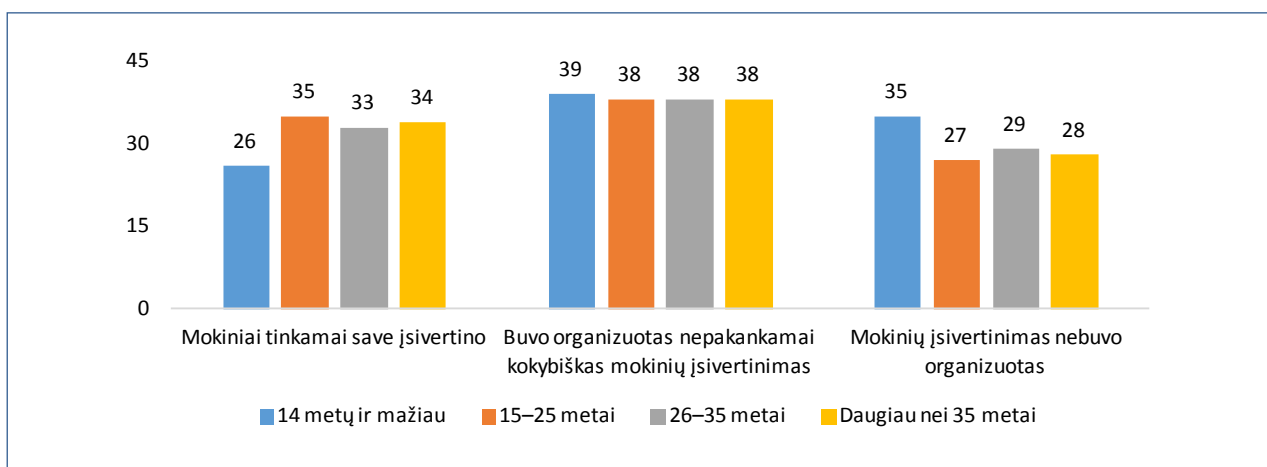
53 pav. Pamokų, kurių pabaigoje mokiniams buvo skirta laiko įsivertinti savo pasiekimus per pamoką, dalis 2018 m. pagal mokytojo kvalifikacinę kategoriją (proc.)

Pažymėtinas dar vienas iš 53 pav. akivaizdus faktas – nepakankamai kokybiškas mokinių įsivertinimas praktiškai vienodai dažnai buvo stebimas visas kvalifikacines kategorijas įgijusių mokytojų pamokose.

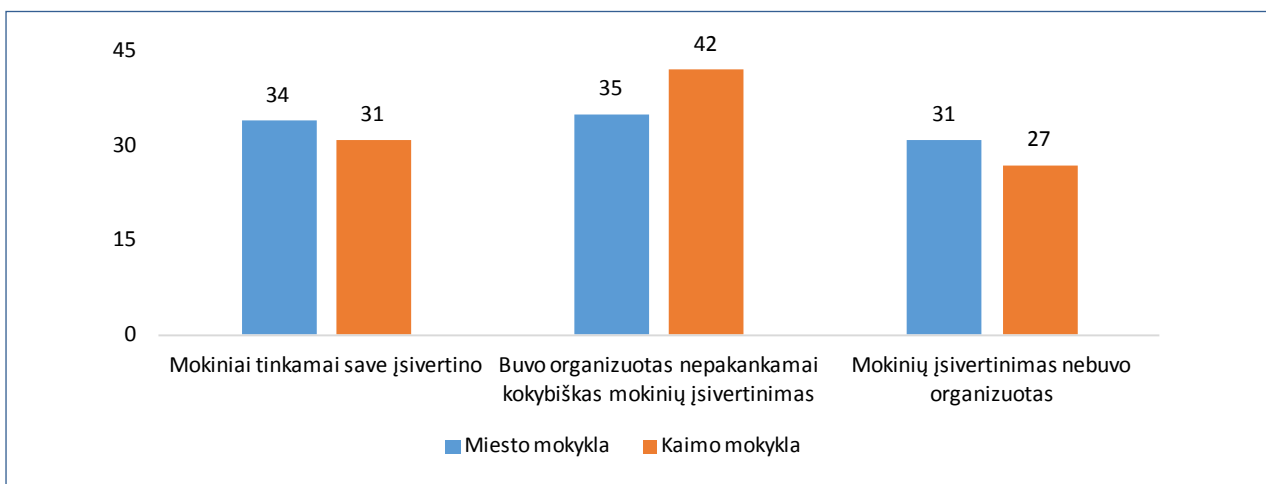
Iš surinktų duomenų galima daryti išvadą, kad tinkamo mokinių įsivertinimo baigiantis pamokai galimybė priklauso ir nuo mokytojo pedagoginio darbo stažo. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,001) mokiniai pamokos pabaigoje tinkamai įsivertino savo veiklą per pamoką, jei jų mokytojas turėjo bent 15 metų pedagoginio darbo stažą (54 pav.).

54 pav. Pamokų, kurių pabaigoje mokiniams buvo skirta laiko įsivertinti savo pasiekimus per pamoką, dalis 2018 m. pagal mokytojo pedagoginio darbo stažą (proc.)

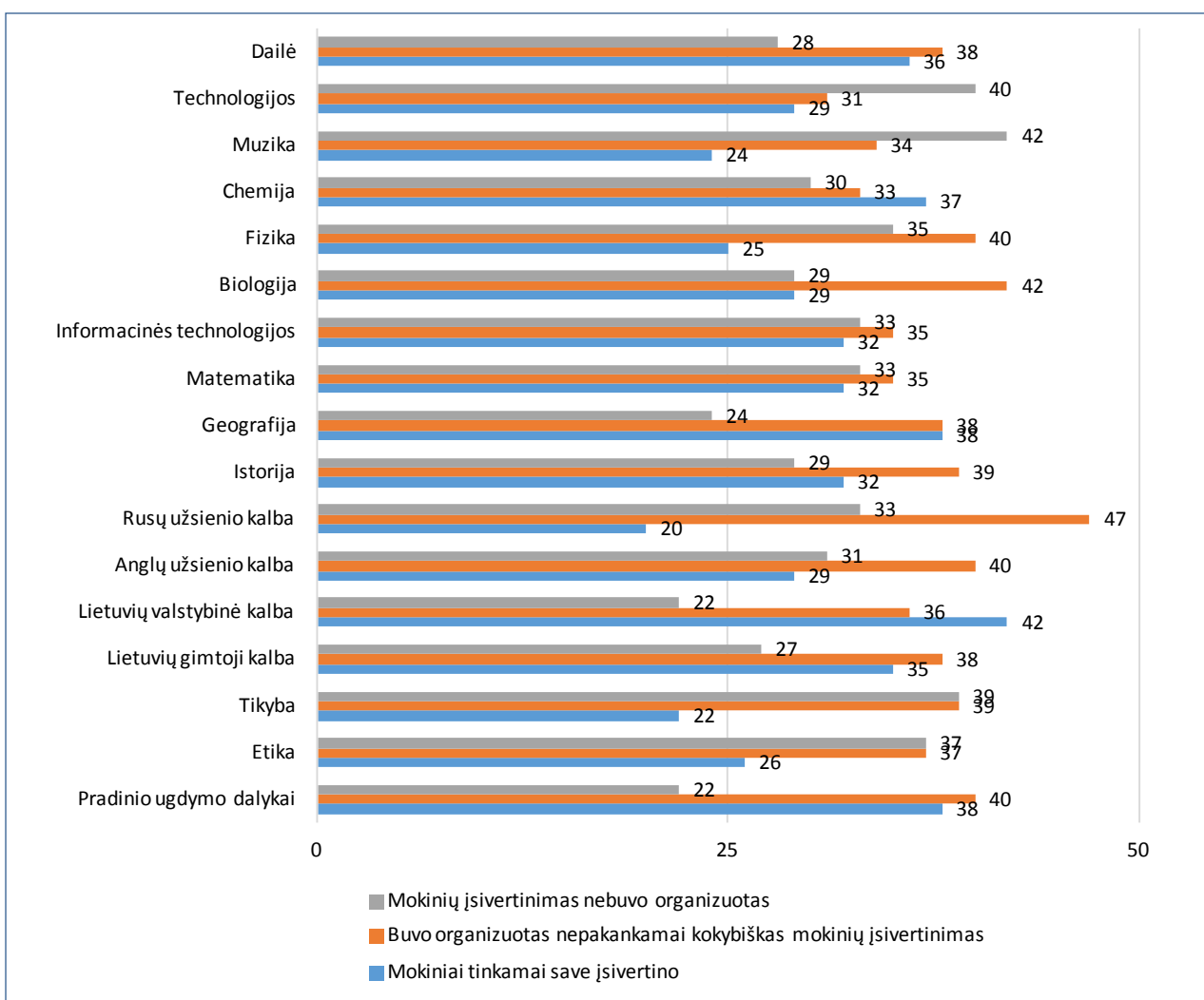
Lyginant situaciją pagal vietovės, kurioje veikia mokykla, tipą matyti nuo kitų koreliacijų besiskirianti situacija. Miesto ir kaimo mokyklose iš esmės vienodai dažnai pamokos pabaigoje mokiniai tinkamai įsivertino savo veiklą, bet statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) kaimo mokyklose pamokos pabaigoje buvo organizuojamas nepakankamai kokybiškas mokinių įsivertinimas, o miesto mokyklose – apskritai nebuvo organizuojamas joks įsivertinimas (55 pav.).

55 pav. Pamokų, kurių pabaigoje mokiniams buvo skirta laiko įsivertinti savo pasiekimus per pamoką, dalis 2018 m. pagal vietovę, kurioje veikia mokykla (proc.)

Skirtingų mokomųjų dalykų pamokose taip pat buvo stebėtas skirtingas mokinių įsivertinimo pamokos pabaigoje dažnumas. Statistiškai reikšmingai dažniau (reikšmingumo lygmuo 0,000) mokiniai tinkamai save įsivertino baigiantis lietuvių valstybinės kalbos, pradinio ugdymo dalykų, geografijos ir chemijos pamokoms (56 pav.).

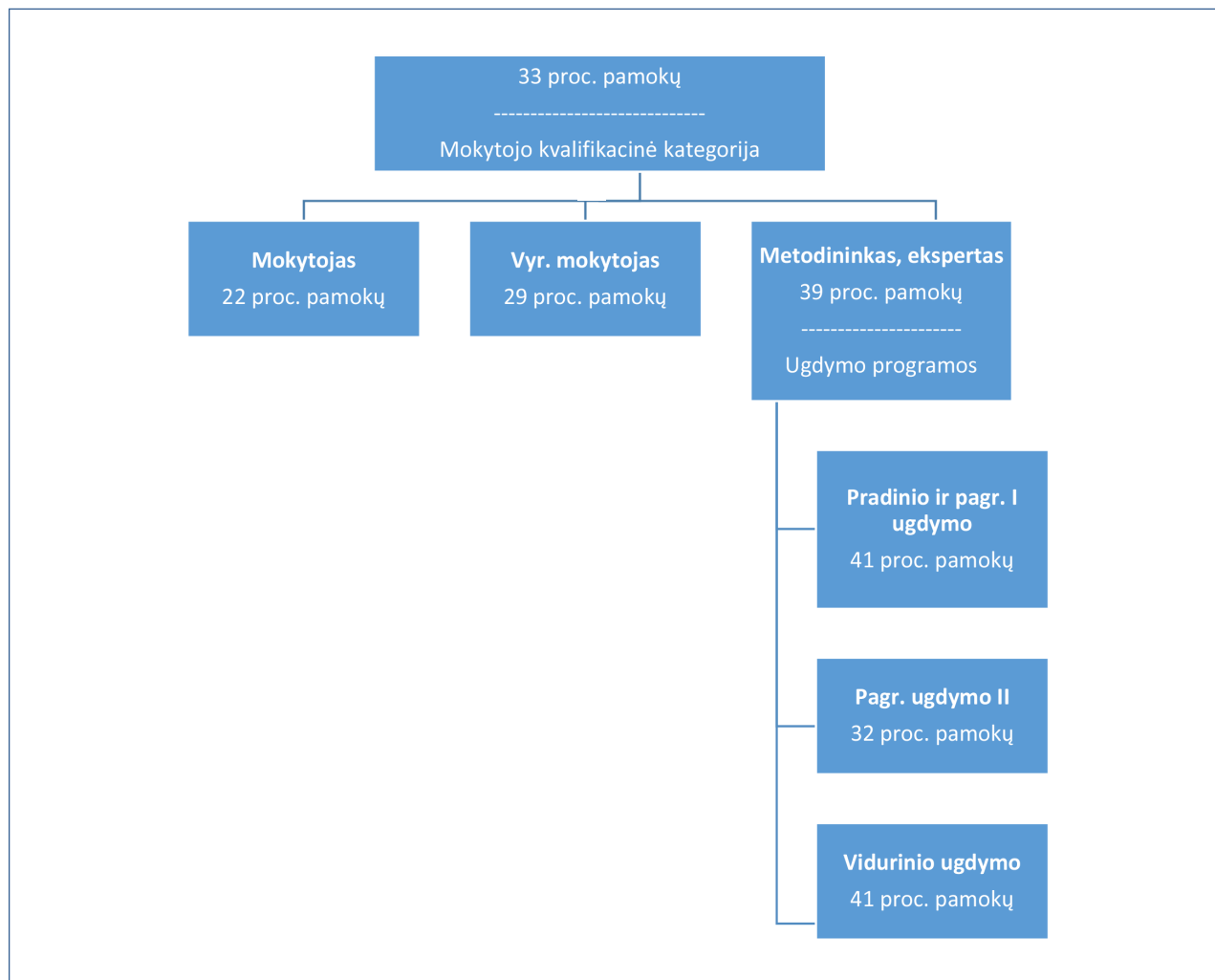
56 pav. Pamokų, kurių pabaigoje mokiniams buvo skirta laiko įsivertinti savo pasiekimus per pamoką, dalis 2018 m. pagal mokomąjį dalyką (proc.)

Koreliacijos su kitais tyrėjo nusistatytais mokytojo, pamokos ar mokyklos požymiais jokių statistiškai reikšmingų skirtumų neparodė.

Kadangi „sprendimų medžio“ metodu analizuojamos tik dichotomijos, mokinių įsivertinimo pamokos pabaigoje kintamasis buvo perkoduotas ir analizuoti atvejai, kai mokiniai baigiantis pamokai savo veiklą per tą pamoką įsivertino tinkamai (57 pav.).

57 pav. Nepriklausomų kintamųjų įtaka situacijai, kai mokiniai baigiantis pamokai tinkamai įsivertina savo veiklą per tą pamoką

Apibendrinant „sprendimų medžio“ analizę galima teigti, kad mokiniai baigiantis pamokai dažniau tinkamai įsivertino savo veiklą per tą pamoką, jei mokytojas buvo įgijęs mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją ir mokė 1–8 arba 11–12 klasių mokinius. Mokiniai baigiantis pamokai rečiau tinkamai įsivertino savo veiklą per tą pamoką, jei mokytojas buvo įgijęs tik mokytojo kvalifikacinę kategoriją.

Pagrindinės analizės išvados ir rekomendacijos

- Analizės rezultatai parodė, kad NMVA vertintojai aplankytose bendrojo ugdymo mokyklose nevienodai dažnai stebėjo įvairius svarbius pamokos kokybę gerinančius organizacinius pamokos aspektus: daugiau nei pusėje NMVA vertintojų stebėtų pamokų buvo fiksuotos modernios pamokos organizavimo formos (porų ar grupių darbas, mokinių diskusija, edukaciniai žaidimai ir pan.); per pamoką aptariama mokomoji medžiaga sieta su mokinių patyrimu arba su nagrinėta medžiaga per kitas pamokas ir ankstesnėse to paties dalyko pamokose; pamokoje formavosi geras, mokyti padedantis mikroklimatas; mokytojai per stebėtą pamoką gebėjo paskatinti daugumą klasės mokinių aktyviai dalyvauti mokymosi procese. Kita vertus, 2018 m. NMVA vertintojų stebėtas pamokas vedę mokytojai pernelyg retai gebėjo pademonstruoti kokį nors mokomosios medžiagos individualizavimą ir / ar diferencijavimą, taip pat ir mokinių bendradarbiavimą per pamoką skatinančius savo sprendimus. Taip ir liko neaišku, kaip dažnai per pamoką skiriama laiko ankstesnėje pamokoje užduotims namų darbams aptarti ir naujiems skirti. Šiems ir kitiems pamokos kokybę gerinantiems organizaciniams pamokos aspektams būtina skirti itin daug dėmesio tobulinant mokytojų kvalifikaciją ir rengiant metodinę medžiagą mokytojams.
- Lyginant su 2011 m. NMVA vertintojų vertintomis pamokomis, 2018 m. aiškiai padaugėjo stebėtų pamokų, kuriose nebetaikomas buvęs tradicinis pamokos organizavimo modelis, kai aktyviai veikia vien tik mokytojas, o mokiniai tik pasyviai vykdo mokytojo nurodymus. Daugiau nei pusėje 2018 m. stebėtų pamokų mokiniai jau buvo aktyvūs pamokos dalyviai. Kita vertus, stebėtų pamokų, kai mokiniai tik pasyviai „įsisavina“ žinias, dalis ir 2018 m. vis dar liko didelė. Todėl būtina ir toliau įvairiais būdais skatinti šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokytojus planuoti savo vykdomas pamokas taip, kad mokinyms būtų aktyvus mokymo(si) proceso veikėjas, ir tobulinant mokymosi aplinką užtikrinti mokytojų sąlygas tai pasiekti.
- Lyginant su 2011 m. situacija, 2018 m. Lietuvos mokytojai dažniau siejo mokomąją medžiagą su mokinių patyrimu arba su nagrinėta medžiaga per kitas pamokas ir ankstesnėse to paties dalyko pamokose. Kita vertus, penktadalyje 2018 m. stebėtų pamokų mokomoji medžiaga niekaip nebuvo siejama su mokinių patyrimu, todėl mokytojai ir toliau turi būti skatinami mokymo procese per pamoką remtis įvairialypiu mokinių patyrimu.
- Iš pamokų stebėjimo protokolų matyti, kad vis dar didelių problemų kyla dėl vertinimo pamokoje. Atlikta analizė parodė, kad tik maždaug trečdalyje stebėtų pamokų mokytojas geba kokybiškai organizuoti tyrimo metu išskirtus vertinimo(si) aspektus – pamokos pradžioje nurodyti mokinių veiklos per pamoką vertinimo kriterijus, o baigiantis pamokai sudaryti sąlygas mokiniams įsivertinti savo veiklą per tą pamoką. Stebėta nauja aplinkybė – šalia mokytojų, išskirtiems vertinimo(si) aspektams apskritai neskiriančių laiko, dirba mokytojai, šias veiklas iš esmės profanuojantys. Galima manyti, kad jie kažkur (kvalifikacijos tobulinimo renginyje?) girdėjo apie svarbius vertinimo pamokoje aspektus, bet dar nesuprato, ką ir kaip turėtų daryti per savo pamokas. Bet kuriuo atveju kokybiškai atliekamiems (įsi)vertinimo procesams aptarti būtina skirti dėmesio tobulinant mokytojų kvalifikaciją ir rengiant metodinę medžiagą mokytojams.

- Pasirinkti analizuoti ugdymo kokybę gerinantys pamokos aspektai gerokai dažniau buvo fiksuoti per mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų vedamas pamokas. Galima manyti, kad įgyta aukštesnė mokytojo kvalifikacija iš tiesų kokybiškai keičia jo vedamą pamoką ir aukštesnę kvalifikacinę kategoriją įgiję mokytojai iš tiesų dažniau pamoką organizuoja moderniai. Todėl būtina ir toliau įvairiais būdais visos valstybės ir paskiros mokyklos lygmeniu skatinti mokytojų siekį mokytis ir kelti kvalifikacinę kategoriją.
- Analizuojant ugdymo kokybę gerinančių pamokos aspektų paplitimą įvairių tipų mokyklose labai dažnai blogiausia padėtis stebėta pagrindinėse mokyklose. Būtina stengtis galutinai sutvarkyti mokyklų tinklą, inicijuoti kokybinius veiklos pokyčius dar veikiančiose šalies pagrindinėse mokyklose ir taip kelti viso Lietuvos bendrojo ugdymo kokybę.
- Skirstant NMVA vertintojų lankytas bendrojo ugdymo mokyklas pagal jose besimokančių nepamamai maitinamų mokinių dalį (tai – mokyklos mokinių socialinio, ekonominio ir kultūrinio konteksto rodiklis) paaiškėjo, kad mokyklose, kur tokių mokinių daugiau, rečiau buvo stebimi įvairūs šiuolaikinės pamokos požymiai. Galima manyti, kad senoviškai organizuojant ugdymą mokyklose, kuriose mokosi daugiau mokinių iš nepalankios SEK aplinkos, socialinė atskirtis ne mažėja, o didėja. Dėl šios priežasties bendrojo ugdymo mokyklų veiklą prižiūrinčioms institucijoms, mokyklų steigėjams būtina daugiau dėmesio skirti mokykloms, kuriose mokosi gausesnis mokinių skaičius iš nepalankios SEK aplinkos, stengiantis gerinti šių mokyklų pedagogų kvalifikaciją, skatinti tokių mokyklų pedagogų siekį tobulėti.
- Vertinant organizacinius ugdymo kokybę gerinančius pamokos aspektus ir vertinimo / įsivertinimo procesų paplitimą, iš esmės nesiskyrė miesto ir kaimo bendrojo ugdymo mokyklose stebėta būklė. Todėl nebūtų teisinga kalbėti apie esą „modernesnes“ miesto ir esą „ne tokias modernias“ kaime veikiančias mokyklas. Galima manyti, kad pagal procesų pamokoje organizavimą situacija miesto ir kaimo mokyklose iš esmės nesiskiria; tiek mieste, tiek kaime veikiančiose mokyklose galima rasti ir moderniai, ir senoviškai dirbančių mokytojų. Todėl akivaizdu, kad, tobulinant mokytojų kvalifikaciją organizuoti modernią pamoką, vienodą dėmesį būtina skirti tiek miesto, tiek kaimo mokyklų mokytojams.

1 priedas. Suminiai analizės duomenys

Rezultatai, jei nenurodyta kitaip, išreikšti procentais nuo analizuotų protokolų skaičiaus.

A. Tiesiogiai iš pamokos stebėjimo protokolo rinkta informacija

2. Klasė

1 klasė	6
2 klasė	7
3 klasė	7
4 klasė	6
5 klasė	8
6 klasė	9
7 klasė	10
8 klasė	10
9 klasė	11
10 klasė	11
11 klasė	8
12 klasė	7

3. Mokinių klasėje (perskaičiuota intervalais)

10 arba mažiau mokinių	24
11–15 mokinių	31
16–20 mokinių	21
Daugiau nei 20 mokinių	24

4. Dalykas (rezultatai išreikšti analizuotų protokolų skaičiumi)

Pradinio ugdymo dalykai	1017
Etika	110
Tikyba	140
Lietuvių gimtoji kalba	504
Lenkų gimtoji kalba	37
Rusų gimtoji kalba	31
Lietuvių valstybinė kalba	114
Anglų užsienio kalba	500
Vokiečių užsienio kalba	45
Prancūzų užsienio kalba	17
Rusų užsienio kalba	182

Istorija, pilietinis ugdymas	291
Geografija	182
Matematika	458
Informacinės technologijos	165
Biologija	159
Fizika	153
Chemija	148
Gamta ir žmogus	74
Muzika	111
Technologijos	221
Dailė	142

5. Mokytojo kvalifikacinė kategorija

Neturi pedagoginio išsilavinimo	0,5
Mokytojas	12
Vyresnysis mokytojas	45
Mokytojas metodininkas	41
Mokytojas ekspertas	2

6. Mokytojo darbo stažas (perskaičiuotas intervalais)

14 metų arba mažiau	16
15–25 metai	33
26–35 metai	35
Daugiau nei 35 metai	16

7. Medžiagos diferencijavimas / individualizavimas (SUP mokinių turinio individualizavimas arba diferencijavimas, kai vykdoma jungtinė dviejų klasių pamoka, nesiskaito)

Buvo taikomas	24
Nebuvo taikomas	76

8. Bendradarbiavimas su bendraklasiais per pamoką (realiai vykstantis darbas poroje, grupinis darbas, kartu atliekamas bandymas ir pan. Epizodinis pasitarimas su suolo kaimynu nesiskaito)

Buvo organizuotas	46
Nebuvo organizuotas	54

9. Namų darbų skyrimas/ tikrinimas

Ir patikrino, ir skyrė	3
Tik patikrino arba tik skyrė	19
Nerasta įrašo, kad per stebėtą pamoką kaip nors buvo aptarti namų darbai	78

10. Mikroklimatas klasėje

Geras, padedantis mokytis	78
Vidutiniškas, dar netrukdamas mokytis	21
Blogas, trukdamas mokytis	1

11. Rėmimasis anksčiau įgytomis žiniomis (anksčiau to dalyko pamokoje aptartomis, kitų dalykų pamokose aptartomis, remtasi mokinio patyrimu ir pan.) aiškinantis naują mokomąją medžiagą

Buvo taikytas	81
Nebuvo taikytas	19

12. Kitokia nei frontalinė pamoka (bet kokia pamoka, besiskirianti nuo senoviškos frontalinės – kai organizuojamas porų / grupių darbas, kai vykdomas bandymas, kai vyksta pamoka ne klasėje, kai mokiniai pristato savo parengtus pristatymus, kai organizuojama neepizodinė mokinių diskusija, kai pradinėse klasėse per pamoką organizuojami edukaciniai žaidimai ir pan.)

Buvo organizuota	60
Nebuvo organizuota	40

13. Vertinimo kriterijų apibūdinimas

Buvo gerai išaiškinti ir jais pasinaudota vertinant mokinius	29
Apie tai mokytojas per pamoką aiškino ar juos priminė, bet tas priminimas, pamokos stebėtojo nuomone, nebuvo visavertis	20
Vertinimo kriterijai net nebuvo nurodyti	51

14. Savo pažangos įsivertinimas

Mokiniai (bent dauguma) pamokos pabaigoje tikrai kokybiškai save įsivertino	33
Buvo organizuotas įsivertinimas, bet nepakankamai kokybiškas (mokytojas pasiūlė mokiniams įsivertinti, bet jie nežinojo, kaip; mokiniai įsivertino, bet šie įsivertinimo rezultatai niekur nebuvo fiksuoti; mokytojas tik paklausė, kaip mokiniai jaučiasi baigiantis pamokai, o paties mokymosi įsivertinimo nebuvo, mokytojas tik paklausė, ar buvo įdomu, ir mokiniai atsakydami pasinaudojo „šviesoforu“ ir pan.)	38
Mokymosi įsivertinimo iš viso nebuvo (mokytojas apie tai neužsiminė; tokiam įsivertinimui, nors ir buvo planuotas, nebeliko laiko ir pan.)	29

15. Pamokoje aktyviai dirbusių mokinių dalis

Visi klasės mokiniai aktyviai dirbo pamokoje	9
Dauguma klasės mokinių aktyviai dirbo pamokoje	58
Mažuma klasės mokinių aktyviai dirbo pamokoje	33

B. Statistinė iš ŠVIS imta informacija, pridėta prie surinktų duomenų

a) Mokinių skaičius mokykloje, intervalais

Iki 150 mokinių	20
151–200 mokinių	21
201–350 mokinių	18
351–600 mokinių	20
Daugiau nei 600 mokinių	21

b) Mokytojų, einančių pagrindines pareigas (be mokyklos vadovų), skaičius mokykloje, intervalais

Iki 15 mokytojų	18
16–20 mokytojų	23
21–30 mokytojų	22
31–50 mokytojų	22
Daugiau nei 50 mokytojų	15

c) Mokytojų, kurių pedagoginis stažas 0–14 metų, dalis mokykloje, intervalais („jaunos“ ir „vyresnės“ mokyklos)

Iki 10 proc.	28
11–20 proc.	39
21–30 proc.	16
Daugiau nei 30 proc.	17

d) Mokytojų, kurių pedagoginis stažas 0–9 metai, dalis mokykloje, intervalais („jaunos“ ir „vyresnės“ mokyklos)

Iki 10 proc.	58
11–15 proc.	20
Daugiau nei 15 proc.	22

Mokytojų, įgijusių mokytojo metodininko ir mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, dalis mokykloje, intervalais („aukštos kvalifikacijos“ ir „žemesnės kvalifikacijos“ mokytojų kolektyvai)

Iki 30 proc.	25
31–50 proc.	38
51–60 proc.	19
Daugiau nei 60 proc.	18

2 priedas. Parengtas pamokų stebėjimo protokolų analizės instrumentas

1. Mokyklos numeris
2. Klasė
3. Mokinių klasėje
4. Dalykas
5. Mokytojo kvalifikacinė kategorija
6. Mokytojo darbo stažas
7. Medžiagos diferencijavimas / individualizavimas (SUP mokinių turinio individualizavimas ar diferencijavimas, kai vykdoma jungtinė dviejų klasių pamoka, nesiskaito)
 1. Buvo taikytas
 2. Nebuvo taikytas
8. Bendradarbiavimas su bendraklasiais per pamoką (realiai vykstantis darbas poroje, grupinis darbas, kartu atliekamas bandymas ir pan. Epizodinis pasitarimas su suolo kaimynu nesiskaito)
 1. Buvo organizuotas
 2. Nebuvo organizuotas
9. Namų darbų skyrimas / tikrinimas
 1. Ir patikrino, ir skyrė
 2. Tik patikrino arba tik skyrė
 3. Nerasta įrašo, kad per stebėtą pamoką kaip nors buvo aptarti namų darbai
10. Mikroklimatas klasėje
 1. Geras, padedantis mokytis
 2. Vidutiniškas, dar netrukdantis mokytis
 3. Blogas, trukdantis mokytis
11. Rėmimasis anksčiau įgytomis žiniomis (anksčiau to dalyko pamokoje aptartomis, kitų dalykų pamokose aptartomis, remtasi mokinio patyrimu ir pan.) aiškinantis naują mokomąją medžiagą
 1. Buvo taikytas
 2. Nebuvo taikytas

12. Kitokia nei frontalinė pamoka (bet kokia pamoka, besiskirianti nuo senoviškos frontalinės – kai organizuojamas porų / grupių darbas, kai vykdomas bandymas, kai vyksta pamoka ne klasėje, kai mokiniai daro savo parengtus pristatymus, kai organizuojama neepizodinė mokinių diskusija, kai pradinėse klasėse per pamoką organizuojami edukaciniai žaidimai ir pan.)

1. Buvo organizuota
2. Nebuvo organizuota

13. Vertinimo kriterijų apibūdinimas

1. Buvo gerai išaiškinti ir jais naudotasi vertinant mokinius
2. Apie tai mokytojas per pamoką aiškino ar juos priminė, bet naudojimas, pamokos stebėtojo nuomone, nebuvo visavertis
3. Vertinimo kriterijai net nebuvo nurodyti

14. Savo pažangos įsivertinimas

1. Mokiniai (bent dauguma) tikrai kokybiškai save įsivertino pamokos gale
2. Buvo organizuotas įsivertinimas, bet nepakankamai kokybiškas (mokytojas pasiūlė mokiniams įsivertinti, bet jie nežinojo, kaip; mokiniai įsivertino, bet šie įsivertinimo rezultatai niekur nebuvo fiksuoti; mokytojas tik paklausė, kaip mokiniai jaučiasi baigiantis pamokai, o paties mokymosi įsivertinimo nebuvo ir pan.)
3. Mokymosi įsivertinimo iš viso nebuvo (mokytojas apie tai neužsiminė arba tokiam įsivertinimui, nors ir buvo planuotas, nebeliko laiko ir pan.)

15. Pamokoje aktyviai dirbančių mokinių dalis

1. Visi klasės mokiniai aktyviai dirbo pamokoje
2. Dauguma klasės mokinių aktyviai dirbo pamokoje
3. Mažuma klasės mokinių aktyviai dirbo pamokoje

16. Ugdymosi aplinkos lygis

17. Vadovavimo mokinio ugdymuisi lygis

18. Mokymosi patirčių lygis

19. Vertinimo ugdant lygis

20. Pažangos ir pasiekimų lygis

3 priedas. 2018 m. NMVA vertintojų vertintos bendrojo ugdymo mokyklos

1. Anykščių r. Kavarsko pagrindinė mokykla-daugiafunkcis centras
2. Anykščių r. Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija
3. Biržų r. Papilio pagrindinė mokykla
4. Elektrėnų sav. Kietaviškių pagrindinė mokykla
5. Ignalinos gimnazija
6. Kauno dailės gimnazija
7. Kauno Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjus
8. Kauno r. Čekiškės Prano Dovydaičio gimnazija
9. Kauno r. Ežerėlio pagrindinė mokykla
10. Kauno r. Garliavos Adomo Mitkaus pagrindinė mokykla
11. Kauno r. Garliavos Jonučių progimnazija
12. Kauno r. Kulautuvos pagrindinė mokykla
13. Kauno r. Neveronių gimnazija
14. Kauno r. Šlienavos pagrindinė mokykla
15. Kauno r. Vandžiogalos gimnazija
16. Kėdainių suaugusiųjų ir jaunimo centras
17. Kelmės r. Pakražančio gimnazija
18. Klaipėdos „Medeinės“ mokykla
19. Klaipėdos „Varpo“ gimnazija
20. Klaipėdos levos Simonaitytės mokykla
21. Klaipėdos „Smeltės“ progimnazija
22. Kretingos r. Kurmaičių pradinė mokykla
23. Lietuvos kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų centras
24. Marijampolės „Žiburėlio“ mokykla-daugiafunkcis centras
25. Marijampolės Rimanto Stankevičiaus pagrindinė mokykla
26. Marijampolės suaugusiųjų centras
27. Pakruojo r. Lygumų pagrindinė mokykla
28. Panevėžio „Vilties“ progimnazija
29. Panevėžio Rožyno progimnazija

30. Panevėžio Vytauto Mikalausko menų gimnazija
31. Panevėžio r. Raguvos gimnazija
32. Pasvalio r. Pumpėnų gimnazija
33. Pasvalio r. Saločių Antano Poškos pagrindinė mokykla
34. Pasvalio r. Vaškų gimnazija
35. Plungės r. Platelių gimnazija
36. Plungės Senamiesčio mokykla
37. Prienų r. Stakliškių gimnazija
38. Radviliškio r. Šiaulėnų Marcelino Šikšnio gimnazija
39. Raseinių r. Betygalos Maironio gimnazija
40. Raseinių r. Nemakščių Martyno Mažvydo gimnazija
41. Rokiškio Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija
42. Rokiškio suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centras
43. Šalčininkų r. Kalesninkų Liudviko Narbuto gimnazija
44. Šalčininkų r. Turgelių „Aistuvos“ gimnazija
45. Šiaulių „Santarvės“ gimnazija
46. Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazija
47. Šiaulių r. Drąsučių mokykla
48. Šiaulių r. Gruzdžių gimnazija
49. Šiaulių r. Kužių gimnazija
50. Šiaulių r. Pakapės mokykla
51. Šilalės r. Kvėdarnos Prano Liatuko pradinė mokykla
52. Šilutės r. Katyčių pagrindinė mokykla
53. Šilutės r. Kintų pagrindinė mokykla
54. Šilutės r. Usėnų pagrindinė mokykla
55. Šilutės r. Vainuto gimnazija
56. Telšių r. Viešvėnų pagrindinė mokykla
57. Trakų gimnazija
58. Trakų r. Aukštadvario gimnazija
59. Trakų r. Lentvario „Versmės“ gimnazija
60. Trakų r. Lentvario Henriko Senkevičiaus gimnazija
61. Trakų r. Onušio Donato Malinausko gimnazija
62. Trakų r. Paluknio „Medeinos“ gimnazija
63. Trakų r. Paluknio Liongino Komolovskio gimnazija

64. Vilkaviškio „Aušros“ gimnazija
65. Vilkaviškio r. Kybartų „Saulės“ progimnazija
66. Vilniaus „Vilnios“ pagrindinė mokykla
67. Vilniaus Gerosios Vilties progimnazija
68. Vilniaus r. Pagirių gimnazija
69. Vilniaus r. Rudaminos „Ryto“ gimnazija
70. Vilniaus r. Rudaminos Ferdinando Ruščico gimnazija
71. Vilniaus r. Sudervės Mariano Zdziechovskio pagrindinė mokykla
72. Visagino „Gerosios Vilties“ progimnazija
73. Visagino Draugystės progimnazija
74. Zarasų r. Antazavės Juozo Gruodžio gimnazija
75. Zarasų r. Dusetų Kazimiero Būgos gimnazija

Švietimo kokybę gerinantys modernios pamokos aspektai Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose

Analizė

Redagavo *Nijolė Šorienė*

Maketavo *Valdas Daraškevičius*

2020-05-27.

Išleido Nacionalinės švietimo agentūros Infrastruktūros plėtros departamento

IT, leidybos ir logistikos skyrius, Suvalkų g. 1, 03106 Vilnius

Skelbiama adresais <https://www.nsa.smm.lt/infrastrukturos-pletros-departamentas/leidiniai/naujausi/>

<https://www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/veiklos-sritys/svietimo-politikos-analize/>

Sekant šiomis nuorodomis galima rasti ir kitas tyrimo ataskaitas ir analizes.

Elektroninis leidinys

ISBN 978-609-8275-02-5

